

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČNÍK XXVII. • ČÍSLO 4 • APRÍL 2019

OBRANA

Hybridné hrozby

F-16 C/D Block 70

**Rozhovor
s riaditeľom
Vojenskej polície**

**70
rokov
NATO**

Martinčania zvládli nástrahy

Vodiči bojovej pásovej techniky martinského mechanizovaného práporu si koncom zimy na posádkovom cvičisku Sučany zdokonaľovali vedenie vozidla v zložitých terénnych podmienkach počas dňa i noci. Jazdy im na jednotlivých prekážkach dráhy dlhej takmer štyri kilometre komplikovali zvyšky snehu a klzký, rozmočený terén. Čakal ich prejazd cez mostovku, úsek omšarás a obmedzených priechodov bez vybočenia, no najväčší rešpekt vzbudzovalo brodenie. Pekné výsledky dosiahli vojaci, ktorí vlani úspešne pôsobili v Lotyšsku. Medzi najlepších patrili desiatnici Teodor Petrík, Martin Priedhorský a Jozef Halas.

Text a foto: Jozef Žiak

OBSAH:

- 7 Taktická príprava v Slanských vrchoch
- 8 F-16 včera a dnes

- 14 Kurz ochrany konvojov
- 16 Rozhovor s riaditeľom
Vojenskej polície plk. Michalom Migátom
- 18 70 rokov Organizácie Severoatlantickej zmluvy

- 24 Francúzska legenda Mirage
- 28 Česko-slovenská cesta genmjr. Jána Gurníka
- 32 Mongolská expanzia
- 34 Poddôstojníci bilancovali
- 36 Cech puškárov a delostrelcov
- 38 Špeciáli a hybridná vojna
- 43 Rekreačná starostlivosť v zahraničí

Miloslav Ščepka

vedúci oddelenia
rezortnej tlače

Nech bolo pôsobenie Winstona Churchilla v prvej svetovej vojne hocako rozporuplné, ak by o dvadsať rokov neskôr v správnom čase nebol na správnom mieste, Británia by len sotva odolala náporu nemeckých (a aj vlastných) nacistov. Po druhej svetovej vojne prejavil politickú jasnozrivosť, keď nazval povojnové delenie sveta spúšťaním železnej opony. A keď 19. augusta 1946 vyzval v Zürichu na zjednotenie demokratickej Európy. V apríli 1947 nasledovala britsko-francúzska Dunkerská zmluva a o rok nato, v marci 1948, Bruselská zmluva, ktorou Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko a Veľká Británia vytvorili

Západoeurópsku úniu s vlastnou obrannou organizáciou. Až napokon nadišiel 4. apríl 1949, keď dvanásť krajín vo Washingtone utvorilo Organizáciu Severoatlantickej zmluvy, známu tiež ako Severoatlantická aliancia alebo NATO.

Ďalšie osudy bipolárneho sveta boli veľmi spletité, čo sa verne zrkadlilo v histórii Aliancie. Jedno je však isté: nedorozumenia, provokácie, eskalovanie napätia ani lokálne ozbrojené konflikty nikdy neprerástli do globálnej vojny, ktorá by s najväčšou pravdepodobnosťou znamenala koniec ľudstva. V čase osláv sedemdesiateho jubilea Aliancie a pätnástich rokov nášho členstva v nej už všetci dobre vieme, že súčasnosť nie je ani zďaleka taká jednoduchá a idylická, ako sme si mysleli. Ba čo viac, ideály novembra '89, sny o víťazstve pravdy a lásky nad klamstvom a nenávisťou, dnes mnohí pokladajú za naivné, slabošské a hodné opovrhnutia.

Práve preto by sme však mali veriť, dúfať a robiť všetko pre to, aby naša Severoatlantická aliancia i naďalej ostala zárukou bezpečnosti, mieru a pokojného života miliárd obyvateľov planéty Zem. Je to zároveň i dôvod, prečo sme jubileu Aliancie venovali aprílové vydanie nášho mesačníka Obrana.

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk

www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

NA TITULNEJ STRANE: Prešovský Black Hawk prvýkrát
v cvičnej akcii s bambi vakom • Foto: nrtm. Adrián Wilga

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVII. • č. 4/2019 • Redakčná uzávierka 18. 3. 2019 • Do výroby zadané 22. 3. 2019 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Prezident USA Ronald Reagan a generálny tajomník Ústredného výboru Komunistickej strany Sovietskeho zväzu Michail S. Gorbačov 8. decembra 1987 podpísali v Bielom dome Zmluvu o likvidácii rakiet stredného a kratšieho doletu

Zmluva INF – história, význam, súvislosti

Reštart pretekov v zbrojení?

Po viacerých vzájomných obvineniach

o nedodržívaní zmluvných záväzkov pristúpili

USA a vzápätí Rusko začiatkom roka 2019

k vypovedaniu Zmluvy o likvidácii rakiet stredného

a kratšieho doletu z roku 1987. Čaká nás nová éra

proliferácie jadrových zbraní vo svete?

Americký prezident Donald Trump 2. februára 2019 formálne deklaroval zámer vypovedať Zmluvu o likvidácii rakiet stredného a kratšieho doletu (INF – Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty), pričom svoje rozhodnutie odôvodnil údajným porušovaním zmluvy zo strany Ruska. Nato deklarovalo suspendovanie záväzkov aj Rusko. Podľa čl. 15 nadobúda jednostranné vypovedanie zmluvy účinnosť šesť mesiacov od jeho oficiálneho oznámenia jednou zo zmluvných strán. Ak sa obe veľmoci do uplynutia stanovenej lehoty nedohodnú na ďalšej forme spolupráce, zmluva, ktorá znamenala prelom v riešení jadrovej otázky v období studenej vojny, prestane byť pre USA a Rusko v auguste 2019 záväzná.

Éra odzbrojovania

Zmluvu INF podpísali americký prezident Ronald Reagan a generálny tajomník ÚV KSSZ Michail Gorbačov 8. decembra 1987 v posledných rokoch trvania studenej vojny. Dokument nadväzoval na už existujúce dohody SALT I (1972) a SALT II (1979, nebola ratifikovaná Kongresom USA) o kontrole zbrojenia. Zmluva INF bola prelomová, pretože zakazuje USA a vtedajšiemu ZSSR vlastníctvo, výrobu a vykonávanie testovacích letov balistických rakiet a striel s plochou dráhou letu odpaľovaných zo zeme s doletom od 500 do 5 500 km vrátane odpaľovacích a testovacích zariadení. V rámci Protokolu o eliminácii zároveň presne vymedzuje konkrétne typy rakiet, ktoré majú byť zničené. Podľa INF sa USA zaviazali k eliminácii balistických rakiet typu Pershing II, Pershing IA, Pershing IB a striel BGM-109G; zatiaľ čo v prípade ZSSR išlo o zničenie balistických rakiet SS-20, SS-4, SS-5, SS-12 a SS-23 a striel typu SSC-X-4. K zničeniu uvedených typov zbraňových systémov na oboch stranách došlo v máji 1991, pričom záväzok nevyrábať žiadne nové zariadenia zakázané ustanoveniami zmluvy je platný počas celého trvania účinnosti INF. Po rozpade ZSSR sa právnym nástupcom zväzu a suksesorom zmluvy stalo Rusko, no záväzky z INF prebrali aj ďalšie bývalé sovietske republiky, keďže sa na ich územiach nachádzali zariadenia podliehajúce zmluvným inšpekciám – Bielorusko, Kazachstan, Ukrajina, Turkménsko a Uzbekistan.

Porušovanie záväzkov

USA aj Rusko sa vzájomne obviňovali z porušovania zmluvy niekoľkokrát, výraznejšie však od júla 2014, keď USA v rámci každoročne vydávanej správy o dodržiavaní záväzkov v oblasti kontroly zbrojenia a proliferácie (Compliance Report) konštatovali, že Rusko si neplní záväzky podľa INF a vyvíja novú strelu s plochou dráhou letu, označovanú ako 9M729 alebo tiež SSC-8. Spornou je otázka doletu uvedeného typu strely, ktorý USA stanovujú na 500 km, zatiaľ čo Rusko len na 480 km, teda v súlade s princípmi zmluvy.

Rusko naopak tvrdí, že viaceré systémy vyvíjané v rámci USA nie sú v súlade s INF. Po prvé, ide o systém Aegis Ashore, ktorý je súčasťou amerického protiraketového systému EPAA (European Phased Adaptive Approach) v Európe. EPAA pozostáva z pozemných aj námorných systémov lokalizovaných v Turecku, Rumunsku, Nemecku a Poľsku, pričom nosnými zložkami systému je na jednej strane interceptor SM3 zameraný na ochranu proti balistickým strelám s krátkym a stredným doletom, na strane druhej vertikálne odpaľovacie systémy MK-41. Práve zložka Aegis Ashore ako pozemná časť systému Aegis lokalizovaná v rumunskom meste Deveselu má podľa Ruska nielen obranné, ale aj ofenzívne kapacity a svojou povahou (pozemná lokalizácia, zameranie na krátky a stredný dolet) porušuje záväzky zmluvy INF. Druhým sporným bodom je vývoj cieľových rakiet na testovanie amerických protiraketových systémov. Takou je aj raketa Hera vyvíjaná na testovanie systému Thaat, ktorá je podľa tvrdení Ruska svojím doletom a súvisiacimi parametrami v rozpore s ustanoveniami zmluvy. A napokon do tretice – Rusko spochybňuje využívanie UAV (bezpiлотných lietadiel – dronov) vyvíjaných v USA a ich súlad s INF, keďže drony spĺňajú niektoré kritériá navádzaných striel, ale nie sú predmetom úpravy INF.

Nová doba jadrová

Rovnako ako otázka porušovania INF zo strany oboch aktérov je v súčasnosti dôležitá téma relevantnosti vyše tridsať rokov starej zmluvy. Na jednej strane INF viedla k eliminácii celej kategórie zbraňových systémov nielen v rámci Ruska a USA, ale v celej Európe – po skončení studenej vojny došlo k eliminácii systémov zahrnutých v INF v Nemecku, Maďarsku, Poľsku, Českej republike, na Slovensku a v roku 2002 tiež v Bulharsku ako v poslednom štáte v rámci východnej Európy. Na strane druhej treba poukázať na viacero faktorov, ktoré význam INF v súčasnosti limitujú. Po prvé, zmluva sa týka len rakiet odpaľovaných zo zeme, nie z mora či zo vzduchu – tieto spôsobilosti si signatárske štáty môžu ponechať. A po druhé, zmluva zaväzuje len dve najväčšie jadrové mocnosti – Rusko a USA, no opomína ostatné oficiálne jadrové veľmoci – Spojené kráľovstvo, Francúzsko a Čínu; ako aj tieňové jadrové štáty – Indiu, Pakistan, Irán, Izrael či KĽDR.

Z historickej skúsenosti je zjavné, že väčšina zmlúv o obmedzovaní zbrojenia bola zameraná na zákaz výroby či zníženie počtov tej kategórie zbraňových systémov, ktorá mala pre signatárske štáty malý význam a bola v porovnaní s novo vyvíjanými systémami zastaraná alebo príliš nákladná. Štáty si pritom vždy ponechali také jadrové spôsobilosti, aby nebola dotknutá ich schopnosť zastrašenia a druhého úderu v prípade potenciálneho jadrového konfliktu. Zároveň treba dodať, že vypovedanie zmlúv týkajúcich sa jadrových zbraní nie je v bilaterálnych vzťahoch medzi USA a Ruskom ničím novým. Už v roku 2001 napríklad George Bush Jr. odstúpil od ABM Treaty z roku 1972, ktorá limitovala umiestňovanie systémov protiraketovej obrany na dve oblasti. V danom období bol pritom tento krok podobne ako v prípade vypovedania INF chápaný ako obnovenie pretekov v zbrojení na základe teórie, podľa ktorej je budovanie systémov protiraketovej obrany založené na očakávanom útoku zo strany iného štátu, čo sa však v konečnom dôsledku nepotvrdilo. Z pohľadu jadrovej proliferácie vývoj v oblasti INF zdôrazňuje najmä nevyhnutnosť transformovať

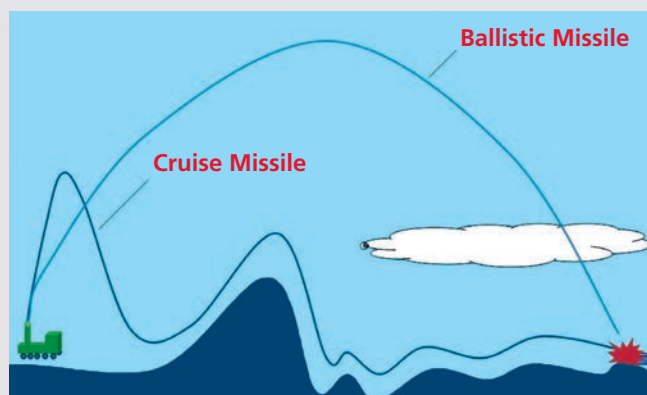
Prezident USA Donald Trump a prezident Ruskej federácie Vladimir V. Putin sa na začiatku roka 2019 rozhodli vypovedať Zmluvu o likvidácii rakiet stredného a kratšieho doletu

starý jadrový systém vzťahov do novej štruktúry jadrovej rovnováhy tak, aby v nej boli zahrnutí noví štátni aj neštátni aktéri (Čína, KĽDR, teroristické skupiny vlastniace jadrový materiál); ako aj nové technológie a priestory na využívanie sily jadra – vesmír. Dôležité bude tiež sledovať, ako sa Rusko a USA postavia k predĺženiu zmluvy New Start z roku 2010, ktorá na princípe nukleárnej parity limituje u všetkých signatárov počty jadrových hlavíc na maximálny počet 1 550 kusov a jadrových nosičov na 700 kusov. Platnosť tejto zmluvy sa skončí v roku 2021.

Text: Mgr. Barbora Olejárová, PhD.

Analytický útvar MO SR

Foto: TASR

Štandardné trajektórie

balistických rakiet (ballistic missiles) a striel s plochou dráhou letu (cruise missiles)

Trajektória balistickej rakety kopíruje balistickú krivku. Varianty prispôbené na dlhé vzdialenosti, napr. medzikontinentálne balistické rakety, môžu v najvyššom bode svojej trajektórie dosiahnuť výšku viac než 1 000 km. Na porovnanie, Medzinárodná vesmírna stanica ISS obieha Zem vo výške približne 400 km. Pre let balistickej rakety je príznačné využitie raketového pohonu – motor rakety navedie na svoju dráhu a po pomerne krátkom čase vyčerpá svoje palivo. Raketa potom zotrvačnosťou pokračuje smerom nahor, dosiahne najvyšší bod svojej dráhy a pokračujúc na základe princípov zotrvačnosti a voľného pádu zasiahne cieľ.

Trajektória strely s plochou dráhou letu vykazuje hlavné rozdiely vo výške a manévrovateľnosti. Zvyčajne je priebežne navádzaná a pri lete kopíruje v podstatne nižších výškach znaky terénu, aby sa tak vyhla detekcii radarmi. Nie je poháňaná raketovým motorom, ale v celej dĺžke letu prúdovým motorom, využívaným aj v leteckej doprave. Let balistickej rakety je preto podstatne jednoduchšie predvídateľný, a to aj napriek tomu, že dosahuje vyššie nadzvukové rýchlosti.

Ilustrácia: QUORA

Ministri rokovali v Prahe

Ministri obrany štátov V4 počas neformálneho stretnutia v Prahe 12. marca diskutovali o aktuálnych otázkach a možnostiach spolupráce v rámci NATO a EÚ. Zároveň sa spolu s prezidentmi svojich krajín zúčastnili na oficiálnych oslavách pri príležitosti 20. výročia vstupu Českej republiky do Severoatlantickej aliancie. Témou stretnutia bola aj otázka príspevku krajín V4 v rámci medzinárodného krízového manažmentu. V tejto súvislosti informoval minister Peter Gajdoš svojich rezortných partnerov o aktuálnom pôsobení slovenských vojakov v zahraničných operáciách a misiách. Šéfovia rezortov obrany diskutovali aj o modernizácii a spolupráci v rámci projektov EÚ. Minister Gajdoš vyzdvihol účasť Slovenskej republiky na ôsmich projektoch Stálej štruktúrovanej spolupráce PESCO, ako aj slovenský projekt nepriamej palebnej podpory, tzv. EuroArtillery.

Foto: Ivan Kelement

Platy vojakov porastú

Platy profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR sa tento rok zvýšia v priemere o 300 eur. Ide o jedno z opatrení, ktorými chce rezort obrany zlepšiť podmienky výkonu štátnej služby profesionálnych vojakov. Materiály, z ktorých zmeny vyplývajú, už prešli predbežným pripomienkovým konaním, nasleduje medzirezortné pripomienkovanie.

O aktuálnych krokoch rezortu informoval minister obrany SR Peter Gajdoš. Zdôraznil, že rezort robí pre naplnenie opatrení na zlepšenie atraktívnosti vojenského povolania a jeho konkurencieschopnosti reálne kroky, medzi ktoré patrí aj pripravovaná celoslovenská kampaň na podporu regrutácie. Pripomenul, že kroky k zlepšeniu podmienok pre profesionálnych vojakov musia byť v súlade s modernizáciou. Cieľom je, aby ozbrojené sily boli nielen mladé, ale aj moderné. Ako uviedol generálny tajomník služobného úradu ministerstva obrany Ján Hoľko, zvyšovanie platov príslušníkov ozbrojených síl vychádza z dlhodobého plánu rozvoja obrany a výstavby ozbrojených síl. V budúcnosti sa v zmysle pripravovanej koncepcie zmení systém odmeňovania. Bude vyplývať nie z hodnoty, ale z funkcie, ktorú vojak v praxi vykonáva.

Foto: Ivan Kelement

Varšava oslavovala

Aj slovenská delegácia si vo Varšave pripomenula 20. výročie vstupu Poľska do NATO. Na oficiálnych oslavách sa zúčastnili predsedovia vlád a ministri obrany členských krajín V4, ako aj predstavitelia NATO. Minister obrany SR Peter Gajdoš zároveň navštívil slovenských vojakov, ktorí v Poľsku pôsobia v rámci štruktúr Aliancie. Aktuálne pôsobi v rámci NATO v zahraničí 193 príslušníkov Ozbrojených síl SR, pričom doteraz sa ich v misiách a operáciách Aliancie vystriedalo viac ako 6 500. V Poľsku je v súčasnosti nasadených 18 slovenských profesionálnych vojakov, z toho 16 v štruktúrach NATO a EÚ a dvaja na pozíciách tzv. Národného podporného prvku. Slovensko spolu s Poľskom v roku 2018 uskutočnili 18 cvičení a výcvikových aktivít, z čoho jedenásť sa konalo na území SR.

Minister ocenil kozmonautov

Minister obrany Peter Gajdoš ocenil bývalého vojenského pilota plukovníka v z. Ivana Bellu pri príležitosti 20. výročia jeho letu do vesmíru Pamätnou medailou k 25. výročiu vzniku Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Spolu s ním ocenil aj ďalších účastníkov vesmírnej misie Štefánik, ktorí sa zúčastnili na odbornej konferencii a stretnutí v Bratislave vrátane náhradnej a návratovej osádky, a to Viktora Afanasieva, Jeana-Pierra Haigneréa, Sergeja Avdejeva, Michala Fuliera, Claudie Haigneréovú, Saližanu Šaripova a Gennadija Padalku. Záštitu nad konferenciou prevzal minister obrany SR Peter Gajdoš.

Spomienka v Novákoch

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Róbert Ondrejčák si v Novákoch uctil pamiatku ôsmich zamestnancov, ktorí pred dvanástimi rokmi tragicky zahynuli pri výbuchu vo Vojenskom opravárenskom podniku Nováky. Tragická udalosť sa stala 2. marca 2007. Pri výbuchu v priestoroch delaboračnej haly zahynulo osem zamestnancov a ďalšie desiatky ľudí sa zranili. Bezprostredne po tragédii prijalo vtedajšie vedenie rezortu obrany zásadné opatrenia s cieľom minimalizovať pracovné riziká a akékoľvek ďalšie pochybenia. Vojenský opravárenský podnik bol v roku 2012 prenajatý strategickému partnerovi na obdobie dvadsať rokov.

Mi-17 pre Afganistan

Letecké opravovne Trenčín (LOTN) pripravili na odovzdanie afganským vzdušným silám ďalší vrtuľník Mi-17 po generálnej oprave. Ide už o druhý stroj, ktorý opravovali na základe kontraktu s agentúrou NSPA (NATO Support and Procurement Agency). Aj preto štátnu akciovú spoločnosť v Trenčíne navštívil minister obrany SR Peter Gajdoš, aby sa osobne presvedčil o tom, ako je zmluva medzi LOTN a NSPA napĺňaná. Kontrakt na generálne opravy vrtuľníkov typu Mi-17V-5 získali LOTN ešte v roku 2016, a to vďaka úspechu vo verejnej medzinárodnej súťaži agentúry NSPA. Prvý vrtuľník po generálnej oprave odovzdal podnik v auguste 2018.

Podpora a obstarávanie

Minister obrany Peter Gajdoš rokoval s generálnym manažérom agentúry NATO pre podporu a obstarávanie NSPA Petrom Dohmenom. Vyzdvihol úspešne realizované nákupy vojenského materiálu, munície a techniky pre potreby ozbrojených síl prostredníctvom tejto agentúry. „Obstarávanie prostredníctvom NSPA predstavuje jeden z najtransparentnejších a najefektívnejších spôsobov, akým možno obstarávať techniku a výzbroj,“ doplnil. Na stretnutí informoval o prebiehajúcich modernizačných projektoch v rámci ozbrojených síl, plnení medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z členstva v NATO, ako aj o plánovanom zvyšovaní výdavkov na obranu so zámerom postupného zvýšenia na úroveň 2 % HDP do roku 2024.

Trebišovčania v Slanských vrchoch

Príslušníci druhej mechanizovanej roty

trebišovského zmiešaného mechanizovaného

práporu vo februári na posádkovom cvičisku

Veľké Ozorovce precvičovali taktickú prípravu.

Veliteľ roty kapitán Tomáš Korobanič, ktorý bol riadiaci zamestnaní, nám objasnil, že plnili úlohy intenzívneho výcviku.

Obmena kolektívu

„Ide o dvojtyždňový intenzívny výcvik. Jeho cieľom je preveriť a precvičiť veliteľov čiat a družstiev vo velení a riadení svojich jednotiek počas defenzívnych a ofenzívnych operácií a precvičiť s mužstvom činnosť s vozidlami pri spomínaných operáciách. Precvičili si napríklad vedenie boja na zdržanie, zaujatie obrany mimo dotyku s nepriateľom, ale aj vedenie obranného boja v nočných podmienkach či ofenzívne úlohy.“

Podľa kapitána Korobaniča bol výcvik náročnejší ako obvykle, lebo v rote sa do značnej miery obmenil veliteľský zbor, ale aj časť mužstva. Vlastne najskúsenejší veliteľia i príslušníci mužstva odišli v rámci zmien v podmienkach útvaru k prvej rote. „Preto v mnohých otázkach začíname takmer od začiatku. V rote mám mať štyroch veliteľov čiat, mám troch, z toho len jedného skúsenejšieho. Veliteľov družstiev mám mať deväť, mám troch. Zástupcovia veliteľov družstiev sú z 80 percent noví. Ešte nedávno to boli vodiči BVP či strelci operátori. Teda ide o to začleniť v plnej miere všetkých spomínaných veliteľov do výcviku. Aby si zladili svoje družstvá a čaty. Aj v rámci mužstva máme približne 20 percent nových vojakov. Prišli k nám koncom minulého a začiatkom tohto roka po skončení prípravy v martinskej výcvikovej základni.“

Zopár skúsených

Veliteľ roty sa pri výcviku a začleňovaní nových veliteľov a vojakov mohol oprieť o zopár skúsených, ktorí mu zostali. Napríklad o veliaceho poddôstojníka roty nadrotmajstra Pavla Krištana, veliacich poddôstojníkov čiat rotmajstrov Pavla Levčíka a Bohuslava Vargu či veliteľa čaty poručíka Mariána Baču. Napriek spomínaným ťažkostiam výcvik postupne napredoval. Kapitán Korobanič, ktorý velí rote už tri roky, z vlastných skúseností z prípravy podriadených

konštatoval, že novým veliteľom, najmä zástupcom veliteľov družstiev, najväčšie problémy spôsobuje niešť zodpovednosť aj za svojich podriadených. Doteraz ju niesli len sami za seba. Teraz museli riadiť vojakov pri plánovaní a uskutočnení bojovej úlohy. Zvládnuť pri plánovaní aj prvotné nákresy. A to všetko v podmienkach, keď vlastne nemajú ani veliteľa družstva, ktorý by im pomohol.

Taktický výcvik v Slanských vrchoch v zimných podmienkach poriadne preveril nielen fyzickú pripravenosť, ale aj psychickú odolnosť nových veliteľov a príslušníkov druhej mechanizovanej roty. Kapitán Korobanič spokojne konštatoval, že novým veliteľom a vojakom síce chýbajú skúsenosti, no pri výcviku prejavujú veľkú snahu a iniciatívu.

Text a foto: Jozef Žiak

Najväčší modernizačný projekt
v histórii Ozbrojených síl SR

F-16

2. časť

F-16 A/B boli jednými z prvých bojových stíhacích lietadiel vybavených viacúčelovým rádiolokátorom, ktorý umožňoval vyhľadávanie vzdušných cieľov voči zemskému povrchu a presné mapovanie zemského povrchu. Tiež mali integrovanú širokú škálu protizemnej výzbroje vrátane laserom a TV navádzanej munície. Nevýhodou bola nemožnosť použitia protilietadlových striel stredného dosahu a obmedzené možnosti bojového použitia v noci a za sťažených poveternostných podmienok.

Z týchto dôvodov boli postupne zavádzané zlepšenia, ktoré sú označované ako modernizačné úpravy (verzie) Block 1, 5, 10, 15, 20, 25, 30/32, 40/42, 50/52, 50+/52+, 60, 70/72.

Block 15

Táto verzia predstavuje prvý generačný skok. Lietadlá tejto série boli vyrábané takmer 14 rokov a sú najpočetnejšou verziou. Bolo ich vyrobených 983 ks v troch výrobných lin-

kách, vo Fort Worth – Texas, v Belgicku a Holandsku. Lietadlá tejto série už mali systémy konštruované tak, aby bola zabezpečená ich upgradovateľnosť do budúcnosti bez veľkých konštrukčných zmien. Palubný rádiolokátor bol typu AN/APG-66(V)2 a mal navyše režim „sledovanie počas prehľadu“ (track-while-scan). Radiostanice boli vybavené spôsobilosťou HQ-I (odolnosť voči rušeniu), zbraňový/palubný počítač bol zdokonalený spolu s rádiovýškomerom. Protizemná výzbroj bola rozšírená o protizemné riadené strely AGM-65 Maverick a protilodné riadené strely AGM-119 Penguin. Lietadlá boli poháňané motormi Pratt&Whitney F-100-PW-220. Lietadlá boli vyrábané pre Belgicko, Holandsko, Nórsko, Indonéziu, Pakistan, Singapur a Thajsko. Posledné lietadlo tejto série bolo dodané v roku 1996 do Thajska.

Block 25

Druhý generačný skok nastal od dodania lietadiel Block 25 od júna 1984. Roz-

diel, ktorý je badateľný voči predchádzajúcej verzii, je len vo väčšom koreni kýlovky, na ktorom je zároveň umiestnená anténa. Tieto lietadlá už mali v kokpite inštalované dva viacúčelové displeje, lepšiu avioniku a drak lietadla. Palubný rádiolokátor bol typu AN/APG-68(V). Nový rádiolokátor mal vyšší dosah, viac módov, zvýšenú odolnosť voči rušeniu a lepšiu rozlišovaciu schopnosť. Počas režimu „prehľad“ mohol sledovať až desať cieľov. Ďalšie režimy boli prehľad, sledovanie a mapovanie zemského povrchu s rozšírením o pevné a pohyblivé ciele. Rozsah týchto zmien bol taký veľký, že boli preznačené na F-16 C/D. Táto verzia bola už schopná pôsobiť za všetkých poveternostných podmienok vo dne a v noci aj za hranicou viditeľnosti. Prvýkrát boli integrované riadené strely AIM-7F Sparrow a AIM-120 AMRAAM. Do protizemnej munície bola zaradená riadená strela AGM-65D Maverick. Zlepšený bol palubný počítač, systém ovládania zbraní a integrova-

Prvé sériové lietadlá F-16 A/B boli zaradené do výzbroje amerických vzdušných síl v auguste 1978 a už vtedy sa líšili od pôvodného zámyslu na ľahké bojové stíhacie lietadlo určené na plnenie denných stíhacích úloh (LWF – Light Weight Fighter).

**F-16 amerických
vzdušných síl**

li sa inerciálny navigačný systém a multifunkčné displeje, datalink, rádiovýškomer a rádioranice odolnejšie voči rušeniu. Lietadlá boli poháňané dokonalejšími motormi F100-PW-220E. Maximálna vzletová hmotnosť dosiahla 19 640 kg. Táto verzia bola vo výzbroji len USAF.

Block 50/52 Wild Weasel (F-16 CJ/DJ alebo CM/DM)

Dodávky tejto verzie sa začali v decembri 1991 a predstavujú už priamych predchodcov dnes vyrábaných verzií. Tento variant má lepši palubný rádiolokátor AN/APG-68(V)5/7/8/9 a motory F110-GE-129 (Block 50) alebo F100-PW-229 (Block 52) so zvýšeným ťahom a ďalšími zdokonaleniami. Verzia má integrované protirádiolokačné strely AGM-88 Harm, ako aj možnosť podvesenia zameriavacieho kontajnera, ktorý je určený na zameranie polohy protivníkovho rádiolokátora typu AN/ASQ-213 (HTS – HARM Targeting System). Medzi ďalšie

zlepšenia patrí modulový palubný počítač, ktorý nahradil tri staršie palubné počítače, farebné palubné displeje, palubný vyvíjač kyslíka (OBOGGS – On Board Oxygen Generating System) a kombinovaný dopytovač-odpovedač palubného identifikačného zariadenia AN/APX-113. Systém sebaobrany sa skladá z rádiolokačného výstražného prijímača a výmetníč klamných

cieľov. Inerciálny navigačný systém využíva laserové gyroskopy. Všetky systémy sú pripojené na dátovú zbernicu, ktorá zabezpečuje ich vzájomnú spoluprácu a zdieľanie údajov pre zbraňové systémy. Na zníženie

radarovej odrazovej plochy lietadla sa používa technológia Have Glass V.

Block 50+/52+ (Advanced Block 50/52)

Lietadlá F-16 C/D Advanced Block 50+/52+ svojou konštrukciou priamo nadväzujú na Block 50/52 spolu so zlepšeniami pre európskych používateľov modernizačného programu MLU (Mid Life Update). Lietadlá môžu byť vybavené CFT (Conformal Fuel Tanks – konformné palivové nádrže) v objeme 1 700 litrov a pod každým krídlom je možné niesť 1 400-litrové prídavné palivové nádrže alebo zväčšené 2 271-litrové palivové nádrže a jednu 1 135-litrovú pod trupom. CFT zvyšujú dolet o 185,2 km alebo predlžujú čas letu o 30 min, alebo cca o 40 %, sú umiestnené na trupe, takže neuberajú z kapacity závesných bodov pod krídlom. Dvojmiestne verzie majú zväčšenú chrbtovú časť, na ktorej sú umiestnené dodatočné výmetnice klamných cieľov a vnútri sú umiestnené bloky klimatizácie, chladenia a elektroniky. Lietadlo má lepší palubný rádiolokátor AN/APG-68(V)9. V porovnaní s predchádzajúcimi verziami (V)7/8 má o 30 % väčší dosah (cca 300 km) a znížila sa indikácia falošných cieľov. Rýchlosť výpočtov sa zvýšila päťnásobne a veľkosť operačnej pamäte desaťnásobne. V režime Situational Awareness sa zvýšil počet súčasne sledovaných cieľov z dvoch na štyri. Zväčšil sa rozsah prehľadávaného priestoru a zvýšila sa aj presnosť sledovania cieľov. Doplnil sa režim presného mapovania zemského povrchu SAR (Synthetic Aperture Radar – radar so syntetickou apertúrou) s rozlišovacou schopnosťou 0,6 m. Zvýšil sa aj dosah rádiolokátora pri vyhľadávaní námorných cieľov. Zlepšila sa detekcia a kvalita mapovania v režime Ground Moving Target Indicator (režim indikácie pozemných pohyblivých cieľov).

Medzi systémy na zameriavanie výzbroje patrí prilbový zameriavač JHMCS (Joint Helmet Mounted Cueing System). Systém umožňuje zameriavanie hlavic protiletadlových riadených striel mimo zorného poľa prehľadového displeja (HUD) pomocou natočenia hlavy pilota. Systém je možné použiť aj na zameranie pozemných cieľov.

Vnútorne a vonkajšie osvetlenie lietadla je kompatibilné s NVG. Na dátové spojenie sa využíva datalink Link-16.

Lietadlo má integrovaný Digital Terrain System (DTS), ktorý je určený na presné určenie polohy lietadla, čo zlepšuje navigačné schopnosti, ale tiež varuje pilota pred možnosťou nárazu do zeme (pasívne určenie polohy lietadla voči digitálnej mape). Systém využíva informácie od inerciálnych navigačných systémov, GPS a nimi vypočítanú polohu spresňuje porovnaním s údajmi z rádiovýškomera a digitálnej mapy terénu.

Kombinácia nového rádiolokátora s módom SAR a kontajnerom LANTIRN zvyšuje efektívnosť novej verzie pri nočných útokoch a sťažených poveternostných podmienkach až štvornásobne voči starším verziam.

Lietadlá označované ako Block 50 sú vybavené pohonnými jednotkami F110-GE-129.

Na zníženie radarovej odrazovej plochy a infračervenej stopy lietadla bola vyvinutá špeciálna povrchová úprava lietadiel pod názvom Have Glass. Táto úprava bola prvýkrát aplikovaná na lietadlá určené na úlohy SEAD (Suppression of Enemy Air Defences).

Úprava spočíva v nanosení vrstvy indium-cínového oxidu na dozlata sfarbený prekryt kokpitu. Takáto úprava sa nazýva Have Glass I. Takto nanosená tenká vrstva znižuje radarové odrazy z mnohých rovin, plochých častí, okrajov a rohov vnútri kokpitu a namiesto toho odráža radarovú energiu z mierne zakrivených plôch, a tým efektívne znižuje radarovú odrazovú plochu.

Úprava Have Glass II je založená na opatreniach na zníženie infračervenej stopy lietadla (Pacer Gem) a spočíva v nanosení vrchného náteru FMS-2026 na vonkajšie plochy lietadla. Táto vrstva má výrazný kovový lesk, ale je veľmi náchylná na poveternostné vplyvy a lietadlo má potom vzhľad ako veľmi olietané. Opatrenia na zníženie radarovej odrazovej plochy (Pacer Mud) sú zabezpečené nanosením vrstvy pohlcujúcej rádiolokačné lúče typu FMS-3049 (RAM

– Radar Absorbent Material). Táto vrstva je aplikovaná na vybrané vrchné a spodné plochy lietadla (asi 60 % povrchu) a zvýši hmotnosť lietadla o cca 100 kg. Tento povlak pozostáva z feromagnetických častíc vložených do vysoko dielektrickej konštantnej polymérnej vrstvy. Tieto častice absorbujú energiu prichádzajúcej vlny, zatiaľ čo dielektrický materiál spomaľuje šírenie prichádzajúcej vlny.

Lietadlá tejto verzie boli dodané USAF, Južnej Kórei, Čile, Singapuru, Izraelu, Poľsku a Turecku.

F-16 C/D Block 70

Po ukončení programu na zjednotenie avionického vybavenia lietadiel F-16 Block 40/42/50/52 začalo USAF v roku 2011 modernizáciu starších F-16 v rámci programov RMP (Radar Modernization Program) a CAPES (Combat Avionics Programmed Extension Suite). Lockheed Martin v júli 2013 oznámil, že novým rádiolokátorom AESA pre F-16 bude AN/APG-83 SABR. Rádiolokátor môže súčasne sledovať 20 vzdušných a pozemných cieľov v zóne $\pm 60^\circ$ pred lietadlom. Okrem rádiolokátora má lietadlo aj nový palubný počítač, nové vysokokapacitné zbernice (MIL-STD-1553B, MIL-STD-1760, 16PP154) a systém sebaobrany. Systém na zamedzenie zrážky so zemou AGCAS (Automatic Ground Collision Avoidance System) je schopný zamedziť lietadlu zraziť sa so zemou bez zásahu pilota.

V kokpite je nový veľkoplošný displej CPD (Central Pedestal Display), ktorý má vlastný procesor a pamäť a môže plniť aj úlohu palubného tabletu (Electronic Flight Bag).

Lietadlo poháňa motor F110-GE-129 (IPE – Increased Performance Engine) a je vybavené 11 závesnými bodmi. Celková hmotnosť nesenej výzbroje je 7 250 kg.

Spoločnosť Lockheed Martin vidí túto verziu lietadla F-16 ako doplnok k lietadlám F-35 a F-22.

Najmodernejšie verzie lietadla F-16 sú schopné pôsobiť vo dne a v noci za každých poveternostných podmienok v úlohách kladených na viacúčelové taktické bojové lietadlá s ďalšími možnosťami zvyšovania spôsobilostí do budúcnosti. Počas celého vývoja verzií lietadla F-16 bola zachovaná geometria krídel, ale vzletová hmotnosť narástla o cca 40 % a výkon motorov tiež o 40 %. Pri nových verziách F-16 teda došlo k čiastočnej degradácii manévrovacích schopností lietadla v manévrovom vzdušnom boji. Ale silné stránky sa posunuli do inej roviny, a to do roviny viacúčelovosti bojového lietadla s veľkým doletom a schopnosťou pôsobiť vo dne aj v noci za každých poveternostných podmienok na široké spektrum cieľov s využitím informácií z palubných aj pozemných zdrojov.

Je oprávnený predpoklad, že lietadlá typu F-16 budú tvoriť ešte dlho výzbroj krajín, ktoré budú požadovať výkonné a via-

cúčelové taktické bojové lietadlá s možnosťami ďalšieho zvyšovania ich bojových spôsobilostí.

Slovenské F-16

Zákon č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov stanovuje úlohy a použitie Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri zabezpečovaní nedotknuteľnosti vzdušného priestoru Slovenskej republiky.

Slovenská republika sa prihlásila ku koncepcii Integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO a od roku 2006 zabezpečuje obranu vzdušného priestoru v rámci operácie NATINAMDS vyčlenením vybraných síl a prostriedkov Vzdušných síl OS SR pod velenie hlavného veliteľa spojeneckých síl v Európe (SACEUR).

VzS OS SR sa v súčasnosti podieľajú na zabezpečovaní ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky lietadlami MiG-29 AS/UBS.

Nové taktické viacúčelové bojové lietadlá budú vybavené podľa aktuálnych štandardov amerických vzdušných síl a spĺňajú najnovšie požiadavky kladené na taktické viacúčelové bojové lietadlá VzS OS SR. Lietadlá budú novo vyrobené a majú veľký potenciál na budúce vybavenie novými zbraňovými systémami podľa potrieb VzS OS SR. Dodanie nových taktických viacúčelových lietadiel F-16 C/D Block 70 rozšíri súčasné spôsobilosti taktického letectva VzS OS SR (protizemná navádzaná munícia, prieskumné a zameriavacie kontajnery) tak, aby mohli efektívnejšie a lepšie podporovať pozemné jednotky a chrániť vzdušný priestor SR. Taktiež bude možné flexibilne reagovať na ich neskoršie modernizácie v rámci celého životného cyklu podľa aktuálnych požiadaviek na meniace sa bezpečnostné prostredie a vývoj nových technológií.

Text: Rudolf Pevný

projektový manažér,

sekcia modernizácie MO SR

Foto: Lockheed Martin, NATO, U.S. DoD

POROVNANIE MIG-29 (VZS OS SR) A NOVÝCH F-16 C/D BLOCK 70

Technicko-taktické údaje	MiG-29 (9-12A)	F-16 C/D Block 70
Dĺžka (m)	17,32	14,52
Rozpätie (m)	11,36	10,0
Výška (m)	4,73	5,09
Plocha krídla (m²)	38,1	27,9
Prázdna hmotnosť (kg)	10 900	9 045 jednomiestna 9 532 dvojmiestna
Normálna vzletová hmotnosť (kg)	15 300	15 042 jednomiestna 16 552 dvojmiestna
Max. vzletová hmotnosť (kg)	18 000	21 772
Množstvo vnútorného paliva (kg)	3 375	3 188 bez CFT 4 444 s CFT
Množstvo paliva v PPN (kg)	1 800	3 048 bez CFT 4 408 s CFT
Max. rýchľ. v malej výške (km/h)	1 500	1 470
Max. rýchľ. vo veľkej výške (km/h)	2 400	2 150
Stúpavosť (m/s)	300	254+
Preťaženie	+ 9 g	+ 9 g
Dostup (m)	18 000	16 000
Dolet 2×PLRS KD, 4×PLRS SD (km)*	600	1 211
Dolet 2×PLRS KD, 4×PLRS SD, 2×PPN (km)*	1 200	1 757
Preletový dolet (km)	2 100	4 200
Motor	2×RD-33 1. série	F110-GE-129D
Ťah bez forsáže (kN)	2×51	79
Max. ťah s forsážou (kN)	2×81,6	131
Radar	N019 dopplerovský	AN/APG-83 SABR AESA
Dosah pri odletovej kurze (km)	70	250
Dosah pri príletovej kurze (km)	90	300+
Počet sledovaných cieľov	10	20
Počet navádzaných rakiet vzduch-vzduch	1	4+
Počet závesníkov	7	11
Nosnosť (kg)	2 000	7 250

* Poznámka:

- PLRS KD = protiletadlová riadená strela krátkého dosahu
- PLRS SD = protiletadlová riadená strela stredného dosahu

Vznikajú vesmírne sily

Prezident USA Donald Trump podpísal 20. februára nariadenie, na základe ktorého majú vzniknúť vesmírne sily ako zložka amerického letectva. „Moja administratíva pristupuje k vytvoreniu vesmírnych síl ako k otázke národnej bezpečnosti,“ uviedol Trump pri podpise direktívy v Oválnej pracovni Bieleho domu. Americký prezident podnikol kroky k vzniku vesmírnych síl už minulý rok. Zdôraznil, že nechce, aby Spojené štáty v tomto smere „predbehli Čína a Rusko a iné krajiny“. Úlohou novej zložky má byť ochrana amerických družíc a záujmov USA vo vesmíre. Prezident svojím nariadením inštruoval Pentagón na prípravu príslušnej legislatívy, ktorú bude musieť ešte schváliť americký Kongres. Donald Trump pôvodne chcel, aby vesmírne sily tvorili samostatnú zložku ozbrojených síl USA, rovnocennú napríklad s pechotou či námorníctvom. Na základe podpísaného nariadenia však majú napokon fungovať v rámci letectva (US Air Force). Budúcim vesmírnym silám má veliť štvorhviezdičkový generál, ktorý bude členom Zboru náčelníkov štábov. Prvýkrát od roku 1947 v rámci amerických ozbrojených síl vznikne nová uniformovaná zložka.

Foto: TASR

Náklady na obranu v roku 2018

Spojené štáty vynaložili v roku 2018 na obranu desaťnásobne viac financií než Rusko. S rozpočtom 643,3 miliardy dolárov (570 miliárd eur) boli tiež výrazne pred Čínou a Saudskou Arábiou, ktoré sa na zozname zverejnenom britským Medzinárodným inštitútom pre strategické štúdie (IISS) umiestnili na druhom a treťom mieste pred Ruskom. Ruská federácia vynaložila podľa rebríčka inštitútu vlani na obranu 63,1 miliardy dolárov. Výdavky Číny dosiahli 168,2 miliardy a Saudskej Arábie 82,9 miliardy dolárov. Medzi európskymi členskými štátmi NATO vedie Spojené kráľovstvo s výdavkami vo výške 56,1 miliardy dolárov. Nasledovali Francúzsko (53,4 miliardy dolárov) a Nemecko (45,7). Spolu vynaložili približne dvaapokrát toľko ako Rusko, konštatuje DPA. Expert IISS François Heisbourg však varoval pred tým, aby sa tieto údaje používali ako argument na opätovné utlmenie obranných výdavkov v Európe. „Rusi získavajú veľkú údernú silu z peňazí, ktoré investujú,“ povedal pri predstavení štúdie na Mníchovskej bezpečnostnej konferencii. V krajinách EÚ to tak podľa neho nemusí byť.

Foto: SITA

Rusko chce nové rakety

Rusko musí do roku 2021 vyvinúť nové systémy rakiet s plochou dráhou letu, ako aj hypersonických rakiet odpaľovaných z pevniny, aby mohlo reagovať na odstúpenie Spojených štátov od Zmluvy o likvidácii rakiet stredného a kratšieho doletu (INF), konštatoval ruský minister obrany Sergej Šojgu. Podľa agentúry Reuters nariadil ozbrojeným silám, aby začali práce na vývoji týchto raketových systémov a zabezpečili ich dokončenie do roku 2021.

Extrémisti v Bundeswehri

V minulom roku zatkli v nemeckej armáde sedem extrémistov. Vyplýva to zo štatistík Vojenskej kontrarozviedky (MAD). Medzi zatknutými boli štyria pravíkoví extrémisti a traja islamisti. V týchto siedmich prípadoch bolo vedené disciplinárne alebo právne konanie, pričom väčšina z podozrivých opustila Bundeswehr. MAD vlani v armáde zaznamenala celkovo 270 prípadov, v ktorých existovalo podozrenie na pravicový extrémizmus. MAD je najmenšou nemeckou tajnou službou. Medzi jej úlohy patrí potlačenie špionáže a sabotáže v Bundeswehri, ako aj vyšetrovanie vojakov v prípadoch extrémistických postojov a aktivít.

Rovnoprávnosť predovšetkým

Bojové lode triedy Ford ako prvé v americkom námorníctve nie sú vybavené pisoármi. Sú navrhnuté ako rodovo neutrálne – a teda len s jedným druhom splachovacích toaliet. Nič na palube nesmie zvyšovať jedno pohlavie proti druhému. A to i napriek faktu, že v americkom námorníctve slúži len 18 percent žien. Americká armáda tiež zmiernila predpisy týkajúce sa uniforiem. Najnovšie napríklad povoľuje ženám nosiť moslimské hidžáby. Podmienkou je, že budú z nehorľavého materiálu. Rovnako tak sikhovia budú môcť mať na hlave turban a nechať si bradu. Jedinou podmienkou je vylúčenie rizika. Materiál na turbany a hidžáb musí farbou zodpovedať uniforme a v prípade, že je vojak v maskovacom odevu, musí mať kamufláž. Mal by tiež byť nehorľavý. Pri výcviku alebo pri nasadení do boja bude armáda požadovať, aby vojaci mali na hlave ochrannú prilbu. Armáda pracuje na tom, ako zabezpečiť účinné plynové masky vojakom s bradou.

Kalašnikov vo Venezuele

Výstavbu závodu na útočné pušky Kalašnikov dokončia vo Venezuele ešte v tomto roku, vyhlásil výkonný riaditeľ zbrojársko-technologického holdingu Rostech (niekdajšie Rostekhnologii) Sergej Čemezov. Továrňu, ktorá bude montovať útočné pušky typu Kalašnikov, sa buduje na základe dvojstrannej zmluvy podpísanej v júli 2006. Venezuelskí špecialisti tak spustia plne licencovanú produkciu útočnej pušky AK-103. Závod plánuje vyrobiť približne 25 000 zbraní ročne. Okrem toho sa plánuje produkcia streliva v objeme viac ako 50 miliónov nábojov za rok.

Nechcú dráždiť Kima

Armáda USA a Južná Kórea plánujú prestať s každoročným jarným rozsiahlym vojenským cvičením, keďže prezident Donald Trump sa snaží zlepšiť vzťahy so Severnou Kóreou. Tá vždy vnímala manévry ako provokáciu. Informácia nasledovala krátko po skončení Trumpovho druhého summitu so severokórejským vodcom Kim Čong-unom v Hanoji, ktorý sa síce skončil predčasne a bez oficiálnej dohody, ale obe strany sa vyjadrili, že budú v dialógu pokračovať. Trump však vylúčil, že stiahne čo i len časť z 28 500 amerických príslušníkov umiestnených v Južnej Kórei.

Posilňovanie spoločnej bezpečnosti

Slovensko navštívil generálporučík Sławomir Wojciechowski, nový veliteľ Mnohonárodného zboru Severovýchod so sídlom v poľskom Štetíne.

Generálporučík Wojciechowského prijal štátny tajomník MO SR Róbert Ondrejčák a rokoval s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučíkom Danielom Zmekom. Keďže jeho veliteľstvo je zodpovedné za riadenie ôsmich styčných a integračných tímov NATO (NFIU), vykonal inšpekciu slovenského NFIU sídliaceho vo Vajnorských kasárňach a našiel si čas aj na otázky Obrany:

Aké sú vo všeobecnosti najväčšie aktuálne výzvy pre štruktúry NFIU? Najväčšou výzvou pre všetky NFIU je jedno slovo v ich názve. To slovo je integrácia. Ich prvoradou úlohou je, že musia byť spôsobilé integrovať sa a adaptovať do systému, nájsť si svoje miesto, pričom je zrejmé, že každá krajina má svoje špecifiká. Vzápätí, keď je už systém zavedený a nastavený, treba udržiavať nevyhnutný stupeň pohotovosti či akcieschopnosti jednotky samotnej. Chcel by som tiež, aby jednotlivé NFIU nadviazali vzájomnú intenzívnejšiu spoluprácu. Zatiaľ pôsobia z môjho pohľadu v jednotlivých krajinách viac-menej na bilaterálnej úrovni, preto sa musíme spýtať sami seba, aké sú vzťahy medzi jednotlivými NFIU a ako pracovať tak, aby sme vytvorili NFIU komunitu. Chcem, aby sa tieto vzťahy zintenzívnili, aby navzájom zdieľali svoje vedomosti a skúsenosti, aby lepšie vedeli, ako to kde funguje.

Na čo ste sa sústredili na Slovensku?

Podobne som navštívil aj ostatné NFIU, slovenské a maďarské sú posledné. Prišiel som sa predovšetkým zoznámiť s tunajším tímom NFIU. Tak aby som bol oboznámený s prostredím, kde jeho príslušníci pôsobia, s problémami, ktorým čelia, s cvičeniami, na ktorých sa zúčastňujú. Druhá časť návštevy sa týka môjho lepšieho spoznania samotných Ozbrojených síl SR. Aké máte plány, aká vás čaká modernizácia, reorganizácia a aké plány, ambície či postoje máte smerom

k zmenám či procesom, ktoré prebiehajú v štruktúrach NATO. Hovorili sme aj o tom, ako najlepšie a najefektívnejšie využiť potenciál NFIU. Osobne oceňujem aktívny prístup velenia ozbrojených síl pri zapájaní NFIU do procesov vedúcich k hladkej integrácii spojeneckých aktivít, ktoré posilňujú našu spoločnú bezpečnosť. No NFIU samo o sebe nebolo jedinou témou. S náčelníkom Generálneho štábu OS SR sme sa dohodli na zásadách ďalšej spolupráce pri plnení úloh vo výcvikovom roku 2019, vymenili sme si informácie týkajúce sa najmä súčasnej a plánovanej účasti slovenských ozbrojených síl v aktivitách na posilnenie východného krídla Aliancie v podobe posilnenej predsunutej prítomnosti (eFP) v Pobaltí. Tiež sme hovorili o nasadení slovenských vojakov v ostatných styčných integračných tímoch.

Mali ste z predchádzajúceho obdobia skúsenosti zo spolupráce s vojakmi OS SR?

Moja prvá naozaj veľká skúsenosť s vašimi vojakmi bola v roku 2005, keď som bol náčelníkom štábu Mnohonárodnej divízie v Iraku a v operácii Iracká sloboda som slúžil spoločne s vašim súčasným náčelníkom generálneho štábu generálporučíkom Danielom Zmekom, ktorý bol veliteľom slovenského kontingentu. Veliteľstvo divízie bolo v Babylone a tvorilo ju približne 10-tisíc vojakov z 20 štátov. Približne štvrtina bola Poliakov, ktorí boli v divízii vedúcim národom. Slovenských vojakov tu vtedy pôsobilo asi sto. Tých kontaktov bolo veľa, značnú časť svojho profesijného života som sa stretal so slovenskými vojakmi, aj keď ten úplne prvý bol, keď som ešte ako kapitán študoval na akadémii a v triede sme mali slovenského dôstojníka. No a dnes som okrem iného rád, že v Lotyšsku v posilnenej predsunutej prítomnosti je spolu s poľskou tankovou jednotkou aj slovenská jednotka. Ale pravda je aj taká, že toto je prvý raz, čo som navštívil Generálny štáb OS SR. Som o to radšej, že diskusia s pánom generálporučíkom Danielom Zmekom bola veľmi plodná, a verím, že našu vzájomnú spoluprácu budeme o to lepšie rozvíjať.

Text: Pavol Vitko
Foto: kpt. Peter Poldruhák

Pasca na konvoj

Trojtyždňový kurz ochrany konvojov, ktorý sa vo februári konal na Lešti, bol určený pre príslušníkov dopravnej roty hlohovského práporu logistiky, ale aj pre ďalšie súčasti trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Teda pre martinský opravárenský prápor, prápor logistiky Topoľčany a prápor CSS z Prešova.

Veliteľ dopravnej rotý hlohovského práporu kapitán Andrej Hazák pripomína, že tohtoročný kurz nadväzuje na tie, ktoré sa uskutočnili v troch predchádzajúcich rokoch.

Cieľ: bojová skupina

„Svoje úsilie sme zamerali na splnenie cieľa síl dopravná rota V4 EU BG. Jeho hlavnou úlohou je získať, udržať a rozvinúť spôsobilosti pri ochrane logistických konvojov. Aby sa najmä noví vojaci oboznámili s problematikou ochrany konvojov pri rôznych incidentoch a situáciách, s ktorými sa môžu pri plnení úloh stretnúť. S najnovšími poznatkami v tejto oblasti nás oboznamuje skúsený inštruktor Vojenskej polície rotmajster Peter Toscano,“ hovorí kapitán Hazák.

Logisti plnili úlohy na Lešti v zimných podmienkach. Museli si zvyknúť na nízke teploty či sneh. Veliteľ roty je s ich prístupom k výcviku veľmi spokojný. Vojaci používajú modernú techniku, ktorú majú logistické útvary našich ozbrojených síl k dispozícii. Napríklad pancierové valníky sedmického radu Tatra 815 či pancierované Tatry Multilift. Vodiči dostávajú v zimných podmienkach poriadne zabráť. Kapitán Hazák si pochvaľuje prácu svojho veliaceho poddôstojníka nadrotmajstra Martina Šika a veliaceho poddôstojníka prvej dopravnej čaty rotmajstra Michala Hetteša, ktorí nechýbali prakticky pri žiadnom z kurzov na Lešti. Rovnako aj vodičov špecialistov desiatnikov Tomáša Michala a Mariána Hajžina, ako aj slobodníka Ladislava Žiga.

Inštruktor Vojenskej polície rotmajster Peter Toscano z odboru výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanovej – Hronseku pozorne sledoval počínanie logistov pri presune konvoja z jednej základne do druhej. Počas neho bol konvoj napadnutý viacnásobným improvizovaným výbušným zariadením (IED) a streľbou z ručných zbraní. Pri presune došlo k výbuchu IED po oboch stranách cesty. Výbuch zasiahol veliteľské vozidlo s veliteľom konvoja. Vozidlo zostalo nepojazdné, vodič ťažko ranený, veliteľ mŕtvy. Zasiadnuté boli aj ďalšie vozidlá konvoja. Časť ich osádok mala rôzne stupne zranenia. Zastupujúci veliteľ konvoja poručík Mário Kavčák, ktorý má skúsenosti z obdobného prípadu v operácii ISAF v Afganistane, musel zorganizovať dôslednú obranu a postupne zneškodniť útočníkov. Až potom mohli zabezpečiť zdravotnú pomoc pre ranených. Takto vyzerá len jeden z množstva incidentov, ktoré museli účastníci kurzu vyriešiť.

Nároky rastú

Kurzy sa v priebehu štyroch rokov podľa kapitána Hazáka vyvíjajú. Z roka na rok sú náročnejšie. Stúpa počet incidentov a ich zložitosť. Tento kurz bol špecifický aj preto, lebo pre mnoho príslušníkov to bola ich prvá účasť. O to náročnejšie to bolo aj pre samotných veliteľov konvojov, ktorí sa pri nich pravidelne striedali od najskúsenejších až po najmenej skúsenejších. Ale každý správny postup pri odhalení alebo zničení hrozby by bol neúčinný, keby logisti nevedeli efektívne ovládať a používať svoju primárnu a sekundárnu zbraň. Preto súčasťou kurzu bol aj strelecký výcvik zameraný na najefektívnejšie a zároveň bezpečné použitie zbrane. Vojaci absolvovali streľbu z neštandardných polôh, pri záťaži, ale aj prechod z primárnej na sekundárnu zbraň.

Podľa rotmajstra Toscana v kurze postupovali od plnenia jednoduchších úloh k tým náročnejším. Vojaci musia zvládnuť rôzne útoky na konvoj, pri ktorých sú príslušníci konvoja zranení. Aby vedeli včas a správne reagovať na vzniknutú situáciu. Pri modelových situáciách museli velitelia konvoja rozmýšľať a vyhodnocovať, čo je pre nich hrozba a akým spôsobom môže byť konvoj ohrozený. Nič nepodceňiť. Napríklad ani vtedy, keď sa dav miestneho obyvateľstva dostal spolu s teroristom tak blízko k vozidlu konvoja, že naň dokázal pripnúť magnetické IED na predný nárazník. Objavili ho až pri štandardnej kontrole priestoru okolo vozidla pri nasledujúcej zastávke. Aj takto im rotmajster Toscano dal najavo, aké dôležité je všimnúť si okolie konvoja a nikdy nepoľaviť v obozretnosti.

Zaťažkávacou skúškou bola pasca na konvoj. Bolo to vyvrcholenie celej prípravy. Pri jej zvládnutí museli príslušníci jednotlivých útvarov trenčianskej brigády bojového zabezpečenia uplatniť všetko, čo sa v kurze naučili. Kapitán Andrej Hazák s uspokojením konštatuje, že kurz pomáha vojakom zlepšovať ich pripravenosť. „Názorne to ukázalo aj minuloročné cvičenie Slovenský štít.“

Text a foto: Jozef Žiak

Nové právomoci aj vybavenie

S riaditeľom Vojenskej polície plukovníkom Michalom

Migátom sa rozprávame o nových kompetenciách aj o úlohách vojenských policajtov.

Na ktoré úspechy Vojenskej polície (VP) ste v poslednom období najviac hrdý?

Predovšetkým som hrdý na celý kolektív VP, ako aj na našu spoluprácu s jednotlivými zložkami ministerstva obrany a Generálneho štábu OS SR. Veď Vojenská polícia je tu na podporu a pomoc pre celý rezort. Ďalej som skutočne hr-

dý na nasadenie príslušníkov VP v prvej námornej operácii v Stredozemnom mori. Tiež na výrazne intenzívnejšiu spoluprácu so zahraničnými partnermi, ako je napríklad novovznikajúci projekt FNC MP Cluster pod vedením Nemeckej spolkovej republiky. V septembri tohto roka budeme hostiť zasadnutie riadite-

ľov (veliteľov) vojenských polícií krajín NATO a Partnerstva za mier. Zapojili sme sa do projektu aktívnych záloh, v tomto roku máme doň zaradených desať vojakov v zálohe. Úspešné bolo policajné zabezpečenie podujatí v rámci predsedníctva Slovenskej republiky v Rade EÚ – SK PRES v roku 2016. Môžem spomenúť aj scentralizovanie informačného toku vo VP formou zriadenia centrálného operačného strediska. Došlo tak k zjednoteniu informačných tokov a zefektívneniu využívania jej síl. Podarilo sa nám o tridsať percent zvýšiť počet hliadok. V oblasti objasňovania, resp. vyšetrovania rôznych prípadov protiprávnej činnosti, sme pristúpili k efektívnym opatreniam a k návrhom na zmenu predpisov. Zvýšenie hliadkovej služby zúžilo priestor na opakované páchanie protiprávnej činnosti. Výsledkom je pokles protiprávnych konaní o dvadsať percent. Vojenská polícia sa v rámci zvyšovania právneho vedomia profesionálnych vojakov zapojila do vzdelávacieho systému v OS SR. Najmä prednáškovou činnosťou v DKVŠ na Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši a pre novoprijatých príslušníkov OS SR v Základni výcviku a mobili-

začného doplňovania v Martine. No a čo je dôležité, podarilo sa nám iniciovať schválenie rozšírenia pôsobnosti, úloh a oprávnenia vojenských policajtov.

Národná rada Slovenskej republiky na 40. schôdzi 1. februára schválila uznesením č. 1608 vládný návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii v znení neskorších predpisov. Čo pre vás prináša?

Som veľmi rád, že spoločne s vedením rezortu obrany a sekciou legislatívy a práva MO SR sa nám podarilo presadiť zmeny v zákone o Vojenskej polícii, ktoré vyplynuli z aplikačnej praxe. Predchádzalo tomu veľa odborných diskusií a pripomienok. Zohľadnením všetkých týchto podnetov sa podarilo vytvoriť moderný zákon, ktorý reflektuje na súčasné potreby činnosti Vojenskej polície. Dovolím si povedať, že už aj s pohľadom do budúcnosti. Zákon ustanovil nové úlohy VP pri ochrane lietadiel vo vojenských službách, riadení premávky vozidiel zahraničných ozbrojených síl na území Slovenska a plnení úloh, ktoré vyplývajú z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Rozširujú sa tiež oprávnenia vojenského policajta pri zaisťovaní ochrany vojenskej leteckej dopravy a chráneného vojenského objektu. Napríklad aj oprávnenie prerušiť činnosť lietadla spôsobilého lietať bez pilota – dronu do výšky 120 metrov v chránenom vojenskom objekte označenom zákazom fotografovania. Vojenský policajt je oprávnený zaistiť osobu, ktorá sa nachádza na mieste trestného činu bezprostredne po jeho spáchaní a je potrebné zistiť jej spojitosť s trestným činom. Rozširujú sa donucovacie prostriedky o technické prostriedky na prerušenie činnosti lietadla spôsobilého lietať bez pilota, dočasne zneschopňujúce prostriedky a špeciálne vrhacie a úderné prostriedky, ak nemajú povahu zbrane. Rovnako s cieľom zabrániť zneužitiu označenia Vojenská polícia, vojenskej rovnošaty s týmto označením, služobného preukazu a služobného odznaku sa ustanovuje zákaz používať označenie Vojenská polícia, zákaz používať vojenskú rovnošatu s týmto označením, služobný preukaz a služobný odznak.

Ďalej ma teší, že pripravujeme legislatívny rámec na znovuzriadenie autoškôl v pôsobnosti rezortu.

Vojenský policajti sa zúčastnili na mnohých zahraničných misiách a operáciách pod velením OSN, NATO či Európskej únie. Čo tieto vyslania prinášajú pre VP?

Ohromné množstvo skúseností pre jednotlivcov, ako aj pre VP ako celok. Vojenský policajt si zlepšujú svoje jazykové spôsobilosti, preberajú nové skúsenosti, poznatky či operačné postupy,

ktoré potom využívajú aj v domácich podmienkach. Zúčastňovali sa na misiách na Balkáne, Golanských výšinách, v Eritrei, Iraku, vysielali sme celé jednotky do Bosny a Hercegoviny, do Afganistanu. Aj do prvej námornej operácie Sophia. V súčasnosti pôsobíme na Balkáne v operácii Althea, v Afganistane je to operácia Resolute Support a máme zástupcov aj v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšskej republike. Úlohy plníme tiež v mierovej misii na Cypre UNFICYP, kde je najviac vojenských policajtov. Novým príspevkom je výcviková misia v Irackej republike. V blízkej budúcnosti sa rozhodne, či budeme opätovne spolu s partnermi z Nemeckej spolkovej republiky pôsobiť v operácii Sophia. Predpokladajú sa dve rotácie počas roka 2020.

Od vstupu Slovenska do NATO absolvujú aj vojenský policajti mnohé odborné školenia, kurzy či stáže v členských štátoch Aliancie. Mohli by ste ich priblížiť?

**Podarilo sa nám
zvýšiť počet hliadok
a zefektívniť výkon
služby, intenzívnejšie
kontrolujeme
zabezpečenie vojenských
objektov a skrátili sme
čas potrebný na zásah.**

Od vstupu SR do NATO sme sa zapojili do programu IMET (International Military Education and Training), špecializovaného a kariérneho vzdelávania v zariadeniach armády USA. Pre poddôstojníkov sú to dlhodobé kariérne kurzy i krátkodobé špecializačné kurzy, pre dôstojníkov kariérne kurzy základné a tzv. kapitánske. Využívame aj výcvikové zariadenia NATO, ako sú škola NATO v Oberammergau a Centrum výnimčnosti VP v poľskom Bydgoszczy, kde máme dokonca stále zastúpenie. V rámci skvalitnenia prevencie bezpečnosti cestnej premávky v ozbrojených silách sa naši príslušníci každý rok zúčastňujú na kongrese predstaviteľov Európskej komisie ECRAF (European Commission for Road Safety in the Armed Forces), ktorý slúži ako platforma na výmenu informácií a skúseností získaných v súvislosti so zabezpečovaním bezpečnosti premávky vojenských vozidiel v ozbrojených silách 28 účastníckych krajín.

Ako sa vám osvedčili štrukturálne zmeny?

Po mojom nástupe do funkcie sme sa zamerali na to, aby sme zložky VP dostali čo najbližšie k útvarom a zariadeniam ozbrojených síl. V súčasnosti máme dva odbory policajného výkonu v Bratislave a Prešove. V rámci nich sú vytvorené oddelenia policajného výkonu, ktorých je sedem. Sú dislokované v Bratislave, Nitre, Topoľčanoch, Martine, vo Zvolene, v Prešove a Michalovciach. V roku 2017 sme obnovili aj pracoviská oddelení dislokované v posádkach: Kuchyňa, Hlohovec, Lešť, Žilina, Liptovský Mikuláš a Rožňava. Vyšetrovateľov a kriminalistických technikov sme začlenili do štruktúry oddelení policajného výkonu. Tým sme zabezpečili jednoznačnú zodpovednosť za bezpečnostnú situáciu na pridelenom teritóriu a policajné činnosti boli lepšie koordinované. Podarilo sa nám zvýšiť počet hliadok a zefektívniť výkon služby. Činnosť sa sústredila aj na intenzívnejšie kontroly zabezpečenia vojenských objektov, ako sú muničné sklady. Upravili sme štruktúru kynológie, aby popri výcviku psovodov, resp. služobných psov, bol zabezpečený aj plnohodnotný výkon služby. Znížili sme operačnú vzdialenosť na výjazdy, tým sa skrátil čas potrebný na zásah v prípade narušenia objektov. V oblasti krízového manažmentu sa snažíme vytvoriť štruktúru, ktorá by zabezpečila plnohodnotné napĺňanie našich záväzkov v rámci zabezpečenia rotácie Vojenskej polície do štruktúry ťažkej brigády a zároveň plnenie záväzkov v oblasti medzinárodného krízového manažmentu.

Čo sa vám podarilo a aké sú pred vami výzvy v oblasti technického vybavenia, výstroja a výzbroje?

V posledných rokoch sme sa zamerali na výmenu zastaranej automobilovej techniky. V rokoch 2016 až 2018 bolo obstaraných 22 kusov cestno-terénnych vozidiel Pick Up 4x4 určených pre potreby odborov policajného výkonu, odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie a oddelenia odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti. Obstarali sme štyri Škody Superb, ktoré budú využívané pri zaistení osobnej bezpečnosti určených osôb a sprievodov. Pre plnenie špeciálnych úloh sme zabezpečili nové nepriestrelné vesty i taktické vesty. V spolupráci s Úradom hlavného lekára ozbrojených síl sme zabezpečovali obstaranie služobných psov pre potreby oddelenia kynológie Vojenskej polície. Doplnili sme pištole Glock aj samopaly H&K UMP SD. Modernizácia vo VP, tak ako v celých ozbrojených silách, bude pokračovať aj v nasledujúcom období.

Text: Jozef Žiak
Foto: Ivan Kelement

TÉMA

70 rokov Organizácie Severoatlantickej zmluvy

NATO vzniklo podpisom Severoatlantickej zmluvy 4. apríla 1949, označovanej tiež ako Washingtonská zmluva. Pri jeho zrode stálo 12 zakladajúcich štátov – Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Island, Luxembursko, Kanada, Nórsko, Portugalsko, Taliansko, USA a Spojené kráľovstvo. Pristúpením k Severoatlantickej zmluve sa v nasledujúcich vlnách rozširovania postupne pridali ďalšie členské krajiny – Grécko a Turecko (1952), Nemecká spolková republika (1955), Španielsko (1982), Česko, Maďarsko a Poľsko (1999), Bulharsko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Slovensko, Slovinsko a Rumunsko (2004), Albánsko a Chorvátsko (2009) a Čierna Hora (2017). Slovensko sa stalo členom NATO 29. marca 2004.

OFICIÁLNY NÁZOV

Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO/OTAN – North Atlantic Treaty Organization/Organisation du Traité de l'Atlantique Nord)

ČLENSKÉ KRAJINY

V súčasnosti má Aliancia 29 členských krajín. Sú to: Albánsko, Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Čierna Hora, Dánsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Chorvátsko, Island, Kanada, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Nórsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Taliansko, Turecko, USA a Spojené kráľovstvo.

HLAVNÉ CIELE

NATO je medzivládna organizácia – obranná aliancia založená v súlade s článkom 51 Charty OSN, ktorej základnou úlohou je chrániť slobodu a bezpečnosť svojich členov všetkými dostupnými politickými a vojenskými prostriedkami. Základný princíp fungovania Aliancie je spoločný záväzok a vzájomná politická a vojenská spolupráca medzi suverénnymi štátmi – členskými krajinami, ktoré sú založené na predpoklade nedeliteľnosti bezpečnosti jej členov. Členstvo v Aliancii je dobrovoľné. Vstupom do Aliancie sa členské krajiny zaviazali ochraňovať slobodu, spoločné dedičstvo a civilizáciu svojich obyvateľov, založené na princípoch demokracie, individuálnej slobody a právneho štátu. Každá členská krajina tiež prijala na seba záväzok podieľať sa na riziku a zodpovednosti, ale aj na výhodách kolektívnej bezpečnosti vyplývajúcich z Washingtonskej zmluvy. Rozhodnutia NATO sú prijímané na základe konsenzu, po diskusii a konzultáciách medzi členskými krajinami. NATO je tiež výrazom transatlantického spojenectva medzi jeho európskymi členmi, USA a Kanadou.

INŠTITÚCIE

Najvyšším orgánom NATO je Severoatlantická rada (North Atlantic Council – NAC), ktorá má efektívnu politickú právomoc a kompetencie prijímať rozhodnutia NATO. Severoatlantická rada je zložená zo stálych predstaviteľov na úrovni veľvyslancov všetkých 29 členských krajín NATO, ktorí sa schádzajú minimálne raz do týždňa. Rada sa pravidelne stretáva aj na najvyšších úrovniach (na úrovni ministrov zahraničných vecí, ministrov obrany alebo najvyšších predstaviteľov štátov a vlád), pričom jej rozhodnutia majú rovnaký status a autoritu, nech sa stretáva na akejkoľvek úrovni. Zasadaniam rady predsedá jej predseda, ktorý je zároveň generálnym tajomníkom NATO. Súčasným generálnym tajomníkom je od 1. októbra 2014 Jens Stoltenberg (Nórsko).

Otázkami obrany a témami týkajúcimi sa kolektívneho obranného plánovania sa zaoberá Výbor pre obranné plánovanie (Defence Planning Committee – DPC). Výbor tiež poskytuje poradenstvo pre vojenské orgány NATO, pričom v tejto oblasti má rovnaké funkcie a rovnakú autoritu ako NAC pri riešení otázok v rámci svojej kompetencie. Výbor je zložený zo stálych predstaviteľov, schádza sa však aj na úrovni ministrov obrany členských krajín. Predsedom Výboru pre obranné plánovanie je generálny tajomník NATO.

Ministri obrany členských krajín zasadajú pravidelne aj v Skupine pre jadrové plánovanie (Nuclear Planning Group – NPG), v ktorej diskutujú o špecifických politických otázkach spojených s jadrovými silami. Jadrová politika Aliancie sa pravidelne prehodnocuje a rozhodnutia sa prijímajú spoločne tak, aby boli v súlade s novým vývojom a aby tomuto vývoju zodpovedali plánovacie a konzultačné postupy. Predsedom Skupiny pre jadrové plánovanie je generálny tajomník NATO.

SÍDLLO

Centrála NATO je politickým veliteľstvom Aliancie a zároveň sídlom Severoatlantickej rady, generálneho tajomníka NATO, stálych predstaviteľov členských krajín NATO, ich národných delegácií a národných vojenských predstaviteľov, predsedu Vojenského výboru NATO, Medzinárodného vojenského štábu, Štábu sídla NATO pre konzultácie, velenie a riadenie či viacerých agentúr NATO, ako aj diplomatických misií partnerských krajín.

Prvá centrála NATO sídlila od roku 1949 v Londýne, v roku 1952 bola z dôvodu potreby rozšírenia priestorov presťahovaná do Paríža. V roku 1966 sa však Francúzsko rozhodlo stiahnuť z vojenských štruktúr NATO, preto bola vzápätí

ALIANCIA V DÁTUMOCH

17. MARCA 1948

Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko a Spojené kráľovstvo podpísali Bruselský pakt o vzniku Západnej únie. Zaviazali sa v ňom vytvoriť spoločný obranný systém.

1948

SEPTEMBER 1948

Vznik Obrannej organizácie Západnej únie

MAREC 1949

Účastníci Bruselského paktu, Kanada a Spojené štáty pozvali Dánsko, Island, Nórsko, Portugalsko a Taliansko, aby sa pripojili k vznikajúcej Aliancii

1949

17. - 19. SEPTEMBRA 1949

Prvé washingtonské zasadnutie Severoatlantickej rady (North Atlantic Council - NAC) rozhodlo o vytvorení Výboru pre obranu (Defence Committee - DC) zloženého z ministrov obrany členských krajín. Výbor sa schádzal aspoň raz do roka.

4. APRÍLA 1949

Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Kanada, Holandsko, Island, Nórsko, Luxembursko, Portugalsko, Taliansko, Spojené kráľovstvo a USA vo Washingtone podpísali Severoatlantickú zmluvu. Platíť začala 24. augusta 1949.

13. - 15. DECEMBRA 1961

Zasadnutie NAC v Paríži odsúdilo stavbu Berlínskeho múra

1961

JÚN 1959

USA dokončili prvú atómovú raketonosnú ponorku - vznik tzv. strategickéj triády

1959

1957

16. - 19. DECEMBRA 1957

Prvý summit NATO. Na zasadnutí NAC sa prvýkrát zúčastnili premiéri vlád členských krajín. Rozhodlo sa o vytvorení amerických základní v Európe, na ktorých mali byť rozmiestnené jadrové zbrane. Vznikol Výbor pre vedu (Science Committee).

18. JÚLA 1955

Vzniklo Parlamentné zhromaždenie NATO

12. DECEMBRA 1979

NATO sa rozhodlo umiestniť jadrové hlavice Pershing II v Európe, ak Sovietski odmietnu stiahnuť svoje strely SS-20 vo východnej Európe

1966

1. JÚLA 1966

Francúzsko vyňalo svoje vojenské jednotky z integrovaného vojenského systému NATO

16. OKTÓBRA 1967

Otvorenie nového veliteľstva NATO v Bruseli

1967

NOVEMBER 1968

NAC odsúdila okupáciu Československa

1968

1972

30. - 31. MÁJA 1972

NATO súhlasilo s vytvorením Konferencie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (KBSE)

1974

1979

1980

13. - 14. DECEMBRA 1967

Vytvorenie Stálych námorných síl v Atlantiku (Standing Naval Force Atlantic - STANAVFORLANT)

14. AUGUSTA 1974

Grécka vláda oznámila, že vystupuje z vojenského integrovaného systému NATO na protest proti postojom NATO k riešeniu cyperskej otázky

25. OKTÓBRA 1980

Grécky parlament schválil opätovné začlenenie Grécka do vojenského integrovaného systému NATO

19. NOVEMBRA 1990

Pri príležitosti summitu KBSE v Paríži členské krajiny NATO a Varšavskej zmluvy podpísali zmluvu o konvenčných ozbrojených silách v Európe (CFE) a vydali Spoločnú deklaráciu o neútočení

11. - 13. FEBRUÁRA 1990

Ministri zahraničných vecí členských štátov NATO a Varšavskej zmluvy sa zišli v Ottawe na konferencii o takzvanom Otvorenom nebi (dohoda podpísaná v marci 1992 v Helsinkách)

29. - 30. MÁJA 1989

Na summite NATO v Bruseli za účasti prezidenta Busha schválili koncepciu kontroly zbrojenia a odzbrojenia

1990

1989

26. - 28. NOVEMBRA 1990

Na zasadaniach Severoatlantického zhromaždenia v Londýne udelili štátu pridruženého delegáta členom parlamentov ZSSR, Bulharska, ČSFR, Maďarska a Poľska

6. JÚLA 1990

Londýnsky summit NATO prijal Londýnsku deklaráciu o transformácii Aliancie s návrhmi na rozvoj všestrannej spolupráce s krajinami strednej a východnej Európy

17. MÁJA 1990

Americká vláda oznámila, že netrvá na požiadavke, aby členské krajiny NATO ročne vynakladali na obranu aspoň tri percentá HDP

14. - 15. DECEMBRA 1989

Rada NATO na úrovni ministrov rokovala o vývoji v strednej a východnej Európe

19. DECEMBRA 1950

Generál Dwight D. Eisenhower bol menovaný prvým hlavným veliteľom spojeneckých vojsk v Európe (SACEUR)

1950

1951

19. NOVEMBRA 1951

Založená Akadémia NATO

23. OKTÓBRA 1954

Podpis Parížskych dohôd, prizvanie Nemeckej spolkovej republiky do Aliancie

1955

1954

14. MÁJA 1955

Formovanie Varšavskej zmluvy ôsmich východoeurópskych krajín

11. JANUÁRA 1982

NAC prijala deklaráciu k udalostiam v Poľsku (výnimočný stav 13. decembra 1981)

1982

1985

1985

Členské krajiny okrem Francúzska, Holandska a Kanady sa pripojili k americkému programu Strategicko-obranného iniciatívy

28. NOVEMBRA 1985

Mimoriadny summit NATO, na ktorom prezident USA referoval o stretnutí s Michailom Gorbačovom (rokovania o likvidácii striel stredného a krátko doletu a znížení strategických jadrových síl o 50 percent)

30. MÁJA 1982

Španielsko sa stalo 16. členom NATO

1987

8. DECEMBRA 1987

Ronald Reagan a Michail Gorbačov na Washingtonskom summite podpísali zmluvu eliminujúcu jadrové strely stredného doletu (INF)

v roku 1967 centrála Aliancie premiestnená do Bruselu. Odvtedy až dodnes sa centrála NATO nachádza na adrese: NATO Headquarters, Blvd Leopold III, 1110 Brusel, Belgicko.

Oficiálna webová stránka NATO: www.nato.int

ČO SME ZÍSKALI VSTUPOM DO NATO?

VÄČŠÍ VPLYV A VÄČŠIA ZODPOVEDNOSŤ NA MEDZINÁRODNEJ SCÉNE

Vstupom do NATO sa SR stala súčasťou exkluzívneho klubu, kde v postavení rovnocenného partnera môže diskutovať a spoločne so spojencami rozhodovať o akýchkoľvek otázkach ovplyvňujúcich životné záujmy členov Aliancie vrátane vývoja, ktorý môže ohrozovať ich bezpečnosť. Transatlantické fórum slúžiace na konzultácie spojencov, ktoré bolo vytvorené na základe článku 4 Washingtonskej zmluvy, tiež vytvára priestor na zosúladovanie úsilia členských krajín Aliancie v oblastiach ich spoločného záujmu.

NIE SME ODKÁZANÍ SAMI NA SEBA

Pristúpením k Washingtonskej zmluve dostala Slovenská republika bezpečnostné garancie prameniace z článku 5 tejto zmluvy, podľa ktorej sa ozbrojený útok proti jednej alebo viacerým krajinám NATO bude považovať za útok proti všetkým.

PROFESIONALIZÁCIA ARMÁDY

Keďže sa už Slovensko nemusí pri zaistení svojej bezpečnosti spoliehať samo na seba, mohlo si dovoliť znížiť početný stav svojich ozbrojených síl a odbremeniť tak ekonomiku. V roku 2006 došlo k zrušeniu povinnej vojenskej služby (povinných vojenských odvodov) a prechodu na menšiu a kvalitnejšiu profesionálnu armádu.

SPOLUPRÁCA S NAJVVYSPELEJŠIMI ARMÁDAMI A BEZPEČNOSTNÝMI SILAMI SVETA

Členstvo v NATO zabezpečilo SR a jej ozbrojeným silám možnosť spolupracovať a využívať skúsenosti spojencov, ktorí disponujú najvyššími armádami sveta. Výhodou členstva v Aliancii je aj možnosť intenzívnejšej spolupráce medzi spravodajskými službami jednotlivých členských krajín.

BEZPEČNÉ PROSTREDIE PRE INVESTÍCIE

Vstup do NATO bol motivovaný predovšetkým riešením otázky bezpečnosti štátu a prvoradé motívy boli teda bezpečnostné. Náš vstup do Aliancie však vyslal výrazný signál aj pre zahraničných investorov, že na Slovensku ich investíciám nič nehrozí, keďže krajina je pod ochranným dáždnikom NATO. Zvýšený prílev potrebných zahraničných investícií do našej ekonomiky bol jedným z pozitívnych dôsledkov členstva v Aliancii.

VSTUP DO NATO POMOHO AJ VSTUPU DO EÚ

Príprava SR na členstvo v NATO výrazne pomohla aj nášmu vstupu do Európskej únie. Obe organizácie sú postavené na hodnotách slobody, práva a demokracie, preto mnohé z reforiem, ktoré mali Slovensko pripraviť na úlohu spoľahlivého spojenca v NATO, boli nápomocné a užitočné aj pre členstvo SR v Európskej únii. Príprava na členstvo v NATO sa totiž netýkala iba čisto vojenských otázok, ale zahŕňala aj politickú, ekonomickú a právnu problematiku. Do NATO totiž nevstupuje iba armáda, ale celá krajina.

SLOVENSKO V OPERÁCIÁCH NATO

Slovenská republika ako zodpovedný člen medzinárodného spoločenstva, vedomá si svojho dielu spoluzodpovednosti za medzinárodnú bezpečnosť a stabilitu, sa aktívne zúčastňuje na spoločnom úsilí medzinárodného spoločenstva svojou vojskou aj civilnou účasťou. V súčasnosti SR participuje prostredníctvom účasti príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky v operácii NATO Rozhodná podpora (Resolute Support) v Afganistane.

OPERÁCIA RS V AFGANISTANE

Členské krajiny NATO sa zaviazali zaistiť mier a stabilitu v Afganistane a v okolitom regióne a dosiahnuť, aby sa táto krajina v budúcnosti nemohla stať útočiskom teroristov. Splnenie tejto náročnej úlohy je kľúčovou politickou a operačnou prioritou NATO.

1991

24. FEBRUÁRA 1991

Začiatok pozemnej ofenzívy koalíčných síl v Kuvajte

25. FEBRUÁRA 1991

Predstavitelia krajín Varšavskej zmluvy oznámili v Budapešti rozpustenie jej vojenskej štruktúry

7. - 8. NOVEMBRA 1991

Summit NATO v Ríme prijal zásadný transformačný dokument Strategická koncepcia Aliancie a Rímsku deklaráciu o mieri a spolupráci

6. OKTÓBRA 1991

Na stretnutí v Krakove ministri zahraničných vecí ČSFR, Poľska a Maďarska deklarovali želanie zapojiť krajiny do činnosti NATO

10. APRÍLA 1992

Prvé stretnutie Vojenského výboru NATO s ministrami obrany a náčelníkmi generálnych štábov krajín strednej a východnej Európy

1992

1993

1994

27. JANUÁRA 1994

V Moskve bol podpísaný Program vojenskej spolupráce medzi Ruskom a NATO

12. - 16. SEPTEMBRA 1994

Prvé spoločné cvičenie Partnerstva (Cooperative Bridge) v Poľsku

28. FEBRUÁRA 1994

Po varovaní zostrelili lietadlá NATO v Bosne štyri bojové lietadlá. Prvá bojová akcia NATO od roku 1949.

16. FEBRUÁRA 2001

Tylová základňa Taszár v južnom Maďarsku sa stala prvou oficiálnou základňou NATO v bývalom sovietskom bloku

1. - 2. MARCA 2000

V ukrajinskom Kyjeve sa konalo historicky prvé pracovné zasadanie Severoatlantickej rady (NAC) na pôde partnerskej krajiny

23. - 25. APRÍLA 1999

Summit vo Washingtone pri príležitosti 50. výročia založenia NATO prijal novú strategickú koncepciu pre 21. storočie. NATO a sedem štátov susediacich s Juhosláviou prijali Pakt stability Balkánu, ktorý predložilo Nemecko.

12. FEBRUÁRA 1999

Česká republika, Maďarsko a Poľsko sa stali členmi NATO

30. MÁJA 2001

V Budapešti sa konala historicky prvá spoločná schôdzka ministrov zahraničných vecí Severoatlantickej aliance a Európskej únie o situácii na Balkáne a ďalšej spolupráci

2001

2000

1999

2. OKTÓBRA 2001

V reakcii na teroristické útoky voči Spojeným štátom aktivovala NAC po prvý raz článok 5 Washingtonskej zmluvy. Na základe informácií amerického veľvyslanca a koordinátora boja proti terorizmu Franka Taylora sa zhodla na tom, že páchatelia boli členmi celosvetovej teroristickej siete al-Káida, vedenej Usámom bin Ládinom, podporovanej talibanským režimom v Afganistane.

10. JÚNA 1999

Po 78 dňoch bombardovania NATO pozastavilo letecké útoky proti Juhoslávii

23. MARCA 1999

Javier Solana vydal rozkaz na bombardovanie Juhoslávie

7. SEPTEMBRA 1998

Do veliteľských zložiek NATO boli popri dôstojníkoch z Rakúska a Fínska začlenení aj zástupcovia Estónska, Bulharska, Rumunska a Slovinska

7. OKTÓBRA 2001

Začala sa operácia Trvalá sloboda s cieľom zlikvidovať al-Káidu a odstrániť talibanský režim v Afganistane

2002

2003

2004

8. NOVEMBRA 2001

Dolná komora amerického Kongresu, Snemovňa reprezentantov, schválila návrh zákona podporujúci skoré rozšírenie NATO a vyčlenila na tento účel 55 miliónov dolárov

21. - 22. NOVEMBRA 2002

Na Pražskom summite NATO oznámilo vstup Bulharska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Slovenska a Slovinska do Aliancie

26. MARCA 2003

Predstavitelia členských krajín podpísali v Bruseli sedem protokolov o prístúpení k Severoatlantickej zmluve. Začala sa ratifikácia protokolov v členských krajinách.

5. JANUÁRA 2004

Generálnym tajomníkom NATO sa stal Jaap de Hoop Scheffer z Holandska

15. APRÍLA 2003

Prezident SR Rudolf Schuster podpísal prístupovú listinu k Severoatlantickej zmluve

29. MARCA 2004

Odvodzenie prístupových protokolov pozvaných krajín depozitárovi Washingtonskej zmluvy (vláde USA) vo Washingtone pre Slovensko znamenalo formálne nadobudnutie členstva v NATO

9. - 16. DECEMBRA 2002

Pristupové rozhovory o vstupe SR do NATO

10. APRÍLA 2003

Národná rada SR schválila prístupenie Slovenskej republiky k Severoatlantickej aliancii

1. JANUÁRA 2015

Začala sa operácia NATO Rozhodná podpora (Resolute Support), zameraná na výcvik, poradenstvo a podporu oficiálnych ozbrojených síl v Afganistane

1. OKTÓBRA 2014

Funkcie generálneho tajomníka NATO sa ujal Jens Stoltenberg

19. - 21. MÁJA 2012

Summit NATO v americkom Chicagu sprevádzali masívne protesty a demonštrácie. Prezident USA Barack Obama oznámil časový plán ukončenia bojov v Afganistane.

2018

2017

2016

2015

2014

2012

11. JÚLA 2018

Macedónsko dostalo pozvánku na rokovanie o vstupe do NATO

11. FEBRUÁRA 2016

NATO začalo v Egejskom mori akciu proti nelegálnemu prenášanému utečencov z Turecka do Grécka

2. DECEMBRA 2015

NATO pozvalo na vstup do Aliancie Čiernu Horu

5. MARCA 2014

Anders Fogh Rasmussen označil ruskú anexiu Krymu a rozdúchanie separatistických vojen na východe Ukrajiny za agresiu, ktorá bude mať následky pre vzťahy NATO - Rusko

1995

27. MÁJA 1995

Zasadanie Severoatlantického zhromaždenia v Budapešti sa sústredilo na problematiku rozšírenia NATO

20. MARCA 1996

Javier Solana a Sergej Šojgu podpísali v Moskve memorandum o spolupráci NATO a Ruska pri odstraňovaní následkov mimoriadnych situácií

30. AUGUSTA 1995

Lietadlá a sily rýchlej reakcie NATO začali útok proti pozíciám bosniackych Srbov v Sarajeve. Najväčšia vojenská operácia NATO od jeho vzniku sa dotkla aj okolia Mostaru, Goražde a Tuzly.

20. OKTÓBRA 1995

Willy Claes rezignoval na funkciu generálneho tajomníka NATO v súvislosti s úplatkovou aférou Agusta

1996

2. - 3. DECEMBRA 1996

Summit OBSE v Lisabone prijal deklaráciu spoločného a úplného bezpečnostného modelu pre Európu pre 21. storočie

1998

1997

8. - 9. JÚLA 1997

Na Madridskom summite rozhodli o prizvaní ČR, Maďarska a Poľska ku vstupným rozhovorom o rozšírení NATO

2. APRÍLA 2004

Slávnostný ceremoniál prijatia za člena v ústredí NATO v Bruseli. Slovenská vlajka visí po boku spojencov.

28. MÁJA - 1. JÚNA 2004

Zasadnutie Parlamentného zhromaždenia NATO v SR

28. - 29. JÚNA 2004

Istanbulský summit NATO. SR sa ho po prvýkrát zúčastňuje ako členská krajina Aliancie.

17. JÚNA 2008

Francúzsky prezident Nicolas Sarkozy oznámil, že jeho krajina sa opäť stane členom integrovaného vojenského systému NATO

2008

2. - 4. APRÍLA 2008

Pozvánku do NATO dostali Albánsko a Chorvátsko

3. - 4. APRÍLA 2009

23. summit NATO vo francúzskom Štrasburgu a nemeckom Kieli pripomenul 60. výročie Aliancie

2009

1. AUGUSTA 2009

Dvanástym generálnym tajomníkom Aliancie sa stal bývalý dánsky premiér Anders Fogh Rasmussen

17. AUGUSTA 2009

NATO začalo operáciu Ocean Shield (Oceánsky štít) na ochranu námornej dopravy v Adenskom zálive a Indickom oceáne v okolí Afrického rohu proti somálskym pirátom

2011

24. MARCA 2011

NATO prevzalo od OSN velenie nad bezletovou zónou v Líbii

Základom medzinárodného angažovania v Afganistane sú rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN, ktoré zdôrazňujú, že situácia v krajine naďalej zostáva hrozbou pre medzinárodnú bezpečnosť a stabilitu. Rezolúcie zároveň vyzývajú medzinárodné spoločenstvo na pomoc afganskej vláde upevňovať a udržiavať bezpečnosť, rozširovať jej autoritu na území celej krajiny a prispievať k zlepšovaniu životných podmienok afganského obyvateľstva.

Od 1. januára 2015 pôsobí v Afganistane operácia NATO Rozhodná podpora (RS), ktorej právnym základom je rozhodnutie členských štátov NATO z júna 2014, rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 2198 a dohoda podpísaná s afganským prezidentom Ašrafom Gháním (dohoda o statusu síl SOFA). Na rozdiel od predchádzajúcej operácie v Afganistane (International Security Assistance Force - ISAF), operácia Rozhodná podpora je nevojová a svojím rozsahom výrazne menšia ako operácia ISAF. V súčasnosti pôsobí v operácii Rozhodná podpora približne 13-tisíc vojakov z 39 členských a partnerských krajín NATO. Jej hlavným cieľom je podporiť budovanie a rozvoj schopností Afganských národných bezpečnostných síl (ANSF), aby boli schopné samostatne a efektívne čeliť bezpečnostným výzvam v krajine a regióne. Na tento účel bolo identifikovaných niekoľko kľúčových tréningových, poradenských a asistentských oblastí pôsobenia operácie. Za bezpečnosť a plnenie úloh v operačnom priestore operácie zodpovedá i centrálné veliteľstvo (Kábul/Bagram) a štyri regionálne veliteľstvá (Mazar-e-Sharif na severe, Herat na západe, Kandahár na juhu a Laghman na východe).

UNAMA

Okrem RS pôsobí v Afganistane aj misia OSN UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan), ktorá plní koordinačnú úlohu v poskytovaní civilnej pomoci. V rokoch 2012 až 2014 zastával funkciu osobitného predstaviteľa generálneho tajomníka OSN a vedúceho misie UNAMA slovenský diplomat Ján Kubiš. V minulosti pôsobila v krajine aj misia Trvalá sloboda (Enduring Freedom), ktorú viedli USA v rokoch 2001 - 2004 a jej súčasťou boli aj slovenskí ženísti. V rokoch 2001 - 2014 v krajine pod vedením NATO pôsobila operácia ISAF, ktorá na základe žiadosti OSN a afganskej vlády mala hlavnú zodpovednosť za udržiavanie bezpečnosti a stability v krajine. Do vtedajšej vojenskej operácie v Afganistane sa zapojilo až 50 krajín, z toho 28 členských štátov NATO. ISAF bola spojená s Výcvikovou misiou NATO (Training Mission Afghanistan NTM-A), s činnosťou provinčných rekonštrukčných tímov (Provincial Reconstruction Teams - PRT) a policajnou misiou EÚ (EUPOL Afghanistan).

SLOVENSKÁ REPUBLIKA V AFGANISTANE

Pre Slovenskú republiku predstavuje Afganistan jednu z najvyšších priorít v rámci posilňovania bezpečnosti euroatlantického priestoru. SR v súčasnosti do operácie Rozhodná podpora prispieva kontingentom 42 príslušníkov (inštruktorí, mentori a jednotky špeciálnych síl). Zároveň sa SR ešte na summite NATO v Chicagu zaviazala prispieť sumou 500-tisíc USD počas troch rokov (2015 - 2017) na stabilizáciu Afganských národných bezpečnostných síl.

V minulosti Ozbrojené sily Slovenskej republiky participovali na operácii ISAF v počte 343 príslušníkov. Ťažiskom vojenského pôsobenia Slovenskej republiky boli v minulosti južné provincie Afganistanu - Urugzan a Kandahár, kde sa príslušníci Ozbrojených síl SR sústreďovali na obnovu a stabilizáciu, výcvik afganských bezpečnostných zložiek, stráženie kľúčových objektov a ďalšie aktivity.

SR si rovnako uvedomuje, že bezpečnosť Afganistanu je závislá nielen od funkčných bezpečnostných síl, ale aj od iných faktorov, ako napr. vnútropolitická stabilizácia, stabilná ekonomika, demokratizácia, dobré vládnutie, zvyšovanie vzdelanosti obyvateľstva, potravinová bezpečnosť a pod. Preto pri obnove Afganistanu považujeme za nevyhnutné zvýšiť našu pomoc aj v oblasti rozvojovej pomoci. Slovenská republika z tohto dôvodu už od roku 2003 ako súčasť medzinárodnej donorskej komunity a člen systému poskytovania rozvojovej pomoci zaraďuje Afganistan medzi troch prioritných prijímateľov oficiálnej rozvojovej pomoci SR. Od začiatku angažovania SR v Afganistane dosiahol celkový príspevok SR na rozvojové aktivity pre Afganistan hodnotu približne 9,3 mil. eur. Na základe potrieb Afganistanu, aktuálnej bezpečnostnej situácie a doterajších skúseností identifikovalo Slovensko ako prioritné oblasti rozvojovej spolupráce vzdelávanie (so zameraním na vstup na trh práce, vlastné podnikanie s dôrazom na vytváranie príležitostí na vlastné podnikanie najmä pre ženy a mladých ľudí, vzdelávanie pre pracovníkov z oblasti zdravotníctva a poľnohospodárstva a v oblasti efektívnej verejnej správy a dobrého spravovania), poľnohospodárstvo (potravinová bezpečnosť, modernizácia sektora) a reformu bezpečnostného sektora (formu finančných prostriedkov do multidonorských fondov).

Slovenskí vojaci pôsobili aj v aliančných operáciách AFOR (1999, Albánsko), KFOR (1999 - 2010, Kosovo) či SFOR (2002 - 2003, Bosna a Hercegovina). Od roku 2004 majú Ozbrojené sily Slovenskej republiky zastúpenie aj na Veliteľstve NATO v Sarajeve.

Počas studenej vojny to bola najvýznamnejšia francúzska stíhačka, ktorá sa vyrábala vo veľkých počtoch a v množstve rôznych verzií. Meno Mirage však vzbudzovalo rešpekt najmä medzi arabskými pilotmi. V rukách izraelských stíhačov sa totiž elegantný stroj zmenil na mimoriadne účinnú smrtiacu zbraň.

V označovaní jednotlivých verzií je na prvý pohľad tak trochu chaos. Ak berieme do úvahy tie najvýznamnejšie, tak prvá bola Mirage III. Nasledovala Mirage 5, až potom prišla na rad Mirage F1. Zatiaľ posledný stroj s týmto menom je Mirage 2000, ktorý slúži dodnes.

Ale poďme po poriadku. V 50. rokoch začalo viacero západných štátov pod dojmom z výkonov sovietskeho MiG-15 vyvíjať nové ľahké stíhačky. Výsledkom bol napríklad britský Folland Gnat alebo taliansky Fiat G.91. Francúzske ministerstvo obrany si takéto štúdie zadalo v roku 1952. Reagovalo na to viacero firiem, medzi nimi aj Dassault. Ten ponúkol stroj MD.550 Mystère-Delta, ktorý sa vyznačoval revolučným dizajnom s delta krídlom. To malo veľkú šípovitost' nábežnej hrany a siahalo takmer po koniec trupu. Lietadlo nemalo klasické vodorovné chvostové plochy. Tento dizajn obmedzoval manévrovacie schopnosti v malej výške, a keďže nemal klasické vztlakové klapky, vyžadoval dlhú pristávaciu dráhu. Na druhej strane umožňoval vysoké rýchlosti. Prototyp v roku 1955 dosiahol Mach

1,3. To už ho premenovali na Mirage I. Pre malé rozmery však mohol niesť iba jednu raketu vzduch-vzduch, a preto jeho ďalší vývoj zrušili.

Prednosť dostal stroj označený Mirage III, ktorý bol o 30 percent väčší. Poháňal ho úplne nový motor Snecma Atar s prídavným spaľovaním. Prvýkrát letel 17. novembra 1956 a čoskoro pri testoch prekročil rýchlosť Mach 1,5. Ďalšie aerodynamické úpravy a zvyšovanie výkonu motora viedli v roku 1958 až k rýchlosti Mach 2,2. Mirage III sa tak stala prvým európskym lietadlom, ktoré prekonalu hodnotu Mach 2.

Sériové stroje

Prvou sériovou verziou sa stala Mirage IIIC, ktorá sa vyrábala od roku 1960. Stroj bol oproti prototypu ešte viac predĺžený. Niesol dva kanóny kalibru 30 mm umiestnené v spodnej časti trupu. Okrem toho mal tri závesníky – jeden pod trupom a po jednom pod krídlami. Neskôr pribudli pod krídlami ešte dva. Na nich mohol niesť rakety Sidewinder alebo Matra Magic s infračerveným navádzaním. Pod trupom mohol niesť prí-

datnú nádrž, bombu alebo raketu Matra R.530 navádzanú radarom.

Nasledovala ešte predĺženejšia verzia Mirage IIIE. Získaný priestor v prednej časti trupu využili konštruktéri na ďalšie elektronické vybavenie. Bol to najrozšírenejší variant tejto verzie. Verzie IIIE vyrobili 523 kusov z celkového počtu 1 422 strojov Mirage III a ich derivátov. Ďalšími verziami boli napríklad prieskumná IIIR alebo dvojmiestna cvičná IIIB, ktorá nebola vybavená radarom.

Nasledovala Mirage 5, ktorá vznikla podľa požiadaviek Izraela. Ten sa väčšinou tešil dobrému počasiu, preto chcel odstrániť časť prístrojov pre lety v zlom počasi a namiesto toho rozšíriť palivové nádrže a vybavenie na bombardovacie misie. Počet závesníkov stúpol na sedem a nosnosť bômb a rakiet bola 4 000 kg. Izrael objednal prvých 50 kusov, ktoré boli aj vyrobené, ale nikdy ich nedodali. Po Šesťdňovej vojne v roku 1967 sa totiž diplomatické vzťahy oboch krajín ocitli na bode mrazu a Francúzsko uvalilo na Izrael zbrojné embargo. Mirage 5 tak prevzalo francúzske letectvo, napokon sa však predsa len ocitli aj v Izraeli. Podľa niektorých zdrojov Francúzi potajomky pre Izrael vyrobili ďalšie tak, aby to verejnosť nevidela. Podľa iných zdrojov získala plány na výrobu izraelská tajná služba. Mirage 5 sa potom v Izraeli naozaj vyrábali pod názvom Nesher.

Izraelské esá

Ako sme už naznačili, Izrael bol po Francúzsku jedným z najväčších používateľov

Lietadlá studenej vojny

Francúzska legenda Mirage

strojov Mirage III/Mirage 5. Francúzsko ich malo vo výzbroji spolu 398, Izrael 131. Židovský štát ich veľmi úspešne nasadil aj v boji. Už 29. novembra 1966 zostrelili dva egyptské MiG-19, ktoré vleteli do izraelského vzdušného priestoru. Počas Šesťdňovej vojny v júni 1967 izraelské letectvo zostrelilo 58 lietadiel, z toho 48 majú na konte Mirage. Počas Jomkipurskej vojny v roku 1973 mali piloti stíhačiek Mirage a Nesher zostreliť až 246 egyptských a sýrskych lietadiel. Izrael priznáva stratu iba piatich vlastných strojov vo vzdušných súbojoch. Podľa iných zdrojov prišiel o ďalších dvadsať lietadiel z rôznych príčin, i tak je však pomer strát a víťazstiev ohromujúci. Najlepší izraelský pilot Giora Epstein zostrelil v kokpíte Neshera 17 nepriateľských lietadiel a stal sa najlepším esom na nadzvukových lietadlách.

Po celom svete

Po tom, čo Mirage takto úspešne predviedli izraelskí piloti, začali ich vo veľkom nakupovať aj arabské štáty. Mirage III alebo Mirage 5 nakúpili Egypt, Líbya, ale aj Pakistan, ktorý je dnes ich jediným používateľom. Okrem pôvodných stíhačiek postup-

ne nakúpil tiež veľké množstvo vyradených strojov z viacerých iných štátov, ktoré sčasti použil na náhradné dielce a sčasti modernizoval. Dodnes v Pakistane lieta 89 Mirage III a 112 Mirage 5, ale vo výrazne zlepšenej podobe.

V licencií sa vyrábali aj v Austrálii a vo Švajčiarsku, ktoré boli ďalšími veľkými používateľmi. Viac ako sto kusov Mirage 5 používalo aj Belgicko.

Bojovo ich nasadila aj Juhoafrická republika v pohraničnej vojne s Angolou, v roku 1971 Pakistan vo vojne s Indiou a napokon v roku 1982 Argentína vo vojne o Falklandy. Hoci tam nosili dve prídavné nádrže po 2 000 litroch, ich možnosti boli značne obmedzené. Argentína totiž nemala možnosť dopĺňať palivo počas letu, preto sa v bojovej zóne mohli zdržať len päť minút. Dva stroje boli počas vojny zostrelené.

Nástupcovia

Firma Dassault sa pokúsila na úspech Mirage III nadviazať viacerými projektmi, z ktorých sa napokon ujal stroj označený Mirage F1. Mal podobne tvarovaný trup aj podobné rozmery ako jeho predchodca. Úplne sa však zmenilo krídlo. Kým Mirage

III aj jej príbuzný typ Mirage 5 boli dolnoplošníky s delta krídlom, nová stíhačka mala hornoplošnú konfiguráciu so šípovitým krídlom a klasickými chvostovými vodorovnými plochami. Výkony sa zlepšili. Nový stroj uniesol viac paliva, mal lepšie manévrovacie schopnosti a stačila mu kratšia vzletová dráha.

Nové stroje kúpilo spolu šesťnásť štátov, v niektorých slúžia dodnes. Francúzsko používalo 246 kusov, posledné vyradili až v roku 2014. Vo francúzskych farbách sa dostali aj do boja. V 80. rokoch pomáhali Čadu v konflikte s Líbyou a v roku 1991 ich nasadili vo vojne proti Iraku. Druhým najväčším používateľom bol Irak, ktorý ich kúpil spolu 106. Vo vojne s Iránom stratilo iracké letectvo 35 kusov Mirage F1, ale zostrelili tiež rovnaký počet iránskych stíhačiek.

V roku 1984 vstúpil do služby zatiaľ posledný člen tejto rodiny, Mirage 2000. Ten však už patrí prakticky mimo rámca obdobia studenej vojny, ktoré v tomto seriáli sledujeme. Dodnes ich používa okrem Francúzska napríklad Grécko, India, Taiwan, Spojené arabské emiráty a ďalšie štáty.

Text: Miroslav Barič

Spartany aj Novému Zélandu

Rodina používateľov transportných lietadiel C-27J Spartan sa možno opäť rozrastie. Okrem Slovenska, ktoré má dva stroje, ich používa 14 ďalších štátov. Medzi väčších používateľov patrí Taliansko, Grécko, Pobrežná stráž USA či Austrália. Novým používateľom by sa mohol stať práve austrálsky sused Nový Zéland. Ten spúšťa nový program vzdušnej mobility. Taliansky výrobca Leonardo sa spojil s firmou Northrop Grumman Australia, aby predložil súťažnú ponuku práve so strojom C-27J. Ten by na Novom Zélande čakala široká paleta transportných misií, často v nepriaznivých podmienkach – od humanitárnych misií cez pomoc pri prírodných katastrofách až po pátracie a záchranné lety.

Drony pre protinožcov

Spoločnosť Boeing Australia predstavila nové bezpilotné prostriedky, ktoré by mali sprevádzať pilotované bojové lietadlá. Stroj prezývaný Loyal Wingman je dlhý takmer 12 metrov a má dolet 3 700 km. Je vybavený senzormi na spravodajské, pozorovacie a prieskumné misie a tiež prostriedkami na vedenie elektronického boja. V budúcnosti by mal byť vybavený bombami a raketami a spoločne s pilotovanými strojmi tak bude vykonávať aj bojové misie. Stroj vyvíjajú v Austrálii ako súčasť programu, ktorý podlieha utajeniu. Technické podrobnosti, ako napríklad rýchlosť, teda nie sú známe. Je to prvé bojové lietadlo, na ktorom v krajine pracujú od konca druhej svetovej vojny. Boeing dúfa, že v budúcnosti s týmto konceptom osloví zákazníkov z celého sveta. Oproti pilotovaným strojom by takýto bojový dron mal byť výrazne lacnejší.

Staré B-52 budú slúžiť ešte 20 rokov

Text: Miroslav Barič

Foto: Boeing, Lockheed Martin, NATO, RAF, USAF, USCG

Americké letectvo by malo od roka 2030 dostávať nové bombardéry B-21. Zároveň sa bude musieť zbaviť časti svojich starších strategických strojov. Rozhodlo sa ako prvé vyradiť novšie B-1B, ktoré pochádzajú z 80. rokov. Tie začnú odchádzať do výslužby už v roku 2025. Naopak, staré B-52H, ktoré pochádzajú ešte zo 60. rokov, budú slúžiť až do roku 2040. Dôvodom je najmä cena. Náklady na prevádzku B-52H sú nižšie ako pri nadzvukových B-1B. Aby však mohli slúžiť ešte 20 rokov, budú potrebovať modernizáciu. Americké letectvo chce predovšetkým vybaviť celú flotilu B-52 novými radarmi, pričom do úvahy prichádza viac možností. O tom, že ide o lukratívnu zákazku, svedčí ponuka Northrop Grumman. Ten chce do B-52 zabudovať svoje radary AN-APG-83 systému AESA. Ich zástavbu spolu s údržbou ponúka za 11,9 miliardy dolárov.

šie ako pri nadzvukových B-1B. Aby však mohli slúžiť ešte 20 rokov, budú potrebovať modernizáciu. Americké letectvo chce predovšetkým vybaviť celú flotilu B-52 novými radarmi, pričom do úvahy prichádza viac možností. O tom, že ide o lukratívnu zákazku, svedčí ponuka Northrop Grumman. Ten chce do B-52 zabudovať svoje radary AN-APG-83 systému AESA. Ich zástavbu spolu s údržbou ponúka za 11,9 miliardy dolárov.

Britské Tornáda sa rozlúčili

Jeho prototyp absolvoval prvý let pred 45 rokmi. Do služby vstúpili pred 40 rokmi. Teraz viacúčelové stroje Tornado v Británii definitívne dolietali. Lietadlo s meniteľnou geometriou krídel slúžilo aj ako stíhačka, no v poslednom čase najmä ako útočný stroj na bombardovanie pozemných cieľov. Spolu ich vyrobili 992, dodnes ich ostalo vyše 270 v letectve Nemecka, Talianska a Saudskej Arábie. V britskom letectve však na začiatku tohto ro-

ka ostávalo len posledných 15 kusov. Osem z nich bolo na Cypre, odkiaľ podnikali útoky proti teroristickej organizácii Islamský štát. Vo februári sa vrátili domov, ich úlohy prevzali stroje Typhoon. V polovici marca ich čakal už len posledný rozlúčkový let. Dvojmotorové Tornado dosahovalo maximálnu rýchlosť Mach 2,2. Malo 11 závesníkov pre 9 000 kg výzbroje. Okrem toho malo pod trupom jeden alebo dva kanóny kalibru 27 mm.

Trident II pre nové ponorky

Firma Lockheed Martin upravuje balistické rakety Trident II tak, aby ich bolo možné integrovať do chystaných nových ponoriek. V súčasnosti sa tieto rakety, známe aj ako Trident D5, používajú v amerických ponorkách triedy Ohio a britských triedy Vanguard. Oba štáty však plánujú tieto ponorky nahradiť novými. USA chcú v roku 2021 začať stavať prvú z 12 ponoriek triedy Columbia. Každá z nich ponesie 16 odpaľovacích šácht pre rakety. Briti zas plánujú tri nové ponorky triedy Dreadnought. Raketa Trident II je trojstupňová s tuhým palivom. Môže niesť 8 až 14 hlavíc na vzdialenosť viac ako 12 000 km. Staršie ponorky niesli viac rakiet (trieda Ohio až 24), nové ich ponesú menej v súlade so zmluvami o obmedzení strategických zbraní.

Horská novinka pre Rakúsko

Rakúsko vo februári prevzalo prvé štyri vozidlá BvS 10 z celkového počtu 32 kusov, ktoré objednalo v roku 2016. Švédsko-britský BvS 10 je podobný staršiemu Bv 206. Ide však o nový a väčší stroj. Zachoval sa dizajn dvoch navzájom spojených vozidiel na pásových podvozkoch, ktoré sú oba poháňané. To umožňuje lepšiu priechodnosť náročným terénom. BvS 10 má výkonnejší dieselmotor Cummins s objemom 5,9 litra, ktorý mu dáva 275 koní. Má tiež nový podvozok. Vozidlo je modulárne a prívesovú časť možno rôzne vybaviť podľa potreby. Rakúska verzia je vybavená šiestimi dennými aj nočnými kamerami, ktoré umožňujú 360-stupňový prehľad o situácii okolo vozidla. Displeje sú v prednej i zadnej kabíne. Na streche má sklopnú diaľkovo ovládanú stanicu s guľometom. Ten možno ovládať z dvoch miest. Zvyšné vozidlá by malo Rakúsko dostať v priebehu roka a prideliť ich horským a ženijným jednotkám.

Česko-slovenská cesta
generálmajora Gurníka

Aby dobře bolo

Vojenský přidelenec České republiky na
Slovensku a doyen vojenského diplomatického
zboru v Bratislave generálmajor Ján Gurník
pochádza zo slovenského Podolínce.

Otec u nás v Podolínci vozil v štátnych lesoch drevo, páčila sa mu lesnícka uniforma, tak ma k tej uniforme viedol. No keď som sa rozhodol pre uniformu vojaka, spočiatku sa s tým nezmieroval ľahko,“ s úsmevom spomína generálmajor Ján Gurník (58).

„Mal som to šťastie, že keď Českú republiku spolu s Poľskom a Maďarskom prijali pred dvadsiatimi rokmi do NATO, slúžil som ako veliteľ českého vojenského kontingentu v Bosne a Hercegovine. Boli sme súčasťou britskej mnohonárodnej divízie a pri tejto slávnostnej príležitosti si všetci velitelia z aliančných krajín symbolicky a aj schuti pripálili víťaznú cigaru,“ hovorí o 12. marci 1999. A ako vnímal, že pri tých víťazných cigarách nie sú Slováci? „Veľmi ma to mrzelo, pretože som sa tu narodil, v Podolínci žijú obe moje sestry a Slovensko mám veľmi rád. Na druhej strane som si povedal, že to je len otázka času, keď sa k Aliancii pripojí aj Slovenská republika. Dnes som veľmi rád, že už pätnásť rokov sme spoločne súčasťou tohto bezpečnostného zoskupenia a aj naša dvojstranná spolupráca je vynikajúca. Veď v rámci celého sveta nie sú azda dve krajiny, ktoré majú taký krásny vzťah ako my.“

Zžiť sa s uniformou

Prvé mesiace života genmjr. Gurníka sú síce spojené s mestečkom Podolínec, ale po roku sa jeho rodičia presťahovali za prácou do obce Světlík v okrese Český Krumlov. „Tam som začal chodiť do českej školy. Keď sa naši vrátili späť domov, nastúpil som už do šiestej triedy. Gramatika mi dala zabrať, navyše doma sme hovorili len východniarskym nárečím, takže som na úvod vyfasoval sólovú trojku zo slovenčiny. No postupne som to dobehol a na vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici som už maturoval zo slovenčiny...“ zasmeje sa a potom sumarizuje: „No čo sa týka môjho

detstva, bolo krásne až malebné – či už v južných Čechách, alebo na severe Slovenska.“

Na Vysoké vojenskej škole pozemného vojska vo Vyškove absolvoval v roku 1983 tankový odbor. „Manželka, ktorá pochádza z Moravy, sa veľmi potešila, keď počula meno mojej prvej posádky. No musel som ju sklamať, lebo počula zle. Nebol to Holešov na Morave, ale Holýšov v západných Čechách.“

Veľmi rýchlo postupoval vo funkciách veliteľa čaty, roty aj tankového práporu. Napriek tomu o tých časoch nehovorí v dobrom. „Môžem s istotou povedať, že ako mladí dôstojníci sme boli pre veliteľov pluku a ich nadriadených takí menší otroci. Veľa ľudí si tie časy pamätá, niektorí ich prezentujú so spomienkovým optimizmom. Pre mňa však znamenali sklamanie z vtedajšej armá-

„Na našich ministerstvách obrany
a generálnych štáboch sa prihliada
na charakter a schopnosti, nie na to,
odkiaľ kto pochádza.“

genmjr. Ján Gurník,
vojenský pridelenec ČR na Slovensku

dy. Najmä zo vzťahov v jej vnútri. Viete, keď sa pozerám na film Tankový prápor, hoci to nie je všetko vykreslené celkom objektívne, veľmi mi to pripomína moje obdobie od poručíka až po kapitána.“ Ešte na vysokej škole ostal vo vojenskej uniforme, paradoxne, kvôli otcovi. No a v roku 1989 vďaka tomu, že ho vyslali na trojročné postgraduálne štúdium do Brna.

„Ten vnútorný pocit, keď som sa naozaj začal naplno osobnostne zžívať s uniformou, prišiel po postgraduáli. Menila sa atmosféra, rapídne sa menili vzťahy medzi dôstojníkmi navzájom a aj medzi dôstojníkmi a vojakmi. Bolo to dôstojnejšie, korektnejšie

a malo to celkom inú základňu a perspektívu. Skrátka, nový typ velenia a riadenia, ktorý k nám prichádzal s demokraciou a s približovaním sa k členstvu v Aliancii, mi vyhovoval oveľa viac. Samozrejme, autorita veliteľa je stále nezastupiteľná, ale už to bolo práve o tej autorite podopretej skúsenosťami, vzdelaním a morálnou integritou, nie o členstve v strane či o niečom inom. Otvorili sa možnosti vycestovať do zahraničia v rámci mierových operácií či štúdiá. To ma utvrdilo v presvedčení, že má zmysel, aby som v armáde zostal a pokračoval ďalej. Definitívne ma v tom utvrdilo moje nasadenie v Bosne a Hercegovine v aliančnej operácii SFOR v rokoch 1997 – 1998. Vtedy som ako vojak zažil nie iba prehánanie sa po výcvikových priestoroch alebo porady v štábe, ale aj reálne nasadenie s možnosťou ovplyvniť situáciu, priniesť do regiónu mier a pomáhať ľuďom. Preto som sa rozhodol, že v armáde zostanem a že to bude moje životné povolanie až dovtedy, pokiaľ ma bude armáda potrebovať.“

Veliteľské stupne

Keď absolvoval akadémiu v Brne, jeho kariéra naďalej rýchlo rástla. Najskôr bol veliteľom mechanizovaného práporu v Hodoníne, do pol roka sa stal náčelníkom štábu tankového pluku v Páslaviciach, potom velil výcvikovému stredisku v Páslaviciach a už v roku 1996 sa stal náčelníkom štábu 7. mechanizovanej brigády v Kroměříži. Po ďalších funkciách sa v januári 2004 ešte len ako 39-ročný plukovník stal prvý raz veliteľom českých pozemných síl. Pravda, dva roky predtým absolvoval Army War College v americkom Carlisle. V rokoch 2008 – 2011 pôsobil ako náčelník sekcie logistiky Spojeneckého veliteľstva spoločných síl (HQ JFC Brunssum) v Holandsku, potom bol v rámci Armády ČR veliteľom síl podpory, veliteľom spoločných síl a v rokoch 2013 – 2016 opäť veliteľom pozemných síl.

„Spomínam si, ako na aliančných rokovaníach veliteľov pozemných síl dával generálporučík Frederick Ben Hodges, veliteľ amerických síl v Európe, s humorným zveličením za príklad spoluprácu českých a slovenských pozemákov,“ usmeje sa a vysvetlí: „Ostatným ozrejmoval, že to ani inak nejde, keď ja velím v Česku a som Slovák, pričom generálmajor Ondřej Novosad je pôvodom z Česka a velí na Slovensku. Čo ma však na tom teší a upokojuje, je fakt, že na našich ministerstvách alebo generálnych štáboch s týmto nebol žiaden problém. Že sa prihliada na charakter a schopnosti, nie na to, odkiaľ kto pochádza.“

Maturant a doyen

„Pokiaľ moja vojenská kariéra skončí touto misiou v pozícii vojenského pridelenca na Slovensku, ktorú by som mal ukončiť 1. augusta 2021, tak budem rád, že môj životný oblúk profesionálneho vojaka ma priviedol ku koreňom, kde som svoju vojenskú dráhu vlastne začal,“ usmeje sa generálmajor Gurník. Ešte osobnejšie pritom prežíval 31. január 2019, keď sa v spoločenskej sále bankobystrického hotela Lux konalo pravidelné novoročné stretnutie vojenských pridencov akreditovaných v SR. „Nuž, v roku 1979 sme mali v tej istej sále ako vojenský gymnazisti náš predmaturitný stužkový ples.“ V tejto súvislosti však uvádza, že zorganizovať vôbec prvé novoročné rokovanie pridencov mimo Bratislavy nebol jeho nápad: „Chcem sa zaň poďakovať generálnemu riaditeľovi Múzea SNP v Banskej Bystrici Stanislavovi Mičevovi, ktorý nás pozval, a aj takto si mohol náš vojenský diplomatický zbor uctiť 75. výročie Slovenského národného povstania a lepšie sa oboznámiť s dejinami slovenského národa,“ hovorí Ján Gurník. Vzápätí sumarizuje, že na Slovensku je akreditovaných 39 pridencov, pričom v Bratislave majú sídlo predstavitelia Maďarska, Poľska, Ukrajiny, Číny, Ruska, USA a Českej republiky. Ostatní sídlia vo Viedni alebo v Prahe. „Za celý vojenský diplomatický zbor ďakujem za spoluprácu a ústretovosť vedeniu generálneho štábu aj ministerstva obrany, je na vynikajúcej úrovni,“ dodáva doyen.

Motto „snehuliaka“

Cíti sa genmj. Gurník aj tak trochu ako ten rozprávkový kráľ? Má totiž tri dcéry... Zasmeje sa a povie, že skôr ako rozprávkový sne-

Český vojenský pridelenec a doyen vojenského diplomatického zboru v SR Ján Gurník (vpravo) počas spomienky na T. G. Masaryka a čs. légie v Topoľčiankach s pplk. Danielom Kopeckým, pridelencom obrany Francúzskej republiky a doynom vojenského diplomatického zboru v Česku, akreditovaným aj pre Slovensko, ktorého rodinné korene siahajú do Česka

huliak, pričom ozrejmí: „Veď viete, že v inej rozprávke mala Snehulienka sedem trpaslíkov. No a ja mám okrem manželky a troch dcér aj tri krásne vnučky a zo všetkých sa veľmi teším.“ Prezradil nám, že času nikdy nemal navyše, ale ak sa dalo, rád si zahral futbal, bedminton, neskôr aj tenis. Rád lyžuje. „Ak mám voľnú chvíľu, čítam knihy, pokiaľ možno v angličtine, a to aj preto, aby som si osviežil anglický slovník.“

A aké je životné motto chlapca z Podolínce, ktorý to dotiahol tak vysoko? „O nejakom mottle som nerozmýšľal, ale vždy som sa snažil robiť svoju prácu podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Skrátka, keď sa ráno prebudím, aby sa na mňa nepozeral niekto, za koho by som sa musel hanbiť,“ tvrdí profesionálny vojak, ktorý počas svojej 40-ročnej vojenskej kariéry okrem piatich rokov dochádzal domov do Olomouca na týždňovky, alebo aj zriedkavejšie. No potom dodá ešte jednu vec: „Keď som zastával veliteľské pozície, mal som také pravidlo, aby som na týchto veliteľstvách vytvoril prostredie, v ktorom sa bude ľuďom slúžiť dobre. Aby nechodili do práce s bolesťou žalúdka a s nechutou, čo za nezmysel si zasa veliteľ na nich vymyslí. Za čo ich pokarhá, za čo sa na nich vyvŕši. Spomínal som vám, že niečo podobné som zažil v socialistickej armáde. Už vtedy som si povedal, že taký by som nikdy nechcel byť. No a v tom bol pre mňa pozitívnym vzorom už v roku 1996 veliteľ 7. mechanizovanej brigády v Kroměříži generálmajor Jozef Fedorko, zhodou okolností tiež pôvodom Slovák, ktorému som robil náčelníka štábu. On to svoje motto vždy vyslovil v troch slovách: Aby dobre bolo.“

Text: Pavol Vitko

Foto: A-report a archív J. G.

Vojenská symbolika

5. pluk špeciálneho určenia Žilina

5. pluk špeciálneho určenia vznikol reorganizáciou 3. špeciálneho odriadu a jeho premenovaním 1. októbra 1995 na 5. pluk špeciálneho určenia. Je dislokovaný v Žiline a priamo podriadený Generálnemu štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Predstavuje jednotku, ktorá v Ozbrojených silách Slovenskej republiky je predurčená na plnenie úloh pre špeciálne operácie, čím vytvára sily špeciálneho určenia. Na základe požiadaviek na činnosť síl pre špeciálne operácie 5. pluk špeciálneho určenia plní nasledujúce hlavné úlohy: špeciálny prieskum a pozorovanie; úderné akcie; vojenská asistancia; vybrané úlohy asistenčných operácií; poskytovanie špecialistov a protiteroristická činnosť.

5. pluk špeciálneho určenia bol prvým vojenským útvarom v Ozbrojených silách Slovenskej republiky, ktorému prezident Slovenskej republiky zapožičal vojenskú zástavu, a prvému útvaru bol zapožičaný čestný názov ŽILINSKÝ PLUK JOZEFA GABČÍKA.

Znak 5. PŠU Žilina

Základom znaku je rozostrený padák symbolizujúci výsadkové vojsko. Na jeho kopule je malý hnedý tulipánový štít so striebornou (bielou) bordúrou s číslom pluku 5. Na ploche padáka je položený rozkrídlený orol čiernej farby s vnútornou striebornou kresbou, držiaci v pazúroch štítok, na ktorom je ruka zvierajúca rukoväť meča, ten symbolizuje príslušnosť k pozemnému vojsku. Nad vrcholom padáka je v strede symetricky, čiastočne v kruhopise, čiernym veľkým písmom uvedené miesto dislokácie pluku ŽILINA a pod znakom v kruhopise názov 5. PLUK ŠPECIÁLNEHO URČENIA.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Liptovský modul DCM

NATO disponuje v Európe tromi spojovacími prápormi NSBs. Každý má šesť modulov DCM. Jeden z nich je od roku 2011 v ružomberských kasárňach.

Veliteľom nasaditeľnej spojovacej jednotky (DCM-C), ktorá sa v roku 2017 transformovala na samostatný vojenský útvar, je major Vlastimil Borsík. Každá z členských krajín disponuje jedným funkčným nasaditeľným komunikačným modulom zabezpečujúcim interoperabilitu. Slovenský modul riadia veliteľ NCISG (NATO Communications and Information Systems Group – Skupina komunikačných a informačných systémov NATO) a veliteľ 3. spojovacieho práporu v poľskom Bydgoszczi. Okrem slovenského modulu pod jeho velenie patria aj ďalšie jednotky v Českej republike, Poľsku, Maďarsku, Litve a v Turecku. Plné velenie je však výhradne v kompetencii náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Spojovacie prápory a nasaditeľné moduly patria do NCISG. Jednotka aktívne prispieva do oblasti komunikačných a informačných systémov v priestoroch záujmu koalície.

Zahraničné skúsenosti

Major Borsík pripomína, že veľkou výzvou sprvu bolo zabezpečiť profesionálne pripravený personál nielen v oblasti jazykových zručností, ale aj špecializovaný na obsluhu techniky zavedenej v podmienkach NATO. Vzdeláva a preškoľuje sa najmä v NCISS (NATO Communications and Information Systems School – NATO škola komunikačných a informačných systémov) v talianskom meste Latina. Špecialisti popri spoločných koaličných cvičeniach zabezpečujúcich interoperabilitu plnia úlohy v spoločných zahraničných operáciách a misiách aj úlohy vyššej pripravenosti NRF.

Nároky a výsledky

Modul od roku 2016 využíva nový objekt v ružomberských kasárňach, ktorý spĺňa všetky bezpečnostné štandardy. Nadrotmajster Majerčík zdôrazňuje, že každý príslušník jednotky musí byť držiteľom vodičského oprávnenia minimálne skupiny C. Technika, s ktorou pracujú príslušníci nasaditeľného modulu, je majetkom NATO. V roku 2018 sa príslušníci DCM-C zúčastnili na dvoch cvičeniach IDEE 2018 a Steadfast Cobalt 2018. V tomto roku ich podľa majora Borsíka čakajú ďalšie výcvikové aktivity: „Príslušníci modulu sú opäť zaradení do NRF, ale už s časom pohotovosti päť dní. Vyčlenená technika komunikačných a informačných systémov a personál sa bude v apríli a v máji podieľať na cvičení Steadfast Cobalt 2019. V septembri nás čaká cvičenie IDEE 2019 v poľskom Bydgoszczi a cvičenie Trident Jupiter na veliteľstve JFC (Joint Force Command) Brunssum v Holandsku. Okrem toho čaká ôsmich príslušníkov modulu vrátane mňa nasadenie v aktivite NS2T (NATO Support to Turkey) od júla 2019 do januára 2020.“

Text: Jozef Žiak

Najstaršie na Slovensku

Najstarším pracoviskom NATO na Slovensku je trenčianske Centrum výnimočnosti NATO pre oblasť odstraňovania výbušných prostriedkov NATO EOD CoE, ktoré bolo akreditované v roku 2011.

Jeho riaditeľ plukovník Róbert Császár s uspokojením konštatuje, že v uplynulých rokoch si svojou prácou a výsledkami vybudovalo v celej medzinárodnej komunite nezastupiteľné miesto. „Som rád, že Centrum výnimočnosti v Trenčíne splnilo v roku 2016 kritériá výcvikovej a vzdelávacej inštitúcie NATO, a môže tak efektívne pomáhať Aliancii čeliť budúcim výzvam.“

Užitočné kurzy

V roku 2018 trenčianske centrum vo svojich odborných kurzoch vyškolovalo dovedna 132 študentov z 23 krajín (Belgicko, Kanada, Česká republika, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Chorvátsko, Taliansko, Lotyšsko, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Slovensko, Španielsko, Turecko, Veľká Británia, USA, Rakúsko, Arménsko, Fínsko, Švédsko). Z kapacitných dôvodov napriek veľkému záujmu viac nemohlo prijať.

V centre organizujú napríklad základný i pokročilý kurz na identifikáciu poddomácky vyrábaných výbušnín a ich likvidáciu, odborné kurzy CBRN EOD pre štábných dôstojníkov a ďalších špecialistov v tejto oblasti. Medzi najnovšie kurzy patrí e-learningové dištančné štúdium EOD doktríny, organizované celoročne. V roku 2018 zorganizovali dve pracovné stretnutia odborní-

kov EOD Workshop (v Belgicku a Českej republike). Spomínané kurzy a podujatia pokračujú aj v tomto roku. Okrem iného aj EOD projekt – Exoskeleton, v ktorom EOD operátori a odborníci riešia nové poznatky a pokrok, ktorý nastal pri vývoji ochranných oblekov a ďalších pomôcok pre EOD operátorov.

Výstavy i Workshop

Centrum zorganizovalo už päť ročníkov (každý druhý rok) úspešných výstav NATO EOD Demonstrations and Trials, ktoré predstavujú nové technológie a trendy v oblasti likvidácie výbušných zariadení (EOD). Posledný ročník sa uskutočnil na bratislavskom výstavisku v septembri 2018 za účasti 39 vystavovateľov zo 17 krajín a vyše 150 špecialistov v oblasti EOD. Hlavnou témou podujatia bol multidisciplinárny prístup k EOD. Pri organizácii výstavy trenčianske centrum úzko spolupracovalo s centrami výnimočnosti C-IED v Španielsku a MILENG v Nemecku pod záštitou divízie NATO pre nové bezpečnostné hrozby.

Plukovník Róbert Császár zdôrazňuje, že okrem výstav, ktoré organizujú každé dva roky, pripravujú pre odbornú verejnosť EOD Workshop. „Budeme ich pripravovať v rokoch, keď nie je výstava. Najbližší bude už v septembri 2019 v Trenčíne. Centrum má nezastupiteľnú úlohu v Aliancii aj v rámci šandardizácie v oblasti EOD či vývoji nových technológií pre potreby EOD. Naši špecialisti sa zúčastňujú na najvýznamnejších cvičeniach NATO.“

Trenčianske Centrum výnimočnosti pre oblasť EOD aj takýmto spôsobom dokazuje svoje opodstatnenie a dôležitosť v dnešnom nepokojnom svete.

Text: Jozef Žiak

Foto: NATO EOD CoE

Styčný tím pre integráciu síl

Styčný tím pre integráciu síl NATO (NATO Force Integration Unit – NFIU) dislokovaný v bratislavských Vajnoroch je jedným z ôsmich NFIU rozmiestnených v krajinách vo východnom krídle Aliancie. Je v priamej podriadenosti Mnohonárodného zboru NATO Severovýchod so sídlom v poľskom Štetíne. Od 1. marca je veliteľom NFIU Slovensko plukovník Peter Brauner, jeho zástupcom je podplukovník Martin Botík z Českej republiky. Pôsobia v ňom štyri desiatky vojakov zo siedmich krajín. „V prípade ohrozenia a nevyhnutnosti nasadiť aliančné ozbrojené sily na obranu Slovenska bude NFIU pôsobiť ako integračný prvok, ktorý koordinačným úsilím podporí rýchle prijatie a rozmiestnenie koalíčných jednotiek na území Slovenskej republiky v spolupráci s OS SR a ďalšími silovými rezortmi, ako aj inými štruktúrami štátu. Ťažiskom je podpora kolektívnej obrany NATO v plánovacom procese a asistencia pri výcviku a cvičeniach,“ povedal plk. Brauner. Prvých šesť NFIU bolo aktivovaných 1. septembra 2015. Jednotka NFIU Slovensko bola oficiálne aktivovaná 1. septembra 2016. Okrem Slovenska pôsobia tímy NFIU v Bulharsku, Litve, Lotyšsku, Estónsku, Poľsku, v Rumunsku a Maďarsku.

(pv)

Foto: Ivan Kelement

Vojny a bitky na Slovensku

Mongolská expanzia

Výpravy Mongolov do východnej a strednej Európy v druhej tretine

13. storočia boli súčasťou ich dlhodobejšej expanzie, ktorá sa začala už na sklonku vlády Čingischána. Mongolov vo vtedajšej Európe označovali za Tatárov či Tartarov, čo sa odvodzovalo od gréckeho slova tartar, znamenajúce peklo. Historické pomenovanie Tatár a v adjektívnej podobe tatársky je aj na Slovensku doposiaľ bežné, hoci správne by sa malo používať Mongol, mongolský.

Pod vedením Čingischánovho vnuka Batuchána (chána Batu) sa obrovská armáda, zložená z Mongolov a z príslušníkov podmanených národov, pohla roku 1236 na západ a pokorila povolžských Bulharov a viaceré kmene Kipčakov, nazývaných aj Polovci či Kumáni. V zime 1237 Mongoli prekročili zamrznutú Volgu a postupne si začali podmaňovať kniežatstvá Kyjevskej Rusi, vyplienili Riazan, Moskvu, Suzdaľ, Vladimir a v bitke pri rieke Siť rozprášili hlavné sily ruských kniežat. V decembri 1240 Mongoli dobyli Kyjev a do tla ho vypálili. Tak padla posledná veľká prekážka na ceste do Uhorska.

Kumánska zámienka

Formálnou zámienkou vpádu Mongolov do Uhorska sa stala skutočnosť, že uhorský kráľ Belo IV. (panoval v rokoch 1235 – 1270) im odmietol vydať Kumánov, ktorí pred nimi ušli

do Uhorska. Uhorský kráľ ich na jeseň 1239 prijal v domnienke, že posilnia vojenský potenciál krajiny, a usadil ich na území medzi Dunajom a Tisou. Uhorsko-kumánske spojenectvo proti Mongolom sa však napokon nerealizovalo, lebo kumánskeho náčelníka a jeho družinu začiatkom roka 1241 zavraždili a kumánske vojsko pustošivým ústupom odtiahlo do Bulharska.

Hlavný veliteľ mongolského ťaženia Batuchán ešte pred vpádom do Uhorska rozdelil vojsko do troch prúdov. Prvému, hlavnému voju, ktorý smeroval do centra krajiny, velil on sám. Druhý, severný prúd, pod velením Orduchána a Bajdara, ťiahol do Poľska a na Moravu, tretí, južný prúd, ktorému velil Kadan a Sübotej, vpadol do Sedmohradska.

Severný prúd Mongolov v počte 20 000 jazdcov rýchlo postupoval cez Malopoľsko a Sliezsko, obsadil Sandomierz a 3. marca

Vpád Mongolov v rokoch 1241 – 1242

1241 dobyl a spustošil Krakov. Dňa 24. marca Mongoli obkľúčili Vratislav (Vroclaw, Wrocław), no keď sa dozvedeli, že sliezsky, krakovský a veľkopoľský knieža Henrich II. Pobožný zozbieral 30-tisícové vojsko, ihneď sa mu vydali naproti, aby sa nestihol spojiť s prichádzajúcimi posilami na čele s českým kráľom Václavom I.

V bitke pri Legnici 9. apríla 1241 mongolské vojsko použilo osvedčenú taktiku – zdanlivý útok, predstieraný útek a vzápätí protiútok zálohy a rýchlo sa vracajúceho jazdeckta. Vďaka tomu Mongoli na hlavu porazili kresťanské vojsko, zložené najmä z ťažkoodejných jazdcov a rytierov. V boji údajne padlo až 25 000 Henrichových bojovníkov vrátane kniežaťa, ktorého odťatú hlavu Mongoli narázili na kopiju a nosili ako trofej. Ďalší postup Mongolov na západ a do Čiech znemožnili záseky, ktoré bránilo české vojsko, preto Mongoli zamierili na Moravu.

Postup Batuchána

Súbežne s postupom severného prúdu útočilo aj hlavné mongolské vojsko pod velením Batuchána. Dňa 12. marca 1241 po prekonaní zásekov vo Vereckom priesmyku (na dnešnej Ukrajine) vpadlo do Uhorska a v krvavej bitke takmer do muža pobilo vojsko palatína Dionýza, vyslané do pohraničia. Palatín si útekem z bojiska zachránil život, a tak mohol kráľa v Budíne osobne informovať o prehratej bitke a blížiaci sa pohrome.

Už v polovici marca sa objavili pustošiacie oddiely Mongolov v okolí Vacova (Vác), ktorý dobyli, vypálili a stiahli sa na východ.

Uhorský kráľ Belo IV. uniká pred Mongolmi po bitke pri Slanej; iluminácia v Obrázkovej kronike

Belo IV. sa so zhromaždeným vojskom vydal v ústrety nepriateľovi, nachádzajúcemu sa v okolí rieky Slaná.

Uhorské vojsko na čele s kráľom Belom IV. v počte približne 30 000 mužov dorazilo 10. apríla 1241 k Slanej a utáborilo sa na jej pravom brehu pri obci Muhi. Na neveľkom priestore tábora, obkoleseného vozmí, boli stany nastavané tak nahusto, že možnosť pohybu bola veľmi obmedzená. Keďže Belo IV. očakával príchod posíl, snažil sa bitku oddialiť. Najskúsenejším uhorským veliteľom bol kaločský arcibiskup Ugrin (Ugolin), ktorý sa ešte za vlády Ondreja II. zúčastnil na piatej križiackej výprave do Svätej zeme. Bojovou kvalitou vynikal aj nepočtený kontingent rytierov templárskeho rádu, vedený veľmajstrom Jakubom z Mont-Royalu.

Oddiely Batuchánovho vojska v počte vyše 30 000 bojovníkov sa rozložili v lesnatom teréne na ľavom brehu Slanej vo viacerých menších táboroch, ktorým velili skúsení Batuchánovi bratranci. Prednosťou Mongolov bolo, že išlo o dobre vycvičené, vytrvalé a disciplinované vojsko, ktoré používalo mimoriadne účinný a flexibilný nomádsky spôsob boja, takže takticky prevyšovalo svojho protivníka.

Belo IV. sa dopustil chyby, keď nedal strhnúť most cez Slanú a ani nepredpokladal, že by Mongoli mohli prejsť cez rieku aj na inom mieste. Batuchán z druhého brehu sledoval uhorské vojsko a pripravoval sa na útok. Jeho plán spočíval v tom, že už v nočných hodinách prenikne s vojskom cez most a severne od neho cez Slanú, o čom sa síce Belo IV. dozvedel už večer 10. apríla od ruského prebehlíka z mongolského vojska, no nijaké zásadnejšie rozhodnutie neprijal.

Bitka pri Slanej

Prvá bojová zrážka sa odohrala už 11. apríla krátko po polnoci. Mongolský predvoj na čele so Šejbanom pohľady zmietol strážcov mosta a prenikol na ľavý breh Slanej. Vďaka

rýchlo zorganizovanému protiúderu, ktorý viedol kráľov brat vojvoda Koloman a kaločský arcibiskup Ugrin, sa uhorským oddielom podarilo ešte pred svitaním mongolský predvoj odraziť, časť zahnali do rieky, kde sa viacerí Mongoli utopili, a časť vytlačili za rieku. Uhri znovu obsadili most, na ktorom ponechali len stráž.

Uhorské vojsko sa vrátilo do tábora a mnohí už toto úvodné bojové stretnutie považovali za víťazstvo nad Mongolmi. Nadránom však Batuchán nariadil frontálny útok. Aby odpútal pozornosť, zaútočil na most, pričom jeho hlavné úderné sily prekročili rieku a začali obkľučujúci manéver. Medzitým od juhu dorazili k táboru aj mongolské oddiely vedené Sübotejom, takže celý uhorský tábor sa dostal do obkľúčenia.

Mongoli zasypali Uhrov strelami, ohnivými šípmi a horiacimi fákami, ktorými sa usilovali tábor podpáliť. Keď sa uhorské vojsko pokúsilo o výpad z tábora, mongolskí jazdci ho zatlačili naspäť. V stiesnenom priestore tábora vypukol chaos. Uhorské vojsko sa nedokázalo rozvinúť do bojovej zostavy, hrnulo sa do úzkych priechodov, kde ho Mongoli poľahky ničili. Ráno začali uhorské jednotky neorganizovane utekať z tábora na západ. Mongolské jazdeckto prenasledovalo a nemilosrdne zabíjalo aj utečencov, ktorým sa podarilo prežiť z tábora.

Tažké uhorské straty

V bitke zahynula elita uhorskej moci – dvaja arcibiskupi, traja biskupi, krajinský sudca, taverník, chorvátsko-slavónsky bán, a na následky zranenia krátko skončil aj kráľov brat vojvoda Koloman. Belovi IV. sa s malou skupinkou podarilo uniknúť z obkľúčenia.

Vojenská porážka v bitke pri Slanej bola dôsledkom krízy uhorského štátu, ako aj krízy starej (nomádskej) organizácie uhorského vojenstva, ktoré dožívalo a nový (západoeurópsky) systém nebol ešte dobudovaný a ustálený.

Po prehratej bitke kráľ Belo IV., prenasledovaný Mongolmi, unikol cez Gemer a juhozápadné Slovensko smerom na západ do Nitry, Bratislavy a Viedne, kde však pre nepriateľský postoj a vydieranie rakúskeho vojvodu Fridricha II. Babenberského nemohol zostať. Pokračoval teda v úteku cez Záhreb a zastavil sa až na dalmátskom pobreží, odkiaľ sa neúspešne snažil získať pomoc od pápeža a západoeurópskych panovníkov.

Medzičasom zostalo Uhorsko vydané na pospas plieniacim Mongolom, ku ktorým sa koncom apríla 1241 pridal aj severný prúd mongolského vojska pod vedením Orduchána. Jeho vojsko vtrhlo z Moravy cez Hrozenkovský priesmyk na Považie a na juhovýchod k Dunaju. Náporu pohyblivého vojska odolali iba dobre opevnené hrady, ako boli Trenčín, Bratislava, Nitra, Komárno, Fiľakovo a abovský Novohrad (Abaújvár).

Citeľný úbytok obyvateľstva

Takmer rok Mongoli bez odporu plienili najmä rovinaté časti Uhorska. Podľa odhadov v centrálnych častiach Uhorska, teda na území medzi Dunajom a Tisou, zahynula údajne až polovica obyvateľstva. V hornatých častiach Uhorska, čiže predovšetkým na území Slovenska a v Sedmohradsku, Mongoli spôsobili zväčša iba materiálne škody, lebo keď

Mongolský jazdec na súvekom zobrazení

sa obyvateľstvo dozvedelo o ich postupe, ušlo a zachránilo si nielen život, ale aj hnuťelný majetok. Úbytok obyvateľstva znásobil však následný hladomor, ktorému padlo za obeť azda toľko ľudí ako pustošiacim Mongolom.

V porovnaní s uhorským vojskom sa vojenská prevaha Mongolov prejavila predovšetkým v taktike a bojových skúsenostiach, úspechy dosahovali vďaka dômyselnejšej organizácii, prísnejšej disciplíne, efektívnejšej výzbroji a nebyvalej mobilite i flexibilitate. V lete 1242 Mongoli náhle opustili územie Uhorska, keďže Batuchán dostal správu, že zomrel jeho strýko Ogotaj, veľký chán Mongolskej ríše, a chystá sa voľba jeho nástupcu.

Po odchode Mongolov sa Belo IV. upriamril na obnovu Uhorského kráľovstva a jeho obranyschopnosti. Na kráľov pokyn sa hromadne začali budovať nové murované hrady a spevňovať všetky staršie komitátne hrady. Veľký počet týchto hradov ležal práve na Slovensku, keďže prevažná časť jeho územia tvorila súčasť severnej obrannej línie Uhorska.

Text: Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Poddôstojníci bilancovali

V priestoroch veliteľstva vzdušných síl vo Zvolene sa 5. a 6. marca uskutočnilo zhromaždenie hlavného poddôstojníka Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Podľa štábného nadrotmajstra Vladimíra Beluša bolo jeho hlavnou úlohou okrem vyhodnotenia činnosti štruktúry veliacich poddôstojníkov a plnenia úloh vo výcvikovom roku 2018 aj stanovenie úloh na podporu priorít náčelníka Generálne-

ho štábu OS SR, ktoré generálporučík Daniel Zmeko predstavil na svojom veliteľskom zhromaždení 5. a 6. februára.

Vôľa a morálka

Náčelník Generálneho štábu OS SR zavítal medzi poddôstojníkov spolu s veliteľom Vzdušných síl OS SR generálmajorom Ľubomírom Svobodom. Vo svojom vystúpení ocenil prácu poddôstojníkov pri naplňaní hlavných úloh výcvikového roka. Definoval štyri základné piliere: „Jedným z nich je personál, jeho vôľa a morálka. A tam je aj úloha vás, veliacich poddôstojníkov. Ste priamymi

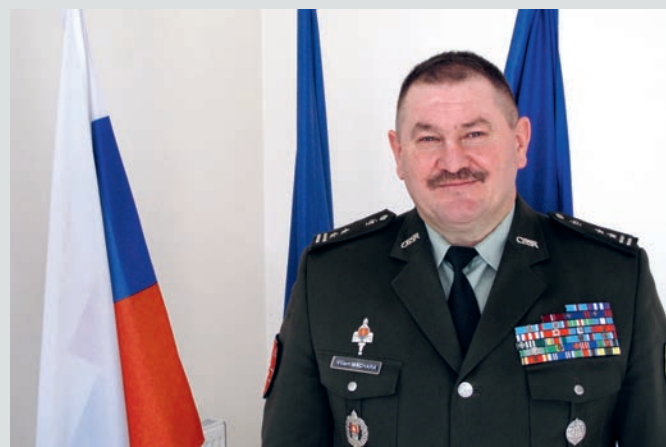
Zdravotníci v rovnošatách

Zhovárame sa s hlavným zdravotníkom Ozbrojených síl Slovenskej republiky štábnym nadrotmajstrom Viliamom Macharom.

Na rozdiel od lekárov, ktorých je v slovenských ozbrojených silách ako šafranu, miesta vojenského zdravotníckeho personálu sú takmer naplnené. A je odborne veľmi dobre pripravený. Hlavný zdravotník OS SR štábný nadrotmajster Viliam Machara konštatuje, že viac ako polovica z nich má vysokoškolské vzdelanie prvého či druhého stupňa.

Koľko je dnes v OS SR vojenských zdravotníkov, kde pôsobia, aká je ich naplnenosť a vzdelanosť úroveň?

Po roku 2005 sa zmenili zákony o zdravotníctve SR, zmenili sa aj podmienky vo vojenskom zdravotníctve. Tie prišli aj v súvislosti s našim vstupom do NATO. Súčasťou každého praporečného zoskupenia je i praporečové obväzisko ROLE-1, ktoré sa podieľa najmä na zdravotníckom zabezpečení výcvikových aktivít jednotky a je zodpovedné za osvetu, edukačný proces. Vojak by mal byť pripravený poskytovať plnohodnotnú prvú pomoc v poli. V ar-

mádach NATO sa považuje za dostatočné zabezpečenie účinnej zdravotnej starostlivosti o vojakov 10 percent zdravotníckeho personálu z celkového počtu vojakov. V OS SR je to asi päť percent. Pozemný komponent je dnes naplnený zdravotníckym personálom takmer na 90 percent, chýbajú nám pozície zberačov ranených. Rovnako sú na tom aj vzdušné sily. Strategickou súčasťou vojenského zdravotníctva OS SR je Úrad hlavného lekára Ružomberok a v jeho štruktúre poľná mobilná zdravotnícka jednotka ROLE 2E v Liptovskom Mikuláši – Ondrašovej. Jej obsadenosť v segmente stredného zdravotníckeho personálu je na úrovni 99 percent.

Aké je vzdelanie zdravotníkov, koľko z nich má úplné či bakalárske vysokoškolské vzdelanie, aké kurzy a školenia sa pre nich organizujú?

nositeľmi uskutočňovania jednotlivých úloh pri výcviku, nasadenými na tom najnižšom taktickom stupni. Akým spôsobom dokážete viesť personál, ktorý je vám zverený, tak budú vyzeráť aj ozbrojené sily.“

Generálporučík Zmeko vyjadril vo všeobecnosti spokojnosť s tým, ako veliaci poddôstojníci túto úlohu plnia. „Ale ako vo všetkých oblastiach, aj tu máme rezervy v práci poddôstojníkov. Musíme byť náročnejší na seba a na svojich podriadených. A nevyžadovať od podriadených viac, ako vyžadujeme sami od seba.“ Generál Zmeko s uspokojením konštatoval, že v poslednom období sa mu veľmi dobre počúvali slová chvály kanadského veliteľa bojovej skupiny v Lotyšsku, keď hodnotil vycvičenosť a pripravenosť slovenského kontingentu na plnenie úloh medzinárodného zoskupenia NATO v rámci Predsunutej prítomnosti: „Myslím si, že to je príklad, ako by sme mali pristupovať k plneniu úloh.“

Efektívnejšia akadémia

Hlavný poddôstojník Vladimír Beluš pripomenul, že Poddôstojnícka akadémia počas minulého roka pôsobila na základe nových programov kariérnych a odborných kurzov. „V spolupráci s veliteľmi všetkých zložiek ozbrojených síl sme sa zamerali na efektívnosť a opodstatnenosť vysielania mužstva a poddôstojníkov do kurzov. Základňa výcviku a mobilizačného dopĺňovania v Martine podľa nových programov dokázala znížiť počet výcvikových dní v kurzoch o 1 198. Dĺžka trvania kariérnych kurzov klesla v priemere o 44 percent, počet výcvikových týždňov v Poddôstojníckej akadémii klesol o 26 a počet výcvikových dní o 119. Počas roka 2018 pri výcviku s úspechom využívala mobilné výcvikové tímy.“

Štábný nadrotmajster Beluš zdôraznil, že v trende zvyšovania efektívnosti a opodstatnenosti kurzov pokračujú aj v tomto roku. Za prvé štyri mesiace sa na základe analýzy bez zníženia úrovne pripravenosti neuskutočnil 50 kurzov, uspori sa 242 dní v kurzoch a nebude do nich vyslaných 433 profesionálnych vojakov. Len na vyplácaní cestovných náhrad sa tak usporí vyše 555 000 eur.

Vzdelanostná úroveň príslušníkov vojenského zdravotníctva v kategórii mužstva a poddôstojníkov sa zvyšuje. V súčasnosti z celkového počtu nelekárskeho personálu pozemných síl je 57 percent vysokoškolsky vzdelaných. Vzdušné sily disponujú vysokoškolsky vzdelaným personálom na 45 percent. Pluk špeciálneho určenia dosiahol 70 percent vysokoškolsky vzdelaných zdravotníkov. Celkovo v OS SR má vyše 60 percent nelekárskeho zdravotníckeho personálu vysokoškolské vzdelanie. Pre vojakov zrekrutovaných na zdravotnícke pozície organizuje ÚHL a jeho oddelenie výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy v rámci prípravnej štátnej služby odborný výcvik OR-2 pre vojenské odbornosti H-10. Je to ich vstupný odborný výcvik. Naším zámerom je, aby sa v rámci legislatívy ukotvil a opätovne zaradil do vzdelávacieho procesu vojenských zdravotníkov ďalší odborný výcvik H-10.

Aké skúsenosti z pôsobenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu majú vojenski zdravotníci?

Takmer 400 slovenských vojenských zdravotníkov a sestier pôsobilo v operáciách a misiách UNPROFOR, UNTAES, SFOR, AFOR, KFOR a ALTHEA na Balkáne, UNDOF na Golanských výšinách, UNMEE v Eritrei, UNFICYP na Cypre, UNMISSET na Východnom Timore, ISAF a Resolute Support v Afganistane, Kuvajte a Iraku, UNFIL v Libanone. Ich počty stúpajú. Dnes pôsobia na Cypre, v Afganistane a v Lotyšsku, takže štyridsať percent nášho zdravotníckeho personálu má medzinárodné skúsenosti. Najintenzívnejšie spolupracujeme s Armádou Českej republiky. Už niekoľko rokov sú naši zdravotníci súčasťou poľného chirurgického tímu AČR v operácii ISAF.

V tomto roku by sa mali pripravovať nové poľné nemocnice...

Zrušením existujúcich zdravotníckych prvkov bude personál ÚHL reorganizovaný s cieľom vytvoriť nové prvky pre zdravotnícku pod-

Chýbajú stredoškólači

V roku 2018 sa podarilo regrutovať viac ľudí, ako odišlo do zálohy profesionálnych vojakov, a zastaviť tak pokles počtov. Naďalej však pretrvávajú vysoká nenaplnenosť kvalifikovaným stredoškolsky vzdelaným personálom vo vybraných vojenských odbornostiach. Najmä v ženijných odbornostiach, EOD a inžiniersko-leteckej službe. Chýba 649 profesionálnych vojakov v hodnosti vojak 2. stupňa a 714 vojakov v hodnosti slobodník. Ide zväčša o funkcie vodičov. V poddôstojníckom zbore chýbajú kľúčové funkcie, najmä velitelia družstiev v hodnosti rotný. Tu je naplnenosť len 54,4 percenta.

„Prebiehajúci výcvikový rok teda rozhodne nebude ľahký. Pri naša mnohé výzvy, ktoré však chceme úspešne zvládnuť,“ povedal Vladimír Beluš. Na záver zhromaždenia s generálporučíkom Zmekom ocenili vojenským odznakom najlepšieho poddôstojníka OS SR za rok 2018 rotmajstra Martina Chovanca z martinského Strediska CIMIC a PSYOPS i ďalších vybraných poddôstojníkov a príslušníkov mužstva z útvarov a zariadení OS SR.

Text a foto: Jozef Žiak

poru brigády. Poľná nemocnica ROLE 2 B – MED – R2B bude mať sedem základných modulov. Musí byť schopná poskytnúť chirurgické spôsobilosti vrátane chirurgie závažných zranení a postupov pre urgentné chirurgické prípady na zabezpečenie život zachraňujúcich zdravotníckych úkonov a úkonov na záchranu končatín. Chirurgické spôsobilosti by malo zabezpečovať 66 vojenských profesi-onálov.

Ako a kde školíte špecialistov, vojenských zdravotníkov z Úradu hlavného lekára, ktorí vedú v Ondrašovej aj kurzy bojových záchranárov či taktickej medicíny?

Naši inštruktori H-10 na oddelení výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy ÚHL v Liptovskom Mikuláši poskytujú vzdelávanie pre zdravotnícky i nezdravotnícky personál ozbrojených síl. Príslušníkov OS SR vysielame aj do odborného kurzu inštruktor CLS v českom Vyškove. Zdravotnícke vzdelanie našich inštruktorov zaručuje, že výchovno-vzdelávací proces a výcvik je v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, internými normatívnymi aktmi a štandardmi NATO. Dôležitý je kurz CLS pre nezdravotnícke odbornosti s cieľom získať praktické zručnosti z poskytovania urgentnej zdravotnej starostlivosti o zranených pri bojových poraneniach. Na kurzoch taktickej medicíny dávame priestor nelekárskemu zdravotníckemu personálu s odbornou spôsobilosťou v kategóriách sestra, pôrodná asistentka a zdravotnícky záchranár. Absolvent nadobudne zručnosti zabezpečujúce zásahy pri urgentných stavoch v bojovej situácii, postupnosť pri poskytovaní urgentnej zdravotnej starostlivosti, starostlivosť pod paľbou, taktickú starostlivosť v poli aj počas odsunu. Vie rozoznať a riešiť závažné, život ohrozujúce poranenia, poskytovať urgentnú zdravotnú starostlivosť v taktickom prostredí a plniť úlohy liečebno-odsunového systému.

Text: Jozef Žiak

Pod patronátom sv. Barbory

Cech puškárov a delostrelcov v Bratislave je síce občianske združenie pôsobiace v zmysle aktuálnych zákonov, ale jeho stavovská hierarchia vyplýva z artikulov cechu puškárov, ktoré vydal prešporský magistrát 8. júna 1661.

Náš cech je obnovenou stavovskou organizáciou výrobcov palných zbraní, streliva a obslúh diel. Združujeme najmä delostrelcov, pyrotechnikov, zbrojárův aj sympatizantův a záujemcov o históriu a súčasnosť delostrelectva,“ konštatuje veľmajster cechu Jaroslav Junek, plukovník vo výslužbe. Pozície v hierarchii

cechu sú: učení, tovariš a majster. Dvadsaťpäť členův cechu má titul Sigillum Magnum, Rytier delostrelectva, s právom nosiť rovnomenňý kríž.

„Generálmajor in memoriam Alexander Korda (1907 – 1958) bol počas Slovenského národného povstania 1. októbra 1944 povýšený do hodnosti plukovníka delostre-

Plukovník Pavel Barančík, generálmajor v. v. Dušan Humený a cechový veľmajster Jaroslav Junek s príbuznými generálmajora Alexandra Kordu

lectva a po skončení organizovaného odporu ustúpil s jednotkou do Starých Hôr, kde 19. 11. 1944 padol po vážnom zranení do zajatia,“ zaznelo 15. januára v Posádkovom klube Bratislava laudácia na počesť generála Kordu uvádzaného do Delostreleckej galérie cti a slávy. Členovia cechu, ako aj ich hostia – bývalí náčelníci raketového vojska a delostrelectva aj velitelia delostreleckých útvarův – sa stretli pri príležitosti Dňa delostrelcov. Nevesta Alexandra Kordu Ľubi-

Ekumenická pastoračná služba pozýva

Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR (Ústredie EPS) pripravuje pre veriacich a záujemcov z radův profesionálov a zamestnancův silových rezortův tak ako každý rok viaceré podujatia. Do pozornosti verejnosti dáva najmä tieto jarné a letné aktivity:

- Na pamiatku veľkého syna slovenského národa si 100. výročie úmrtia gen. Milana Rastislava Štefánika uctíme konferenciou **Fenomén Štefánik**, ktorú Ústredie EPS pripravuje v dňoch **13. – 14. mája 2019** v hoteli Štefánik v meste Myjava. Na konferencii, ktorá bude mať viacero sprievodných podujatí, napr. pietny akt na Bradle či ekumenickú bohoslužbu, odznejú prednášky

významných slovenských vedcov na tému života a diela M. R. Štefánika.

- V dňoch **22. – 24. mája 2019** sa koná **III. ročník pochodu Duchovne po stopách hrdinov SNP**. Tentoraz sa pôjde východným Slovenskom cez obce a mestá prešovského a košického samosprávneho kraja (Obišovce, Košice, Moldava n. B., Medzev, Štós, Rožňava).

Súčasťou pochodu budú zastavenia pri pamätných miestach protifašistického odboja, aj za účelom rozjímania nad duchovným smerovaním našej spoločnosti. Pochod sa skončí 24. mája 2019 bohoslužbou v evanjelickom chráme v Rožňave.

- V dňoch **11. – 18. júna 2019** sa uskutoční púť protestantských vojakův zo Slo-

ca pricestovala až z Londýna, prišli tiež jeho dve netere z Bratislavy. Generálmajor v. v. Dušan Humený prečítal životopis druhého nominovaného, generálmajora in memoriam Mirka Vesela (1903 – 1991), ktorý takisto bojoval v SNP. Za aktívnych delostrelcov obom prejavil úctu náčelník delostrelectva Generálneho štábu OS SR plukovník Pavel Barančík. „Myšlienka Delostreleckej galérie cti a slávy vznikla pred dvoma rokmi a náš cech začal činnosť v júni 2016. Pravda, ten pôvodný vznikol v Prešporku už v roku 1661 a pôsobil do roku 1872, keď boli cechy v Uhorsku zrušené,“ uviedol Jaroslav Junek.

Pre mládež aj seniorov

„Členovia cechu sú hrdí na stáročnú históriu delostrelectva, venujú sa bádateľským aktivitám a spracúvaniu informácií o pôsobení delostrelcov od stredoveku až po súčasnosť,“ uvádza sa v artikuloch cechu. Jaroslav Junek a Štefan Pomsahár vydali brožúru História puškárov a delostrelectva v Bratislave. Jozef Halapin zostavil publikáciu Raketové vojsko v Bratislave. Do tretice – cech vydal aj brožúru Štefana Pomsahára Z histórie delostrelectva vojenského útvaru 3853 Bratislava. „Na vydanie pripravujeme aj knihu Delostrelectvo v našich dejinách od člena cechu docenta Ľudovíta Letošáka,“ doplnil J. Junek.

Cech organizuje branné a športovo-rekreačné aktivity pre deti, mládež i seniorov. „Po úspešnom nultom ročníku pripravujeme na strelnici v Dúbravke 1. ročník Veľkonočného pohára cechu puškárov v streľbe z pištole kalibru 9 mm. Ženy a deti strieľajú zo vzduchovky. Každoročne organizujeme v spolupráci s o. z. Bunkre tradičné turisticko-poznávacie podujatie Kaverny o delostrelec-

kých úkrytoch z prvej svetovej vojny v okolí Bratislavy,“ vymenoval. V spolupráci s Petržalským okrásľovacím spolkom sa na vojenskom cintoríne v Kopčanoch zúčastňujú na pietnom akte, ktorým si 1. septembra pripomínajú obeť prvej svetovej vojny. Tradíciu začali v roku 1921 vojaci petržalskej posádky, obnovili ju v roku 2006. Zúčastňujú sa tiež na súťažiach v streľbe z perkusných zbraní v Senici-Čáčove a organizujú poznávacie cesty. Tento rok bude ich cieľom vojenské múze-

ju internetovú stránku www.cpdba.eu, aktuálne informácie poskytujú na Facebooku. „V decembri slávime patrónku delostrelcov sv. Barboru a v januári Deň delostrelectva.“

Minister obrany Peter Gajdoš podpísal dohodu o vzájomnej spolupráci ministerstva s cechom vlni 19. decembra. Predchádzali jej dohody s Vojenským historickým ústavom a s Veliteľstvom posádky Bratislava. S náčelníkom generálneho štábu genpor. Danielom Zmekom cech rokoval 18. februá-

um v Budapešti a bojiská prvej svetovej vojny v severnom Taliansku. Navštevujú aj naše delostrelecké útvary, členov majú nielen z Bratislavy. „Sme radi, že nás pozývajú na odborné zhromaždenia organizované náčelníkom delostrelectva generálneho štábu.“ Budujú svo-

ra. „Ďakujeme za ústretovosť, zaväzuje nás k aktívnej činnosti,“ poznamenal J. Junek v areáli ministerstva obrany, vybudovanom v roku 1910 na okraji Bratislavy práve ako vojenskú a delostreleckú kasárnu.

Text a foto: Pavol Vitko

venska na **68. medzinárodné stretnutie príslušníkov ozbrojených zložiek vo Francúzsku (RIMP)**. V juho francúzskej dedinke Mejanés-le-Clap sa zídu vojaci z rozličných kútov sveta, aby spoločne uvažovali nad kresťanskými hodnotami a ich etickým vplyvom na život vojakov. Zo Slovenska pôjde autobus s asi tridsiatimi účastníkmi.

- **V termíne 17. – 24. augusta 2019** sa v rekreačnom zariadení Priedhorie v obci Pružina uskutoční **Letný biblický tábor** určený pre deti príslušníkov (aj bývalých) a zamestnancov OS SR, Policajného zboru SR, Zboru justičnej a väzenskej stráže SR. Zameraný je na posilnenie kresťanského povedomia v duchu ekumenických zásad. Chceme prežiť aj spoločné chvíle pri športových, turistických, náučno-poznávacích a kultúrnych akciách. Zúčastniť sa môžu deti od 11 do 17 rokov. Účastnícky poplatok je 120 eur za dieťa.

Prihlášky a informácie nájdete na stránke www.ustreps.sk.

Na majstrovstvách Slovenskej republiky v silovom trojboji (powerliftingu) dorastencov a juniorov v Senci obsadil študent Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika vojak Martin Foriš prvé miesto v kategórii do 74 kg. Výkonmi drep 270 kg, tlak na lavičke 207,5 kg a mŕtvý ťah 240 kg sa stal absolútnym víťazom majstrovstiev v kategórii juniorov. Vo svojej kategórii prekonal

dva národné rekordy, v drepe a v celkovom súčte trojboja. Podľa vlastných slov zvíťazil aj vďaka náročnej a intenzívnej príprave najmä v telovýchovnom areáli akadémie pod vedením trénera Pavla Varcholu. Študenta 3. ročníka AOS, študijného programu zbraňové systémy, zbrane a ich časti, najbližšie čakajú v máji majstrovstvá Európy v Plzni.

(hg)

Špeciáli a hybridná vojna

Jednou z tém NATO je potreba spojeneckých síl budovať spôsobilosti v priestore Hybrid Warfare (hybridnej vojny). Je to aj jedna z úloh, ktorou sa zaoberajú sily pre špeciálne operácie (SOF – Special Operations Forces).

Táto téma zahŕňa takú širokú škálu premenných, že len málokto je úplne kompetentný vyjadrovať sa k nej v celom jej rozsahu. No hovoriť o nej treba. Mimochodom – výstižný vzorec predstavuje nižšie uvedená schéma z Mníchovskej bezpečnostnej konferencie z februára 2015. Možno konštatovať, že zobrazuje spektrum konvenčných a nekonvenčných nástrojov vedenia hybridnej vojny.

Nič celkom nové

Hybrid Warfare nie je niečo úplne nové, čo sa týka len konca 20. a začiatku 21. storočia. Jej scenáre môžeme vidieť už v dávnej histórii vojenstva. Pozri napríklad dva citáty čínskeho generála a vojenského стратега Sun-c', ktorý žil v 5. storočí nášho letopočtu: „Vyhrať sto víťazstiev v sto bitkách nie je vrchol zručnosti. Podmaniť si nepriateľa bez boja, to je vrchol zručnosti,“ alebo „Najvyššia dokonalosť spočíva v prelomení odporu nepriateľa bez boja.“ Je to veľmi dobrý príklad spôsobu vedenia nekonvenčného

ho a asymetrického konfliktu. Ak teda chceme pochopiť to, čo sa v súčasnosti deje okolo nás, je vhodné vnímať aktuálne hybridné hrozby (Hybrid Threat) aj v kontexte so scenármi z histórie vojenstva. Keďže je ťažké tieto hrozby identifikovať bežným pohľadom verejnosti, jedným z kľúčov k pochopeniu je zdokonaľovať sa v praktikách kritického myslenia. Dokázať rozlišovať informácie, ktorými sme zahŕňaní z informačných médií a sociálnych sietí. Aj preto je dôležité, že v poddôstojníckych štruktúrach NATO SOF sa pri tvorbe programov kurzov vysoký dôraz kladie práve na lekcie kritického myslenia.

Major Timothy McCulloh v štúdiu Hybrid Warfare z augusta 2017 (Joint Special Operations University, MacDill Air Force Base, Florida) pri prvom zo šiestich základných princípov hybridnej vojny uvádza, že zloženie, funkcia a efektívnosť hybridných nástrojov sú jedinečné pre daný kontext úsilia a že každý hybridný nástroj má špecifickú ideológiu, čo vytvára vnútorný príbeh

v danej organizácii. Skrátka, inak prebiehal odboj sovietskych partizánov počas druhej svetovej vojny na východnom fronte a celkom inak to prebiehalo na začiatku 19. storočia v období Španielskej vojny za nezávislosť, keď španielski partizáni v kombinácii s pravidelnými britskými a portugalskými silami generovali rozhodujúce úsilie proti Napoleonovej armáde. Major McCulloh v príkladoch hybridných vojen zachádza až do prvého storočia, keď počas židovskej vzbury skupiny povstalcov, banditov aj pravidelných vojakov operovali v rozsahu pravidelných útokov, prepádov aj s použitím ukoristených obliehacích strojov proti mocným rímskym légiiám cisára Vespasiána až päť rokov.

Provokácie a dezinformácie

Iste, tieto príklady sú nám veľmi vzdialené a ich scenáre si ťažko prenesieme do nášho kontextu. Preto by som rád poukázal na príklady scenárov Hybrid Warfare, ktoré sú bližšie k súčasnosti. Podľa Nevilla B. Seta z Naval Postgraduate School v príprave anšlusu Rakúska pred 12. marcom 1938 Adolf Hitler efektívne použil práve scenár hybridnej vojny. Hitlerova nacistická Národno-socialistická nemecká robotnícka strana pomáhala rakúskym nacistom metodikou, personálom, propagandou a financovaním, aby dokázali eliminovať odpor k pripojeniu krajiny k nacistickej tretej ríši. Promi-

nentní rakúski nacisti vytvorili v tomto záujme Akčný plán, ktorý zahŕňal provokácie a sabotáže. Hitler vo svojej reči v Ríšskom sneme vyhlásil: „... desať miliónov Nemcov žije na hraniciach s Nemeckou ríšou... nedovolím, aby boli zbavení práva na rasové sebaurčenie.“ Ak je teda asymetrická hybridná vojna dnes definovaná ako kombinácia politických, ekonomických, mediálnych, vojenských a sociálnych prostriedkov na dosiahnutie určeného cieľa, túto taktiku úspešne použili už Nemci proti Rakúsku s využitím ekonomických a vojenských prostriedkov, propagandy, ako aj podpory zmäpovaného miestneho obyvateľstva. Ešte bližšie k nášmu vnímaniu je rozbitie Československa v roku 1938, ktorému nahrávala do značnej miery aj Hitlerova podpora vytvorenia autonómie v prospech nemeckej menšiny, ktorá sa verejne hlásila k nacistickým

v stave mieru. Vojny už nie sú deklarované, a keď sa začnú, postupujú podľa neobvyklého formátu.“

Ekvivalent sily zbrani

Ak sa vrátim do roku 2016, keď som vykonával pozíciu veliaceho poddôstojníka NRF SOCC VJTF 2016 (NATO Response Force, Special Operations Component Command, Very High Readiness Joint Task Force – Veliteľstvo pre špeciálne operácie aliančných síl rýchlej re-

v tejto oblasti na čoraz dôležitejšiu úlohu NATO SOF, ktoré sa takisto musia systematicky venovať hodnoteniu hybridných hrozieb. Celkove k riešeniu daného problému odporúča používať tzv. DIME (Diplomacy, Information, Military, Economy) a na vykonávanie hybridných operácií používať stratégie vládnych a mimovládnych aktérov.

Aliančná doktrína Joint Publication 3-05, Special Operations opisuje hlavné úlohy špeciálnych operácií takto: „priame akcie, špeciálny prieskum, boj proti zbraňam hromadného ničenia, boj proti terorizmu, nekonvenčná vojna, zahranično-interná obrana, asistencia bezpečnostným silám, záchrana rukojemníkov, protipovstalecké operácie, zahraničná humanitárna pomoc, informačné operácie a operácie v rámci civilno-vojenských vzťahov.“ Dôležitým aspektom je, že SOF

princípom tretej ríše, nie k demokracii predmníchovskej Československej republiky. Mníchovská dohoda a vzápätí obsadenie časti Československa boli nielen víťazstvom Hitlerovej nátlakovej diplomacie, ale bolo to jeho víťazstvo v rámci systematicky vedenej hybridnej vojny.

Sir Winston S. Churchill povedal, že „skutočná genialita prebýva v spôsobilosti pre vyhodnotenie nejasných, nebezpečných a protichodných informácií“. Táto myšlienka vystihuje súčasnú situáciu, ktorú môžeme doplniť tvrdením ruského generála Valerija V. Gerasimova vo Vojensko-priemyselnom kuriéri vo februári 2013: „Úloha nevojenských prostriedkov na dosiahnutie politických a strategických cieľov sa rozrástla a v mnohých prípadoch presiahla moc sily zbraní v ich efektívnosti... v dvadsiatom prvom storočí sme boli svedkami tendencie zmazať čiary medzi štátmi vo vojne a štátmi

akcie v systéme síl okamžitej reakcie so sídlom v Stuttgarte), jednou z mojich hlavných úloh bolo porozumieť priestoru hybridných hrozieb. Myšlienkou Sun-c’ o tom, že „skvelé výsledky možno dosiahnuť s malými silami“, sa rád premostím k špeciálnym operáciám. Maďarský major Norbert Vaczi vo svojej štúdii Hybrid Warfare: How to Shape Special Operations Forces rozoberal vzťah medzi aliančnými silami pre špeciálne operácie a hybridnými hrozbami. Poukazuje

musia byť spôsobilé pôsobiť v integrovanom priestore politických, vojenských, ekonomických, sociálnych a informačných operácií. Jedinečným prvkom v hybridnom konflikte je schopnosť SOF začleniť sa v rámci miestnej kultúry, potenciál vojenskej asistencie a jazykové zručnosti. Tieto schopnosti zabezpečujú stály kontakt s miestnym obyvateľstvom a takisto získavanie spravodajských informácií. Aj táto schopnosť predurčuje SOF v rámci eliminácie hybridných hrozieb ako kľúčového poskytovateľa situačného prehľadu, ktorý priamo podporuje včasné rozhodovanie aj na strategickej národnej úrovni. Nehovoriac o ich potenciáli na ďalšie využitie.

**Text: štábný nadrotmajster
Martin Boháčik**
veliaci poddôstojník,
5. pluk špeciálneho určenia

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY - KÚPEĽNÝ ÚSTAV
PO REKONŠTRUKCII ZNOVU OTVORENÝ

VYUŽITE NOVÉ MOŽNOSTI RELAXU

GRANIT
HOTEL

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY - KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111 | email: repcia.pn@granithotels.sk
facebook.com/granithotels | www.granithotels.sk

MILITARY ENGLISH

ENLARGEMENT OF NATO

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Erik Luntang, NATO

Enlargement is one of the most **influential** policy tools in the arsenal of major international organizations. The North Atlantic Treaty Organization is no exception. Recently the **reemergence** of old **animosities** combined with new challenges such as terrorism and cyber threats has **invigorated** the process. The **justification** for enlargement is clear-cut: it contributes to the process of integration that has helped stabilize Europe over the past 50 years and promotes the development of strong new allies in the face of new threats. NATO's goal is to promote peace and stability on the European continent by engaging nations that respect the same set of values, undertake the commitments and obligations of membership, and contribute to security in the Euro-Atlantic area.

NATO's "open door policy" is based upon Article 10 of the Washington Treaty, which states that membership is open to any "European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area". The enlargement of the Alliance is an ongoing and dynamic process. Since 1949, NATO's membership has increased from 12 to 29 countries through seven rounds of enlargement. The first three rounds – which brought in Greece and Turkey (1952), West Germany (1955) and Spain (1982) – took place during the Cold War, when strategic considerations were at the **forefront** of decision-making.

The fall of the Berlin Wall in November 1989 signaled the end of the Cold War and was followed by the **dissolution** of the Warsaw Pact and the breakup of the Soviet Union. NATO enlargement was the subject of lively debate in the early 1990s. Many political analysts were unsure of the benefits that enlargement would bring. Some were concerned about the possible impact on Alliance cohesion and solidarity, as well as on relations with other states, notably Russia. But as early as 1994 the **tables started to turn** – and at the Madrid Summit in 1997, Alliance leaders decided to invite Poland, the Czech Republic, and Hungary to join. At the 1999 Washington Summit, the Membership Action Plan (MAP) was launched to help other aspirant countries prepare for possible membership.

NATO has added new members seven times since its founding in 1949 – after fourth enlargement in 1999, the Vilnius group of the Baltics and seven East

European countries formed in May 2000 to cooperate and lobby for further NATO membership. Seven of these countries – including Slovakia – joined in the fifth enlargement in 2004. All seven countries had participated in the MAP.

Albania and Croatia joined in the sixth enlargement in 2009, Montenegro in 2017.

Currently, four partner countries have declared their aspirations to NATO membership: Bosnia and Herzegovina, Georgia, the Republic of North Macedonia and Ukraine.

At the Brussels Summit on 11 July 2018, following the historic agreement between Athens and Skopje on the solution of the name issue, Allied leaders invited the government in Skopje to begin accession talks to join NATO. Full implementation of the agreement on the solution of the name issue is a condition for a successful conclusion of the accession process.

QUESTIONS:

1. Kedy sa Slovenská republika stala členom NATO a prečo?
2. Koľkokrát došlo k rozširovaniu členstva NATO a ktorý štát vstúpil do Aliancie ako zatiaľ posledný?
3. Čo bráni členstvu Republiky Severné Macedónsko v NATO?

GLOSSARY

- **influential** /ɪnfluːˈenʃəl/ – vplyvný;
- **reemergence** /riːɪˈmɜːrdʒəns/ – znovuobjavenie sa;
- **animosities** /ænəˈmɔːsɪtiːz/ – nepriateľstvá;
- **invigorate** /ɪnˈvɪɡəreɪt/ – vdýchnuť nový život;
- **justification** /dʒʌstəfəˈkeɪʃən/ – odôvodnenie;
- **forefront** /fɔːrˈfrʌnt/ – popredie; • **dissolution** /dɪsəˈluːʃən/ – rozpustenie; • **tables started to turn** /ˈteɪbəlz ˈstɑːrtəd tuː tɜːn/ – zvrátiť (idiom).

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Môžem si odložiť nevystrieľané náboje zo streleckej prípravy pre vlastnú potrebu?

Ak profesionálny vojak alebo zamestnanec počas plnenia úloh nájde zbraň, muníciu, výbušninu, prípadne komponent (časť strelnej zbrane, ktorá spolu s ďalšími časťami tvorí zbraň ako celok) vo vojenskom priestore alebo vojenskom objekte, je nevyhnutné, aby to oznámil veliteľovi útvaru, ktorý ihneď túto skutočnosť nahlási Vojenskej polícii.

V prípade zostatku munície po vykonaní streleckej prípravy je potrebné ju odovzdať na mieste riadiacemu zamestnaniu, v opačnom prípade môžete byť podozrivý zo spáchania trestného činu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami. Za nedovolené ozbrojovanie a obchodovanie so zbraňami hrozí páchatelovi trest odňatia slobody vo výške od 1 do 5 rokov a vyšší trest podľa stupňa závažnosti a miery zavinenia páchatela. Ak sa zistí, že strelnú zbraň, jej súčasť alebo komponent z vojenského skladu vyviezol, prepravil, zadovažil profesionálny vojak alebo zamestnanec MO SR, môže mu byť v prípade preukázania viny udelený trest odňatia slobody vo výške 3 až 8 rokov. Taktiež je trestné, ak niekto bez povolenia prechováva (akýkoľvek spôsob držania, teda aj uloženie zbraní v úkryte alebo uschovanie u známeho) hromadne účinnú zbraň, jej súčasť alebo komponent alebo hromadí strelivo a výbušniny. Vojenská polícia eviduje v roku 2018 spolu päť prípadov, ktoré boli riešené či už ako podozrenie zo spáchania nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami v zmysle § 294 a § 295 Trestného zákona, alebo porušovania služobných povinností v zmysle § 411 Trestného zákona.

K problematike treba pripomenúť, že s trestným činom nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami korešponduje priestupok proti verejnému poriadku, ktorého sa môžete dopustiť, ak nosíte na miestach prístupných verejnosti chladné zbrane, najmä dýky, bodáky a šable (nie ako súčasť rovnosaty, výkon práva poľovníctva, rybárstva a pod.), ako aj iné predmety, ktorými možno ublížiť na zdraví, ak zo správania možno usúdiť, že sa majú použiť na násilie alebo hrozbu násilím.

por. Mgr. Petra Michalovičová
vedúca staršia dôstojníčka oddelenia odhaľovania
a dokumentovania trestnej činnosti Vojenskej polície

Nedostali ste Obranu?

Ozvite sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

MINISTER OBRANY SR,
NÁČELNÍK GENERÁLNEHO ŠTÁBU
OZBROJENÝCH SÍL SR A MESAČNÍK OBRANA

VYHLASUJÚ

**18. ROČNÍK VÝTVARNEJ SÚŤAŽE
PRE ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL**

VOJACI OČAMI DETÍ

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu poslať svoje
výtvarné práce označené názvom, menom autora,
spätočnou adresou, adresou školy a ročníkom

najneskôr do 12. mája 2019

na adresu:
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom SÚŤAŽ.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov,
zamestnancov rezortu obrany a profesionálnych vojakov vyberie
po tri najlepšie diela v kategórii mladších žiakov
a v kategórii starších žiakov.

Vyhlasenie výsledkov súťaže sa uskutoční na podujatí
Deň detí s Ozbrojenými silami SR

Výfazi prvých troch miest oboch kategórií získajú hodnotné
ceny a víťazné práce budú uverejnené v mesačníku Obrana
i na rezortnej internetovej stránke.

Pekne po slovensky

Veľké či malé sily?

Kde bolo, tam bolo, vyskytla sa pravopisná chyba v zákone – a odvtedy sa ešte viac rozšírili pochybnosti pri písaní Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Napriek tomu, že v zákone č. 321/2002

Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky sú naše sily uvedené s malým začiatočným písmenom, predsa len sú samostatnou organizáciou s vlastným menom a pri písaní celého oficiálneho názvu si zaslúžia veľké O – podobne je to pri názvoch Ministerstvo obrany SR, Policajný zbor SR či historický názov Armáda SR. Ak sa chceme vyhnúť záplave Slovenských republík v texte a oficiálny názov sa rozhodneme skrátiť len na ozbrojené sily, stáva sa už všeobecným podstatným menom, bez nároku na veľké začiatkové písmeno. Iba z kontextu vieme, ozbrojené sily akého štátu máme na mysli, ale samotné slovné spojenie už nepomenúva len jeden konkrétny, jedinečný objekt – preto ho píšeme s malým začiatočným písmenom. Platí to aj pre ministerstvo obrany, policajný zbor, armádu. V súkromí, na internetových sociálnych sieťach, si občasnú chybu môžeme dovoliť, ale správny názov svojho zamestnávateľa by mal zvládnuť každý.

(vm)

Rekreačná starostlivosť v zahraničí

Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia (ďalej VÚSZ) každoročne poskytuje pre oprávnené osoby možnosť absolvovania rekreačnej starostlivosti v zahraničí. V roku 2019 na základe spolupráce s Vojenskými lázeňskými a rekreačnými zariadeniami plánuje poskytnúť pre záujemcov výmennú zahraničnú rekreáciu v Českej republike v mesiacoch júl a august.

Pre zahraničných hostí bude zabezpečená rekreácia v zariadeniach HOREZZA, konkrétne v hoteli Granit Piešťany – kúpeľný ústav, v hoteli Granit Tatranské Zruby – klimatické kúpele a v hoteli Granit Smrekovica.

Účastníci rekreácie zo Slovenskej republiky majú možnosť výberu miesta rekreácie v niektorom zo zahraničných zariadení VLL Karlove Vary, hotel Bellevue, Vojenská zotavovňa Měříň alebo Vojenská zotavovňa Dyje – hotel Vranov. Účastníci rekreácie majú možnosť zúčastniť sa na výletoch organizovaných jednotlivými zariadeniami, napríklad na celodennom autobusovom výlete do Mariánskych Lázní, navštíviť likérku Jána Bechera, vyrobiť si jeden kus vlastného porcelánu v porcelánke Thun, absolvovať celodenný výlet do Prahy s prehliadkou Pražského hradu, plavbu po Slapskej priehrade, výlet do mestskej pamiatkovej rezervácie Telč, výlet do kráľovského mesta Znojmo a mnoho ďalších. V prípade záujmu môžu účastníci rekreácie absolvovať tiež samostatné turistické aktivity a ďalšie doplnkové služby (šport, wellness).

Žiadosti o pridelenie poukazu na zahraničný rekreačný pobyt môžu záujemcovia zasielať VÚSZ do 10. mája 2019. Pridelova-

nie poukazov na zahraničnú rekreáciu bude prebiehať v zmysle smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 25/2014 o poskytovaní rekreačnej starostlivosti v zahraničí v mesiaci máj 2019 určenou komisiou. Bližšie informácie možno nájsť v metodickom usmernení o poskytovaní zahraničnej rekreácie v roku 2019, zverejnenom na stránke VÚSZ www.vusz.mil.sk.

Výmenné zahraničné rekreácie sa tešia veľkej obľube, preto veríme, že tak ako po minulé roky, aj v roku 2019 sprostredkujeme klientom v rámci ponúkaných služieb oddych a množstvo zážitkov.

plk. Ing. Gustáv Tarcsi

riaditeľ Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia Bratislava

Foto: VOLAREZA

Keď vojačik narukoval

Ak nerátame niekdajší Vojenský folklórny súbor Jánošík alebo prešovskú folklórnu skupinu Suche Karky, ktorá je zložená z bývalých vojakov, ťažko nájsť interpreta, ktorý by v posledných dvoch desaťročiach vydal CD s čísto vojenskými piesňami. Je tu však siedmy album Zuzany Homolovej, ktorý monotematicky venovala

práve vojenským ľudovým piesňam. Ťažko by ste však na ňom hľadali všeobecne známe verbunky, čardáše alebo pochody. V sprievode Miloša Železnáka a Sama Smetanu prezentuje to, čo je jej najbližšie – a to sú predovšetkým baladické piesne. Je v nich plno smútku, túžby, beznádeje a nádeje – a to často z pohľadu žien. Zaujímavé je, že súčasťou albumu je zošitok s textami všetkých 15 piesní, ktoré sú preložené aj do angličtiny a francúzštiny.

(pv)

:RÁDIO REGINA

Plná poľná, rozhlasový armádny magazín pre vojakov a nevojakov, je tu pre vás **každý piatok o 21.05 hod.** na všetkých okruhoch Rádía Regina, v repríze v sobotu o 23.30 a tiež v archíve RTVS na <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/11358/984505>.

Pripomienky, tipy a názory posielajte na mailovú adresu plnapolna@rtvs.sk.

Teší sa na vás
šéfredaktor Miroslav Minár,
plukovník v zálohe.

npor. Mgr.
Slavomír Krajňák
štábný kaplán prešovskej
mechanizovanej brigády

Duchovné slovo

Očakávanie vzkriesenia

Nachádzame sa v období intenzívneho očakávania Kristovho vzkriesenia. Prebiehajúci Veľký pôst nám už „zašiel aj za nechty“, preskúšal naše veľkopôstne predsavzatia, pomenoval naše obmedzenia, nejednému z nás vytýčil nové výzvy a ponúkol ďalšie smerovanie v duchovnom aj spoločenskom živote.

Pred nami je prvý vrchol a môžeme ho pomenovať aj Kvetná nedeľa. Je to čas, v ktorom si smieme trochu oddýchnuť v Kristovej sláve, pochádzajúcej zo slávnostného vstupu Spasiteľa do Jeruzalema. Je to, akoby sme po dlhých zamračených dňoch vystúpili na slnkom zaliaty vrchol jedného z tatranských štítov a pod nohami mali nepreniknuteľný koberec mrakov, lákajúci nás si po ňom trochu poskakať. Predsa však tento vrchol nie je našim cieľom.

Cieľom je už spomínaný sviatok nad všetky sviatky, teda Kristovo vzkriesenie. Nedá mi, aby som nespomenul, že k tomuto vrcholu sa ide práve cez mraky veľkého týždňa, cez ktoré slnko takmer neprevitá. Báda sa nám, že tu cesta nevedie a ani nikdy nevedla. Prečo? Pretože cesta ku vzkrieseniu ide iba cez smrť. Možno to vyzerá, akoby som písal len o Kristovi, no pravda je, že každý kresťan musí touto cestou prejsť, ak chce pomýšľať na záchranu skrze Krista.

Nejde len o fyzickú smrť, no o duchovnú smrť starého človeka, ktorá sa prejavuje vždy rovnakým spôsobom, teda skrze akýkoľvek hriech. Či sa nerovná smrti to, keď sa rozhodneš pre odpustenie namiesto pomsty? Či sa nerovná smrti, keď ťa už všetci odsúdili, ale ty nanovo vstávaš? Toto sa nedá vyhrať bez blahodarného vzťahu s Kristom. Lebo pravda je, že iná cesta ku vzkrieseniu ako Kristus a jeho kríž neexistuje. Preto seba i vás srdečne pozývam k pravdivému a úprimnému vzťahu s Kristom, ktorý ku vzkrieseniu privedie každého, kto po ňom z hĺbky srdca túži.

Chráňme sa pred salmonelózou

Salmonelóza patrí medzi najčastejšie

prenosné ochorenia tráviaceho traktu.

Ochorenie vyvolávajú baktérie z rodu

Salmonella, ktorými sa môžeme nakaziť po

konzumácii kontaminovaných potravín.

Najčastejšími faktormi prenosu sú jedlá s obsahom nedostatočne tepelne spracovaných vajec ako krémové zákusky, žemľovka s penou, zmrzlina, doma pripravované majonézy a majonézové šaláty. Rizikovým obdobím pre vznik salmonelózy sú teplé až horúce jarné a letné dni.

Na vyvolanie ochorenia potrebujú salmonely čas, vhodné prostredie a teplotu na rozmnoženie. Salmonely sú odolné voči vonkajšiemu prostrediu a dokážu prežívať aj v sušenom mlieku, pri chladničkových teplotách, v mrazených výrobkoch, na kuchynskom náradí, pracovných plochách, obkladačkách a pod. Ničí ich 10-minútový var alebo teplota 70 °C, ktorá pôsobí na potraviny minimálne 30 min, a dezinfekčné látky. K prenosu medzi ľuďmi dochádza iba pri hrubých nedostatkoch v osobnej hygiene. Infekčná dávka salmonel je pomerne vysoká (106).

Príznaky ochorenia

Inkubačný čas (od konzumácie kontaminovanej stravy po prvé príznaky ochorenia) závisí od infekčnej dávky a stavu imunity organizmu. Priemerne je to 10 hodín s rozpätím 6 – 48 hodín. Ochorenie sa začína vysokou teplotou okolo 39 °C, celkovou nevoľnosťou, kŕčmi brucha, ku ktorým sa pridružia vodnaté zelenkavé hnačkovité stolice. Chorí často potrebujú infúziu liečbu na infekčnom oddelení, pretože organizmus sa pri salmonelóze rýchlo dehydruje. Nákaza však môže prebiehať aj bezpríznakovito, prípadne s miernymi príznakmi. Po prekonaní infekcie môže vzniknúť na obdobie niekoľkých týždňov, výnimočne niekoľkých mesiacov nosičstvo salmonel, ktoré sa objektívizuje na základe vyšetrenia biologického materiálu.

Ako sa dostanú do potravín

Salmonelóza patrí k tzv. zoonózam (ochoreniam prenosným zo zvierat na človeka). Prvotným rezervoárom baktérií salmonel sú hlodavce a vtáky, ktoré svojimi výlučkami môžu nakaziť krmivo pre hydinu, ale i nesprávne skladované koreniny alebo mak. Tie sa stávajú rizikovými za predpokladu, že sa už ďalej tepelne nespacujú. Rizikovými požívatinami sú najmä živočíšne produkty – hydinové mäso, mleté mäso, vajcia a výrobky z nich, lahôdkárske majonézové výrobky a zákusky.

Vajcia sú najčastejšie kontaminované salmonelami na svojom povrchu. Vnútro vajca môže byť baktériami napadnuté pri porušení škrupiny – napríklad pri vytĺkaní vajec, alebo priamo vo vaječníkoch pri ochorení sliedky. Vajcia alebo potraviny nakazené salmonelami nemusia mať na začiatku žiadne znaky skazenosti. Rizikové sú predovšetkým jedlá s nedostatočným tepelným spracovaním – praženica, lečo, volské oká, vajcia namätko a pod.

Pravidlá prevencie:

- Nekonzumovať neznáme rizikové potraviny.
- Vajčka vytĺkať na osobitnom mieste, škrupiny ihneď odhadzovať a ruky si umývať dezinfekčným mydlom.
- Mäso pred tepelnou úpravou oplachovať tak, aby nedochádzalo ku vzniku aerosólu (rozprskávaniu vody) na drezo a iné plochy a kuchynské vybavenie. Po takejto príprave mäsa kontaktné plo-

chy, ako aj ruky dezinfikovať. Pri dezinfekcii plôch nezabúdať na predpísaný expozičný čas – čas pôsobenia dezinfekčného prípravku na ploche. Expozičný čas je uvedený na obale dezinfekčného prípravku.

- Dodržiavať bezpečný čas prípravy rizikových potravín – vajec – aspoň 12 minút pri teplote 100 °C, omelety opieť z oboch strán, nepoužívať do krémov a zmrzlín tepelne nespracované bielky a žĺtky. Dostatočne dlho tepelne upravovať mäso, najmä hydinové (obzvlášť ak je s kosťou), minimálne 30 min pri teplote 70 °C. Najbezpečnejšie je stravu pripravovať varením a dusením.
- Úplne alebo čiastočne rozmrazené potraviny znovu nezmrazovať.
- Pri príprave majonézových jedál používať len kupovanú majonézu, ktorá je pred salmonelózou chránená procesom pasterizácie. Počas teplých a horúcich dní takéto jedlá vôbec nepripravovať.
- Jedlo konzumovať bezprostredne po uvarení, inak uchovávať pri teplote nad 60 °C alebo v chladničke pod 10 °C. Pred uložením do chladničky rýchlo schlaďte.
- Pri príprave jedla dbať na dôslednú hygienu rúk vrátane dezinfekcie rúk, najmä pri príprave dojčenskej stravy. Ruky dôkladne umývať pred konzumáciou každého jedla. Je to základná prevencia vzniku všetkých črevných ochorení.
- Zabrániť kríženiu plôch a kontaktu surových rizikových potravín s ostatnými potravinami a pokrmami. Podložky, plochy, kuchynské náradie a pomôcky na porciovanie surového mäsa nepoužívať na krájanie šaláty, zeleniny, ovocia.
- Udržiavať všetko kuchynské zariadenie v úplnej čistote. Podložky určené na porciovanie surového – tepelne neupraveného mäsa bezprostredne po použití odmastiť, vhodné je vydezinfikovať a preliať horúcou vodou. Nechať uschnúť na vzduchu a odkladať na vyčlenené miesto.
- Pozor na používanie textilných utierok v kuchyni. V prípade, že pracujete so surovým mäsom, vajčkami treba používať jednorazové papierové utierky (umiestnené v boxe umožňujúcom ľahké vyberanie oddelených jednotlivých kusov utierok).
- Chrániť potraviny pred hmyzom a hľadávkami.
- Používať len pitnú vodu.

Ako sa správať pri ochorení:

- Dezinfekcia: chlórovým dezinfekčným prípravkom (napr. Savo, Chloramín, Domestos a iné), zarobeným podľa návodu, niekoľkokrát za deň poumývať všetky rizikové plochy v domácnosti, najmä: splachovacie zariadenie, sedáciu dosku na WC, kľučky dverí, vodovodné batérie. Dôsledne dezinfikovať všetky pracovné plochy v kuchyni a plochy, kde boli uložené rizikové potraviny (napr. vajíčka, mäso). Všetky plochy dezinfikovať vytieraním (nestačí nastriekať rozprašovačom) a nechať pôsobiť dezinfekčný roztok expozičný čas, ktorý je uvedený na obale dezinfekčného prípravku. Plochy určené na styk s potravinami po uplynutí expozičného času preliať vodou. Všetky utierky používané v kuchyni, ako aj uteráky vyprať v režime vývarky alebo pranie uskutočniť s predchádzajúcou dezinfekciou. Preddezinfekciu vykonať podľa návodu (najmä: koncentrácia a expozičný čas).
- Zvýšená hygiena rúk s dôrazom na dezinfekciu rúk. Po použití WC praktizovať tzv. pravidlo čistej ruky: splachovacie zariadenie, kľučky dverí, vodovodnú batériu uchopovať len čistou rukou až do momentu dôkladného umytia znečistenej ruky.
- Pre chorého vyčleniť samostatné tekuté mydlo a uterák, ktorý treba niekoľkokrát denne vymieňať.
- Vhodným spôsobom zlikvidovať všetky zvyšky kontaminovanej stravy, tak aby sa k nej nemohli dostať bezdomovci.
- Osoby, ktoré vo svojom zamestnaní vykonávajú epidemiologicky závažnú činnosť pri manipulácii s potravinami, aj bez príznakov ochorenia sú povinné pri ochorení člena domácnosti podriaďiť sa karanténym opatreniam.
- V prípade výskytu príznakov ochorenia u ďalších členov rodiny prihlásiť sa čo najskôr u svojho všeobecného lekára, ktorý určí liečbu.

Text: Úrad verejného zdravotníctva SR

Miesto pre psychológa

npor. Mgr.
Martin Zajak
prápor CSS Prešov

Umenie všednosti

Kto si nepovzdychol nad tým, že počas všedných pracovných dní má toho dosť, že tá stále sa opakujúca denná rutina je ubíjajúca. Ustavičné pribúdanie nových úloh a očakávaní, že veci majú byť splnené včas a najlepšie, ako sa dá, vyvíjajú tlak na každého. Jedna kolegyňa v rozhovore raz poznamenala, že pre ňu zmysluplné dni sú iba víkendy, štátne sviatky a dni pracovného pokoja, dovolenka, Vianoce a Veľká noc, ale tých všedných pracovných dní má dosť.

Samozrejme, že voľné a sviatočné dni sú príjemné, prinášajú do nášho života uvoľnenie, rozptýlenie a regeneráciu našich fyzických a psychických síl. No aj všedné pracovné dni sú potrebné a nevyhnutné, lebo počas nich si formujeme a upevňujeme náš život, zabezpečujeme vlastnú existenciu a existenciu našich rodín. Bez tých všedných dní by sme nevedeli oceniť a vážiť si hodnotu voľných a sviatočných dní. Pracovné dni plynúce svojím rýchlym tempom utvárajú v našom živote pevný rámec, vo všedné dni realizujeme podstatnú časť svojich aktivít, v ktorých nachádzame sebarealizáciu. Práve kvalita všedného dňa, ako ho prežívame a vnímame a aký zmysel mu prisudzujeme, rozhoduje o kvalite nášho života a v konečnom dôsledku aj o kvalite duševného zdravia. Naše vnímanie je nastavené na preferovanie toho, čo nesplýva so všednosťou, uprednostňujeme to, čo sa od toho oddeľuje. Mnoho našich dní sa nám môže zdať nezaujímavými a ničím výnimočnými.

Preto je dôležité aj počas všedných dní zastaviť sa aspoň na chvíľku a uvedomiť si, že sme sa zobudili, že sme schopní sa hýbať, uvedomiť si prítomnosť našich blízkych alebo kolegov, ktorí sú nám ochotní pomôcť či poradiť. Je dobré zastaviť sa a vedome si vychutnať šálku kávy alebo čaju. Aj malé drobnosti stoja za to, aby sme vnímali ich význam a zmysel, a tak si z nich robili „mikrosviatky“ všedného dňa. To nám pomáha vytvárať si zmysluplné umenie všednosti. Vníname to, na čo sme nastavení našimi predchádzajúcimi skúsenosťami, vlastnými hodnotami a presvedčeniami – vytvárame si osobnostné filtre vnímania. V toku všedných dní si nezabúdajme vytvárať a obnovovať aj vlastný filter na vnímanie umenia všednosti.

M. R. Štefánik
v rovnosäte
kapitána
francúzskeho
letectva;
október 1916

Milan Rastislav Štefánik:
Generál – osloboditeľ (4)

Úloha v Srbsku

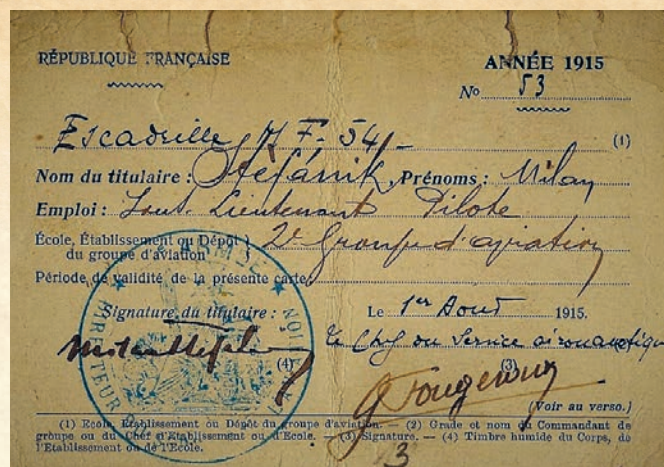
Milan Rastislav Štefánik sa 17. septembra 1915
v Marseille so svojim dôstojníckym sluhom Garom
a mechanikom desiatnikom Bourdonom nalodil
na parník Sydney, s ktorým sa po Stredozemnom
mori cez Maltu a Pireus dopravil 22. septembra do
gréckeho prístavu Solún (Thessaloniki).

Nasledoval transport vlakom do Niša, kde sa 24. septembra hlásil u francúzskeho vyslanca. Na náhornú planinu Kovijon nad obcou Ralja v Srbsku, kde bola dislokovaná francúzska letecká eskadra MFS-99 pod velením majora Rogera Vitrata, prišiel poručík Štefánik 27. septembra 1915 vo večerných hodinách. V nasledujúcich dňoch až do 6. októbra 1915 uskutočnil niekoľko krátkych výzvedných letov, pri ktorých zistil výraznú koncentráciu rakúsko-

„Budúcnosť celého sveta závisí
v nemalej miere od mierového
usporiadania národov východnej
Európy a Balkánu.“

M. R. Štefánik

-uhorských a nemeckých vojsk na línii severne od Belehradu. Popri plnení vojenských povinností však nezabúdaj využiť každú voľnú chvíľu na agitáciu medzi rakúsko-uhorskými vojnovými zajatcami v Srbsku, pretože v ich radoch bolo okolo 35 000 Slovákov a Čechov. Jeho hlavným cieľom bolo získať dostatočný počet slovenských a českých dobrovoľníkov, z ktorých by sa vytvorilo niekoľko česko-

Vojenský preukaz M. R. Štefánika, vydaný 1. augusta 1915, svedčí o jeho príslušnosti vojnového letca k leteckej eskadre MF-54

-slovenských plukov. Ich zapojenie do bojov po boku vojsk Dohody malo na medzinárodnom fóre podčiarknuť úlohu Slovákov a Čechov v zápase o vlastnú štátnosť.

Dňa 7. októbra 1915 sa pod velením nemeckého poľného maršala Augusta von Mackensena začala rozsiahla ofenzíva nemeckých, rakúsko-uhorských a bulharských vojsk proti Srbsku. O dva dni padol Belehrad a výrazná prevaha vojsk Ústredných mocností, útočiaca zo všetkých strán, tlačila zdecimovanú srbskú a čiernohorskú armádu k Jadranskému moru. V prvých dňoch nepriateľskej ofenzívy sa musela celá francúzska letecká eskadra MFS-99 premiestniť na srbsko-bulharské bojisko. Jej novým pôsobiskom bol Niš a hlavným poslaním chrániť toto mesto pred náletmi nepriateľských lietadiel. Aj tu sa Štefánik vyznamenal. S mimoriadnou dávkou odvahy vykonával prieskumné lety hlboko do nepriateľského tyla a niekoľkokrát vyštartoval stíhať nemecké lietadlá. Statočne si počínal napríklad 12. októbra 1915, keď so strojom Farman F-11 s trupovým označením MF 499 vzlietol dvakrát na obranu srbského mesta Pirot pri bulharských hraniciach. Rovnako 25. októbra 1915 spolu so srbským kapitánom pechoty Markom Božovićom podnikol prieskumný let do hĺbky bulharského zázemia. Let na trase Niš – Bela Palanka – Pirot – Caribrod – Dragoman – planina Vidlič – kóta 1371 – Temska – Niš trval 3 hodiny a 40 minút. Práve vďaka tomuto odvážnemu prieskumnému letu, na hranicu doletu Farmana, si Štefánik vyslúžil pochvalné uznanie ostatných skúsených pilotov eskadry. Tí prestali pochybovať o jeho pilotných schopnostiach a už ho viac nepovažovali za nováčika.

Text: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
riaditeľ Vojenského historického ústavu

Pilot Štefánik (celkom vpravo) v kruhu francúzskych dôstojníkov pred kaviarňou Imperial; september 1915

Pluk amerických Slovákov

Koncom roka 1917 a v priebehu roka 1918 sa vo Francúzsku zhromaždil dostatočný počet Čechov a Slovákov z Ruska, USA, Rumunska, zo Srbska, z Talianska, Francúzska i ďalekej Austrálie na vytvorenie vojenských jednotiek.

Zároveň v decembri 1917 podpísal francúzsky prezident Poincaré dekrét, na základe ktorého mohli byť organizovaní v samostatnej armáde pod velením Francúzska.

Postupne sa začali vytvárať prvé strelecké pluky – v januári 1918 v Cognacu 21. strelecký pluk, v máji 1918 v Jarnacu 22. strelecký pluk.

Zrod v Cognacu

Začiatkom decembra 1918 sa v Cognacu sformoval 23. strelecký pluk, ktorý bol tiež nazývaný aj Plukom amerických Slovákov, pretože v ňom bolo sústredených najviac Slovákov. Pluky boli zaradené do novovzniknutej 5. streleckej divízie.

23. čs. strelecký pluk významne podporovali krajanovia z USA. Pluk bol začiatkom januára 1919 odvelený domov, do novovzniknutého Československa. Po troch mesiacoch sa z Prahy presunul do Košíc, kde sa na východe Slovenska zapojil do bojov s Maďarskom. Po úspešnom ukončení bojov sa vrátil do Kroměříža. V rámci unifikácie brannej moci bol 1. októbra 1920 zlúčený s 3. streleckým plukom domáceho vojska do Pešieho pluku 23 s veliteľstvom v Bratislave, od roku 1930 v Trnave. Na základe dekrétu prezidenta republiky dostal pluk 24. októbra 1923 čestný názov: Amerických Slovákov.

Originál zástavy bol vyrobený vo Francúzsku a pluku bol slávnostne odovzdaný 26. decembra 1918 do rúk generála Cheré starostom mesta Cognac Fichonom a Dr. Benešom. Návrh zástavy vytvoril a aj ju ručne namaľoval známy český maliar František Kupka. Zástavu aj so stuhami a vyznamenaniami v októbri 1920 prevzal nástupnícky Peší pluk 23. V roku 1926 sa uskutočnila výmena zástav pôvodných legionárskych plukov za ich vyšívane kópie, ktoré už boli vyrobené v Československu. Obe zástavy, originál i jeho vyšívaná kópia, sú uložené vo Vojenskom historickom ústave Praha. Repliku zástavy 23. čs. streleckého pluku, ktorá sa nachádza v zbierkach VHM Piešťany od roku 2009, na múzejné účely vyrobila firma Velebný & Fam, s. r. o., v Ústí nad Orlicí. Príležitostne je možné zástavu vidieť pri slávnostných udalostiach organizovaných MO SR alebo v rámci výstav, na ktorých sa autorsky podieľa Vojenský historický ústav Bratislava.

Replika v Piešťanoch

Replika zástavy 23. čs. streleckého pluku má tvar obdĺžnika v rozmeroch 1 130 × 990 mm. Je zhotovená z textilu krémovej farby, v hornej časti krémovej a v dolnej časti červenej farby. Rub a líce zástavy sú totožné. Krémovo-červená plocha, ktorá prechádza z lícnej na rubovú stranu, je z troch strán lemovaná modrým orámovaním. Do modrého pásu je aplikovaná zlatistá šnúra tvaru vlnovky. Zástava je obojstranne vyšívaná a z vlajúcej strany obrúbená zlatými strapcami. V strede zástavy je do oblúka zlatými písmenami vyšitý nápis: 23. STŘELECKÝ PLUK ČS VOJSKA. V strede sú umiestnené dve vzájomne sa prelínajúce písmená: Č a S.

Zdobené písmená asi v polovici rozdeľujú dve oválne ozdoby. V rohoch zástavy sú umiestnené v dobovom prevedení farebné krajinské znaky Čiech, Slovenska, Moravy a Sliezska, lemované kruhovým ornamentom zlatistej farby. Zástava je upevnená na dvojdielnej žrdi, ktorá je zhotovená z dreva. Hrot zástavy je ukončený prepleteným štvorkružím, ktoré symbolizuje jednotu Čiech, Slovenska, Moravy a Sliezska.

Text: Mgr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

MLADÉ A MODERNÉ

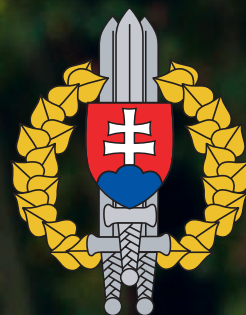
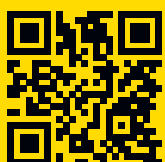

Foto: Ivan Kelemen

ROVER